

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Fakulteten för landskapsarkitektur,
trädgårds- och växtproduktionsvetenskap

Medborgardialog och delaktighet i Områdesprogram Lindängen

– en studie av programmets policy för involvering av (invandrar-) boende i
Lindängen.

Nafiseh, Farzin Saba

Självständigt arbete 30 hp

Hållbar stadsutveckling, ledning, organisering och förvaltning

Alnarp 2016

Medborgardialog och delaktighet i Områdesprogram Lindängen.

– en studie av programmets policy för involvering av (invandrar-) boende i Lindängen.

Citizen dialogue and participation in the area programme for Lindängen

– a study on the programme policy for involvement of (immigrant) residents in Lindängen

Författare: Nafiseh, Farzin Saba

Handledare: Anna Maria Palsdottir, SLU, Institutionen för arbetsvetenskap, ekonomi och miljöpsykologi

Biträdande handledare: Mozhgan Zachrison, SLU, Institutionen för arbetsvetenskap, ekonomi och miljöpsykologi

Examinator: Marie Larsson, SLU, Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Biträdande examinator: Mats Gyllin, SLU, Institutionen för arbetsvetenskap, ekonomi och miljöpsykologi

Omfattning: 30 hp

Nivå och fördjupning: A2E

Kurstitel: Självständigt arbete i hållbar stadsutveckling

Kurskod: EX0760

Ämne: Landskapsarkitektur

Program/utbildning: Hållbar stadsutveckling, ledning, organisering och förvaltning

Utgivningsort: Alnarp

Utgivningsmånad och -år: Juni 2016

Elektronisk publicering: <http://stud.epsilon.slu.se>

Nyckelord: Demokrati, Medborgardialog, Hållbar stadsutveckling, Invandrare, Lindängen, Områdesprogram Lindängen

SLU, Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för landskapsarkitektur, trädgårds- och växtproduktionsvetenskap

Institutionen för arbetsvetenskap, ekonomi och miljöpsykologi

Förord

Eftersom jag själv är invandrare från Iran och har bott i Sverige i ett tiotal år har jag kontakt med andra invandrare och har ganska stor insikt i deras negativa känslor av utsatthet, utanförskap och maktlöshet på grund av språkskillnad vilket gör att de inte deltar aktivt i samhällsengagemang. Idén till denna uppsats uppkom då jag funderade på utmaningen att uppnå en hållbar stad när fysiskplaneringen inte utgår från alla grupper i samhället. Skapandet av en hållbar stad ställer krav på en inkluderande stadsplanering bland annat utifrån invånarnas erfarenheter, kunskaper, idéer och förväntningar.

Problemet i det här fallet är att en ganska stor grupp medborgare så kallat invandrare har ett lägre deltagande och inflytande i fysiska planeringen. Det är också svårt att ta med invandrare i fysiska planeringen, exempelvis på grund av språkskillnaden (Johansson & Khakee, 2009; SOU 2000:1). Hur kan vi nå en hållbar stad när i planering av staden ställs en ganska stor grupp medborgare utanför? Hur kan politiker/ tjänstemän och stadsplanerare få tillgång till invandrares åsikter och - förväntningar när de har hinder för att komma till tals i frågor om stadens fysiska planering? Ett exempel på hinder kan vara språket, vilket förstås påverkar hur information når till invandrare från kommun och tjänstemän och tvärtom. Hur invandrares åsikter, önskemål och förslag når till tjänstemän och politiker. Språket verkar som ett hinder mot invandrares delaktighet i fysisk planering eller i lokala planeringsprocesser.

Jag hoppas att studien kan bidra till optimering av medborgardialog och -inflytande genom utveckling av möjligheter som kan öka invandrares delaktighet och inflytande i fysiskplanering av sitt bostadsområde. Dessutom hoppas jag att arbetet väcker tankar om vilka faktorer som ska beaktas vid stadsplanering i vårt mångfaldssamhälle.

Stor tacksamhet vill jag rikta till mina handledare, både huvud- och biträde handledare, som hjälpte mig under hela arbetet samt till de som ställde upp på intervjuer och svarade på mina frågor. Utan tvivel hade arbetet inte funnits idag om jag inte haft deras bidrag.

Abstract

The purpose of this qualitative study is to find out to what extent Lindängens' immigrants with language difficulties has had participation and influence in Områdesprogram Lindängen planning decisions. In addition, what opportunities the program has offered them to encourage their participation, and what are the factors contributed in preventing the immigrants from participating and influencing the program. I conducted literature reviews and oral interviews with three civil servants, an architect, a politician and thirteen residents in the Lindängen in order to be able to answer the questions stated earlier in this study.

The study has concluded that Områdesprogrammet Lindängen considered all local inhabitants as a whole, in other words, the area's immigrants with language difficulties are treated in the same way as the other residents through Framtidens hus, Allaktivitetshus, the area's coordinator phone and email, newsletter Vår Lindängen and other means. In the middle of the program, there were opportunities given to the immigrants to learn Swedish or English at Allaktivitetshuset. In addition, Framtidens hus provided Arabic interpreter to Arabic immigrants.

Evidently, factors that have prevented immigrants in the neighborhood from participating and influencing the program are language difficulties, lack of translated materials, lack of formal interpreters and lack of possibility for learning Swedish / English language (at the beginning of the program), the immigrants' mistrust of officials / government department and their lack of knowledge about difference between politicians and civil servants.

Study has shown 50% of residents participating in civil dialogues which have happened especially at the beginning of the program, were immigrants.

The following are the key lessons learned from the program experiences and future enhancements to urban planning for a more effective inclusion:

- *It is crucial to include all the residents' /immigrant' experiences and views at the very beginning of the program rather than the later part. Thereby even the immigrants with language difficulties would still be able to contribute to the program at the planning stage of the program when the key decisions are made.*
- *One approach for reaching out to immigrants is to reach out to their community leaders such as Imams in mosques, priests in churches and so on. To face immigrants with respect and their conditions can optimize their engagement and participation.*
- *Offering multiple contact options to the (immigrant) residents can of course increase the possibility for them to contact and express their thoughts and ideas to responsible actors.*
- *Finally, informing immigrant residents about the existing forms of participation and communication are as important as informing them about where and who they can turn to with questions, comments or complaints.*

Nyckelord: Democracy, civil dialogue, sustainable urban development, immigrants, Lindängen, Områdesprogram Lindängen

Innehållsförteckning

1	Inledning	8
1.1	Bakgrund.....	8
1.1.1	Miljonprogram	8
1.1.2	Områdesprogram.....	9
1.2	Syfte och frågeställningar	10
1.3	Avgränsning.....	11
2	Teoretiska utgångspunkter	12
2.1	Demokrati och dess styrka i det svenska samhället.....	12
2.1.1	Det dynamiska medborgarskapet.....	12
	Delaktighet.....	13
	Öppenhet och insyn.....	14
	Deltagande	14
	Inflytande	15
	Politisk jämlikhet	15
2.2	Dialog	16
2.2.1	Medborgardialog och dess fördelar	17
2.2.2	Dialogprocess i fysisk planeringsprocess	18
2.2.3	Medborgardeltagande i stadens fysiska planering	19
2.2.4	Invandraredeltagande i stadens fysiska planering.....	21
2.3	Planeringsverktyg	23
2.3.1	Delaktighetstrappan	24
3	Metod	26
3.1	Kvalitativ forskning	26
3.1.1	Kvalitativ intervju	26
3.1.2	Urval	28
	Urval av aktörer	28
	Urval av boende	28
3.1.3	Intervjugenomförande.....	29
	Intervju med aktörer.....	29
	Intervju med boende	30
3.2	Analys	31
3.2.1	Transkribering.....	31
	Intervju med aktörer.....	31
	Intervju med boende	32
3.2.2	Intervjuguide och Tematisering	32

3.3	Intervjupersonernas bidrag	33
3.4	Min förståelse	34
4	Lindängen och dess områdesprogram	35
4.1	Lindängen	35
4.2	Områdesprogram Lindängen	37
4.2.1	Lindängen mot framtiden.....	37
4.2.2	Framtidens hus	38
4.2.3	Allaktivitetshus	39
4.2.4	Lindängen centrum	39
4.3	Genomförda undersökningar och medborgardialoger	40
4.3.1	De önskvärda åtgärderna.....	41
4.3.2	De genomförda åtgärderna.....	42
5	Resultat	44
5.1	Temat: "Förutsättningar och möjligheter för Lindängebor"	44
5.1.1	Vilka möjligheter har erbjudits till Lindängebor för inflytande i Områdesprogrammet & hur har de involverat sig i detta?.....	44
5.1.2	Vilka metoder för medborgardialog har använts för att nå ut med information till & för att få boendes synpunkter om programmet samt för att involvera dem i dialog?	46
5.2	Temat: "Möjligheter och eventuella hinder för delaktighet och inflytande av invandrarboende med språkproblem"	48
5.2.1	Vilka förutsättningar och möjligheter för dialog & inflytande har erbjudits till invandrare gällande programmet?	48
5.2.2	Vilka faktorer hindrar Lindängens invandrare från delaktighet i & samverkan med programmet?	49
5.2.3	Vilka metoder har använts för att nå ut med information till & för att få invandrares synpunkter samt för att involvera och engagera dem i dialog & i samarbete med programmet?	51
5.3	Temat: "Andel av boendes delaktighet och inflytande".....	53
5.3.1	Hur stor del av programmets plan och genomförande utformades utifrån boendes tankar och förväntningar?	53
5.4	Temat: "Andel av invandrares delaktighet och inflytande"	57
5.4.1	I vilken utsträckning har invandrarboenden varit representerade i områdesutveckling genom sin dialog och delaktighet?	57

5.5	Temat: ”Programmets erfarenheter”	59
5.5.1	Vilka lärdomar kan dras av projektet inför framtiden, när det gäller stadsplaneringsprojekt i utsatta områden, möjligtvis med hög andel invandrarboende?	59
5.6	Översikt av analysen i tabellform	63
5.7	Intervju med boende	64
6	Diskussion och slutsats	66
6.1	Vilka förutsättningar och möjligheter för dialog och inflytande har getts till invandrarboende i Lindängen gällande ”Områdesprogrammet Lindängen”?	66
6.2	Vilka faktorer hindrar Lindängens invandrare från delaktighet i & samverkan med områdesprogrammet?	67
6.3	I vilken utsträckning har invandrarboenden varit representerade i områdesutveckling genom sin dialog och delaktighet?	68
6.4	Vilka lärdomar kan dras av programmet inför framtida stadsutvecklingsprojekt i utsatta områden?	69
6.5	Avslutande reflektioner	70
6.5.1	Allaktivitetshuset	70
6.5.2	Fysisk planeringsprocess gällande Områdesprogrammet	70
6.5.3	Delaktighetstrappan	71
6.5.4	Lindängeinvandrare har eventuellt haft en låg potential för delaktighet i Områdesprogrammet.....	72
6.5.5	Den demokratiska principen: alla människor har lika värde och bör behandlas jämlika (SOU 2000:1)?	73
6.6	Slutsats	73
Referenser	75
Bilagor	80
Bilaga (1)	Intervjuguide för aktörer	80
Bilaga (2)	Intervjuguide för invånare.....	84
Bilaga (3)	Förstudiens process.....	85

1 Inledning

En hållbar stadsutveckling bygger på det sociala, ekonomiska och det ekologiska perspektivet. För att nå en hållbar stadsutveckling är det mycket viktigt att ta tillvara lokala erfarenheter och att främja delaktighet samt använda dialogen som verktyg i ett helhetsperspektiv. I vägen mot att skapa en hållbar stad bör alla beslut i förhållande till stadsplanering fattas utifrån en helhetssyn, vilket ställer krav på en tvärsektoriell samordning och på ett aktivt deltagande av olika grupper i samhället (SKL, 2010). För att uppnå en hållbar stadsutveckling krävs alltså en integrerad och inkluderande stadsplanering, som även utgår från invånarnas erfarenheter, kunskaper, idéer och förväntningar.

För att öka den demokratiska grunden för stadsutveckling driver stat och kommun stadsutvecklingsarbete med syfte att skapa bättre levnadsvillkor i stadsdelar som har en stor andel boende som riskerar att uppleva ett utanförskap exempelvis på grund av långvarig arbetslöshet, låg utbildningsnivå och otrygghet. I utveckling av sådana stadsdelar är det väldigt viktigt att rikta fokus på att stärka förutsättningar för ett lokalt upprustnings- och utvecklingsarbete som stämmer väl överens med de boendes idéer och förväntningar (Boverket, 2011).

Trots att det inte finns formella hinder för medborgarnas deltagande i den fysiska planeringen finns det ofta dolda maktstrukturer, värderingar och attityder som gör hinder mot deras deltagande och delaktighet i politiska beslut (SOU 2000:1). Språkskillnader mellan invandrare och svenskar gör också maktskillnader som hindrar invandrare från att delta i den fysiska planeringen. När medborgare inte kan kommunicera eller inte kan ta till sig information på grund av språket kan det vara ett exempel på språk som en barriär (Johansson & Khakee, 2009).

Enligt demokratiutredningen ställs en hel del medborgare utanför trots att ett heltäckande beslut kräver alla människors kompetens. Det finns en stor politisk ojämlikhet i Sverige där vissa grupper såsom lågutbildade och arbetslösa samt personer med utländsk bakgrund har ett lägre deltagande och inflytande (SOU 2000:1). Man ska observera att genomsnittet för hela Malmö visar att ungefär 90 000, motsvarande ca 40 procent Malmöbor kommer från utlandet, ur 175 länder (Malmö stad, 2011a).

1.1 Bakgrund

1.1.1 Miljonprogram

Riksdagen tog beslut 1965 om att det skulle uppföras en miljon bostäder under perioden 1965-1974. Det här bostadsbyggnadsprojektet brukar kallas *miljonprogrammet* vilket hade mål att undanröja dåvarande bostadsbristen och trångboddheten samt höja bostadsstandarden. Miljonprogrammet kännetecknas oftast av storskaliga lägenhetsområden med tydlig trafikseparering. I miljonprogrammets områden ser man ofta många likadana hus. Detta för att förkortas byggtider och minskas kostnader. De flesta områdena betraktades som fysiskt och socialt dåliga områden (Johansson, Brigitta, 2012).

En del kritik riktats mot resultat av miljonprogrammets bostadsområden (Johansson, Brigitta, 2012). Detta eftersom bostadsområdena oftast präglas av en etnisk heterogenitet, hög arbetslöshet och en stor andel bidragstagare samt hög andel kriminalitet och även högt ohälsotal (Törnqvist, Anders, 2001). Thomas och Sernhede (2006) menar att invånare på miljonprogrammets förorter präglas av en låg samhällsstatus med upplevelse av att tillhöra en låg socioekonomisk klass.

Lindängen i sydöstra Malmö är ett av de bostadsområden som byggdes under senare delen av miljonprogrammet.

1.1.2 Områdesprogram

I slutet av 1900-talet drabbades Malmö av ekonomiska kriser. Då försvann nästan 30,000 arbetstillfällen därför att industrierna hade lagts ner eller flyttat utomlands och följaktligen minskade befolkningen avsevärt. För att vända den negativa trenden och rädda Malmö utvecklades olika strategier och påbörjades ett antal projekt såsom Citytunneln, Öresundsbron och Bo01. Med tiden växte glappet mellan borgarna och arbetarna eftersom borgarklassen försökte flytta västerut för att undvika arbetarklassen på södra och östra Malmö (Berggren & Greiff, 2000).

Malmö kommun försökte omvandla staden från industristad till kunskapssamhället och synsättet på miljöarbetet förändrades. Främsta satsningar gjordes inom ekologisk och ekonomisk hållbarhet men mindre satsning inom social hållbarhet. Malmö stad har alltså nått stor framgång i arbete med utveckling av både ekologiska och ekonomiska aspekter av hållbarheten men inte stor framgång i sociala dimensionen av hållbar stadsutveckling (Malmö stad, 2013c).

Malmö kommunstyrelse tog 2010 beslut om att stärka den sociala hållbarheten i hela Malmö. Detta beslut har fattats på grund av en ojämlik fördelning av hälsa och välfärd mellan olika befolknings grupper och mellan olika områden i Malmö. Fyra faktorer bland annat hög omflyttning, högt bidragsberoende och svagt skolresultat samt hög arbetslöshet kännetecknar områden där hälsotalen och välfärden är lägre (Malmö stad, 2013b).

Områdesprogrammet, ett femårigt projekt (2010-2015) omfattar fem områden i Malmö där välfärden är lägst nämligen Herrgården, Holma/ Kroksbäck, Segevång och Lindängen samt Seved. De fem områdena så kallade *utsatta områden* ligger i Malmös fyra stadsdelar bland annat Rosengård, Fosie, Södra Innerstaden och Hyllie som har högre andel befolkning med utländsk bakgrund, än genomsnittet för Malmö (Malmö stad, 2014e; Malmö stad, 2010). De stadsområdes- nämnder där områdena finns har centrala ansvaret för arbetet. Den centrala idén är att områdesprogrammen ska utvecklas genom både fysiska och sociala insatser (Malmö stad, 2011a). Områdesprogrammet innebär alltså både betydande fysiska uppgraderingar, nybyggnation och förtätning av bebyggelse samt investeringar i socialt kapital såsom skolor, mötesplatser och biblioteket i de fem områdena (Malmö stad, 2010).

I Rapporten ”Nu lyfter vi Malmö” (2013) betraktas boendes dialog och - delaktighet som viktiga faktorer.

Dialog är viktig för möjligheten att påverka och delta. Detta sker genom stormöten med invånarna, löpande kommunikationsinsatser men också genom att de boende bildar intresse- grupper. Så långt det är möjligt ska kommunikationen bygga på delaktighet och på att de boende finns med i kommunikationsinsatserna, både när de planeras och genomförs (Malmö stad, 2013e, s.4).

Viktiga ledord för Områdesprogrammets arbete är medborgardialog, medskapande, ungdomsfokus, entreprenörskap och innovationer samt partnerskap. Detta betyder att involvering av boende i områdena, och även samverkan mellan de boende och andra aktörer i staden har en väsentlig roll för att lyckas med avsedda förändringar. Enligt Malmö stadsbyggnadskontor (2010), dialogen med invånare och lokala aktörer har en avgörande roll för att lyckas förverkliga den goda förväntade resultaten. De menar att ett lyckat förändringsarbete är beroende på samverkan och partnerskap mellan kommunens olika förvaltningar, boende, näringsidkare, fastighetsägare, föreningsliv och politiker.

Målet med Områdesprogrammets satsning på Lindängen är att bidra till fler arbetstillfällen och ökad sysselsättning samt bidra till ökad trygghet och skapandet av ett attraktivare Lindängen centrum men även ökad möjligheter för alla att påverka områdets utveckling (Malmö stad, 2010).

1.2 Studiens syfte och frågeställningar

Syftet med studien är tvådelat:

- 1- Att undersöka hur stort inflytande och delaktighet Lindängens invandrare har haft i ”Områdesprogrammet Lindängen”.
- 2- Att kartlägga faktorer som har påverkat medverkan av Lindängens invandrare i planering och utveckling av sitt bostadsområde genom sin delaktighet i programmet.

Genom studien försöker jag svara på de nedanstående frågorna.

- Vilka förutsättningar och möjligheter för dialog och inflytande har erbjudits till invandrarboende i Lindängen före och under ”Områdesprogrammet Lindängen”?
- Vilka faktorer hindrar Lindängens invandrare från delaktighet i och samverkan med områdesprogrammet och därmed hindrar dem från inflytande över sitt bostadsområde?
- I vilken utsträckning har invandrarboende i Lindängen varit representerade i områdets utveckling genom sin dialog och delaktighet?
- Vilka lärdomar kan dras av projektet inför framtiden, när det gäller stadsutvecklingsprojekt särskilt i utsatta områden med hög andel invandrarboende?

1.3 Avgränsning

I uppsatsen fokuserar jag på området Lindängen i Malmö. Jag begränsar studien till områdets invandrare och deras delaktighet i och - påverkan på Områdesprogrammet Lindängen. Under kursen ”Planering och förvaltning om hållbar utveckling av stadslandskapet, tillämpningskurs” hade vi ett antal givande föreläsningar och walk-/workshops om Lindängen i Framtidens hus och Lindgården. Jag blev då intresserad av att skaffa mig fördjupad kunskap om vilka förutsättningar och eventuella barriärer områdets invandrare har stött på avseende delaktighet och inflytande i programmet.

Jag riktar min fokus på invandrargrupper i området Lindängen. Jag har gjort ett medvetet val angående invandrare eftersom jag är själv invandrare och känner många invandrare som har känslor av maktlöshet på grund av sina språkliga brister som hindrar dem från deltagande i samhällsaktiviteter.

Med invandrare menas den som har minst en invandrarförälder även om den har svenskt medborgarskap. Utseendemässiga, etniska och kulturella skillnader kan möjligen leda till att flera generationer kategoriseras som invandrare (Hylland Eriksen, 2003). De personer som invandrat från exempelvis Tyskland, Norge eller USA benämns knappt som invandrare medan de som är födda i Sverige av utländska föräldrar från, exempelvis Afrika, Asien eller från Mellanöstern kallas invandrare fast de har aldrig invandrat i transnationell mening, anser Hertzberg, F. (2003). Jag använde ordet invandrare i min uppsats eftersom med invandrare menar jag Lindängens boende med utländskbakgrund som är utlandsfödda, dvs. de som har minst en invandrarförälder och inte är födda i Sverige samt har gått igenom migrationsprocess. Jag menar de invandrapersoner i Lindängen liksom Hertzberg (2003) menade, de som är födda i annat land i exempelvis Afrika, Asien eller Mellanöstern vilka kan ha påtagliga utseende- och språkmässiga samt etniska eller kulturella skillnader från svenskar. Dessutom kan de ha begränsade kunskaper i svenska språket. Dessa skillnader kan vara anledningen till att de ofta benämns invandrare men de som har invandrarförälder från exempelvis Tyskland och Norge ofta inte benämns invandrare.

2 Teoretiska utgångspunkter

I studien bygger teoretiska huvudpunkter på tre demokratiska grundstenar bland annat delaktighet, deltagande och inflytande vilka är beroende av politisk jämlikhet, meningsfullt deltagande samt öppenhet och insyn. Jag kommer att ha genomgång av dessa begrepp och även genomgång av tidigare forskning kring medborgardialog och delaktighet i stadens fysiska planering med ett särskilt fokus på invandrargruppen. Till slut kommer att presenteras ett planeringsverktyg, en så kallad delaktighetstrappa.

2.1 Demokrati och dess styrka i det svenska samhället

Demokratins idé har en moralisk grund. Eftersom alla människor har lika värde samt att hennes värdighet inte får kränkas ska den offentliga makten utövas med respekt för alla människor. Detta grundvärde förklarar centrala moraliska principer såsom rättvisepprinciper, solidaritetsprinciper osv. Moralen understryker medborgarskapets samspel. Den här moraliska ställningen ska prägla relationen mellan medborgare men också relationen mellan stat/ makthavare och medborgare. Det viktigaste är alltså att skydda grundvärdet genom att agera på ett sätt som ständigt både skyddar och främjar människovärdet. " *Det viktigaste ordet i demokratin stavas varken "jag" eller "du" utan "vi" – ömsesidigt beroende av varandra och förpliktade att lösa våra konflikter fredligt, demokratiskt*" (SOU 2000: 1, s.19)

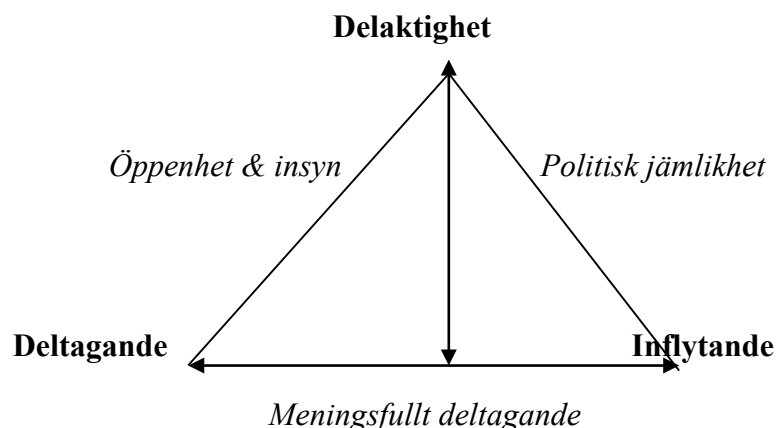
"Ett demokratiskt styrelseskick förutsätter att en medborgaranda av ömsesidig respekt och tillit hålls vid liv i familjen, på arbetsplatserna, i förskola och skola, i civilsamhället och naturligtvis också i politiken" (SOU 2000: 1 s.15). En väl fungerande demokrati ställer alltså krav på en respektfull dialog och diskussion mellan medborgarna samt ställer krav på samförståndsskapande forum. Dialogen som bygger på relationen mellan "jag" och "du" betraktas som en sorts demokratisk skolning för medborgardeltagande i diskussion kring gemensamma ärenden på samtliga arenor och leder till en känsla av samhörighet och gemenskap hos deltagarna (Dahlstedt, Magnus 2005; Dahlstedt, Magnus 2000)

En demokratins grund ska stå bakom all maktutövning i samhället. Demokratins idéer bör alltså vägleda samhällets alla områden. I den ideala demokratin bör alla samhällslivets delar hanteras på ett öppet och fredligt sätt. Detta eftersom den ideala demokratin bygger på att vi människor är olika och dessa olikheter kan stödja ett ökat framsteg och en ökad ömsesidig gemenskap (SOU 2000: 1). Medborgarandan kan utvecklas genom att ge medborgarna autonomi med syfte att de själva kan ordna sina liv självständigt genom olika typer av gemensam självförvaltning. Det innebär att den svenska demokratiska traditionen bör rymma grundläggande faktorer såsom självorganisering, decentralisering och självförvaltning (Ibid.)

2.1.1 Det dynamiska medborgarskapet

Medborgarskapets juridiska dimension ger medborgaren en rad formella rättigheter. Enligt Dahlstedt & Magnus (2005) säkerställer medborgarskapet varje medborgare en serie rättigheter

och skyldigheter i samhället. Medborgarskapet har med *deltagande*, *inflytande* och *delaktighet* att göra. För att medborgarna ska vilja delta i det demokratiska arbetet bör särskilda villkor uppfyllas (SOU 2000:1). Vissa förutsättningar krävs för att deltagande, inflytande och delaktighet ska uppnås. De gällande förutsättningarna är bland annat *politisk jämlikhet*, *meningsfullt deltagande* samt *öppenhet och insyn* (Ibid.).

Figur 1: *Det dynamiska medborgarskapet*. Demokratiska processer kommer till stånd vid politisk jämlikhet, meningsfullt deltagande samt öppenhet och insyn, vilka är tre förutsättningar som krävs för att deltagande, inflytande och delaktighet ska uppnås.

Källa: SOU 2000:1. En uthålligdemokrati, s.37

Delaktighet

Begreppet delaktighet har olika innebörder. För att förklara begreppets betydelse används ibland ord som inflytande, självbestämmande och makt. Delaktighet betyder att man aktivt medverkar i någon aktivitet eller i en social gemenskap tillsammans med andra, vilket i sin tur kan utveckla en känsla av tillhörighet och gemenskap hos de deltagande (Molin, M. 2004). Medborgarandans generella kännetecken är delaktigheten. Demokrati utvecklas när meningsfullt deltagande innebär inflytande och när teori och praktik eller tanke och handling stämmer överens med varandra. Öppenhet och ökad kunskap ger möjlighet för medborgarna till delaktighet (SOU 2000:1). Enligt demokratiutredningens betänkande bör varje enskild medborgare garanteras ett deltagande med faktiska påverkansmöjligheter över politiska beslut. Alla medborgare bör få verkliga möjligheter till inflytande för att en full delaktighet ska komma till stånd. Om inflytande i praktiken enbart erbjuds vissa istället för alla, kommer det inte att ske en riktig delaktighet eftersom ett meningsfullt deltagande endast uppstår vid politisk jämlikhet. Medborgarna bör alltså behandlas jämlika för att inträffa en positiv dynamik, enligt demokratiutredningens betänkande.

Medborgares upplevelse av avsaknad av delaktighet och inflytande har rötter i deras erfarenheter av deltagande. Om individen inte upplever sig delaktig, om hon inte erfar att hon kan delta, påverka och utöva inflytande minskar det sannolikheten för att hon ska vilja delta och därmed uppstår utanförskap, och tvärtom. Det ökar sannolikheten att individen fortsätter sitt deltagande om hon erfar att hennes deltagande har någon betydelse (SOU 2000:1)

Dessutom är det grundläggande att man ses som en likvärdig medborgare med samma demokratiska rättigheter som andra medborgare. Både fysisk och psykisk tillgänglighet krävs för att medborgarna väljer delta, exempelvis tillgång till lokaler för diskussion (Henecke &

Khan 2002). Om både möjligheterna till deltagande och inflytande är tillräckligt bra då kan man förvänta sig en hög delaktighet av de enskilda medborgarna. När man har hinder för att föra dialog med andra individer och när man inte kan ta till sig information uppstår utanförskap (SOU 2000:1). Man ska observera *”att det inte är funktionshindret i sig som skapar handikapp utan samhällets otillgänglighet”* (Ibid:37). Till exempel, individer med funktionshinder eller, i mitt fall invandrare med språkbrister, vilka har besvär för att ta till sig information eller har besvär för att föra dialog med andra människor, har förstås upplevelse, erfarenhet och kunskap som är värdefulla att tas tillvara. Demokrati för en funktionsnedsatt medborgare” *handlar om att vara delaktig och att samhället och samhälls informationen är tillgänglig”* (Ibid:37).

I folkbildningspropositionen 1991 betraktades personer med funktionshinder och invandrare som särskilt prioriterade grupper (Prop. 1990/91:82). Enligt Folkbildningsrådet definieras individer med varaktigt funktionshinder pga. sjukdom eller skada och individer med läs - och skrivsvårigheter samt människor med sociala problem orsakat av kriminalitet och drogmissbruk som handikappade (Folkbildningsrådet 1993).

Öppenhet och insyn

Politiska processer bör karakteriseras av öppenhet och insyn därför att öppenhet skapar en förutsättning för att andra värden ska kunna utföras (Henecke & Khan 2002). Öppenhet, insyn och ökad kunskap är förutsättningar för medborgarnas deltagande, inflytande och delaktighet (SOU 2000:1). Man uppfattar att de politiska processerna ska vara öppna för insyn så att medborgarna kan få en uppfattning om deras handlande.

Öppenhet och insyn kommer att ifrågasättas om informella kontakter inblandas mellan politiker, tjänstemän och olika intresseorganisationer. Medborgarnas möjligheter till insyn och inflytande förbättrar naturligtvis beslutsunderlaget och därmed beslutens kvalitet (Henecke & Khan 2002).

Deltagande

Ett meningsfullt deltagande uppstår endast vid politisk jämlikhet. Det innebär att medborgarna bör behandlas jämlikt för att uppnå en positiv dynamik (SOU 2000:1). När medborgare deltar respektfullt sinsemellan i lösning av gemensamma angelägenheter leder det till känslor av samhörighet och därmed till ett ökat socialt kapital. Medborgare genom sitt deltagande utvecklar grundläggande kvaliteter i samhället eftersom deltagandet skapar successivt en känsla för det gemensamma bästa. Deltagande och delaktighet är alltså angelägna frågor med tanke på att de utvecklar deltagarnas karaktärer och personligheter. *”Den som övar sig i samarbete, kritik och tolerans blir en tillgång för både sig själv och samhället, för såväl den privata som den offentliga sfären”* (SOU 2000:1, s.33). Varje medborgare oavsett på vilken nivå av samhällsförvaltning befinner sig ska ges möjlighet att delta vid olika tider av sitt liv för lösning av de gemensamma angelägenheterna. Staten och kommunerna bör rundhänt erbjuda olika deltagande former så att medborgarna uppfattar deltagandet meningsfullt. Man ska observera att medborgarnas deltagande påverkas bland annat av egna bedömningar av sina egna möjligheter att påverka (Henecke & Khan 2002). Det bör försvaras en demokratisyn som tilldelar själva deltagandet en avgörande roll. Men man ska lägga märke till att det finns risker

att deltagande inte leder till något inflytande om man har en demokratisyn som framför allt lägger enbart tonvikten på deltagande (SOU 2000:1).

Inflytande

Demokratin ses som ”*en uppsättning kriterier för samhällets maktfördelning*” (SOU 2000:1, s. 57). Demokratin bygger på att varje medborgare garanteras ett inflytande. Det innebär att demokratin utvecklas när alla medborgare har reella möjligheter för ett meningsfullt deltagande som leder till inflytande och påverkan. Med det menas att medborgarna ska ha verkliga inflytande- och påverkansmöjligheter. Alla medborgare bör vara delaktiga i samhällsutvecklingen i det demokratiska samhället (Ibid.)

Demokratin i Sverige lider av *förtroendekris*. Detta eftersom många av medborgare inte ser något samband mellan deltagande och inflytande/resultat samt de upplever begränsade möjligheter för inflytande över samhällsutvecklingen. Medborgarnas misstroende mot politiker och tjänstemän orsakas av deras erfarenheter av den strukturella diskrimineringen som många av individer är/var utsatta för. Eftersom möjligheter för delaktighet inte är tillräckligt bra och eftersom deltagande inte resulterar alltid något inflytande därför förlorar medborgarna sitt förtroende för politiker och tjänstemän samt de uppfattar/värderar inte deltagandet effektivt och meningsfullt (SOU 2000:1).

Politisk jämlikhet

Ett meningsfullt deltagande uppstår endast vid politisk jämlikhet. Det poängteras att medborgarna bör behandlas jämlikt för att uppnå en positiv dynamik. Det är centralt i ett demokratisamhälle att alla människor är delaktiga, allas röster blir hörda och alla blir tagna på allvar (SOU 2000:1). Den svenska demokratin bygger på den offentliga makten som går ut från folket. I Sverige råder alltså formellt politisk jämlikhet och ingen är formellt sett utestängd. Även om alla medborgare har lika rättigheter till deltagande finns det många faktorer såsom klasstillhörighet, utbildningsnivå, etnicitet och ålder som skapar ojämlika villkor för makt och deltagande (Henecke & Khan 2002). Detta kommer att innebära uppkomst av gömda maktstrukturer, fördomar, värderingar, attityder och praktiska hinder som kan hindra vissa medborgare från att göra sina röster hörda (SOU 2000:1; Dahlstedt & Hertzberg 2005). För att diskussioner och beslut ska bli så alltomfattande som möjligt behövs alla människors kunskap, erfarenhet och kompetens. En väl fungerande demokrati ställer därför krav på förändring av fördomar, attityder och värderingar som skapar dolda maktstrukturer (SOU 2000:1).

Dahlstedt och Hertzberg (2005) anser att Sveriges demokrati i olika aspekter bygger ”*på en svensk föreställd gemenskap*”, s.262. Författarna menar att individer som befinner sig i den svenska offentligheten kategoriseras utifrån idéer och tankar om ”närhet” och ”distans” i förhållande till ”svensk - och europeisk normalitet”. De finner alltså en diskriminerande karaktär i den svenska demokratin och menar att den inte verkar endast som ett formellt ramverk med en rad neutrala procedurer, rutiner och normer, som styr beslutsfattande och opinionsbildning så att medborgares fri- och jämlikhet försäkras. Författarna understryker att deltagandet i beslutsfattande och i offentliga diskussioner på demokratins forum reflekterar

diskriminerande mönster bland annat rangordning av medborgare utifrån etnisk tillhörighet (Ibid.).

Trots att Sverige är känt för ambitiös välfärds- och integrationspolitik tyder alltså vissa studier på att det finns ett stort gap mellan löftet om politisk jämlikhet och verkliga ojämlikheter när det gäller deltagande och inflytande i det demokratiska samhället (Adman & Strömblad 2000). Tyvärr, enligt demokratiutredningen råder det en politisk ojämlikhet i Sverige eftersom där vissa samhällsgrupper såsom lågutbildade, arbetslösa och invandrare, speciellt invandrare med utomeuropeisk bakgrund har ett lägre deltagande och inflytande än andra grupper i samhället (Henecke & Khan 2002 ; SOU 2000:1). Studier visar också att många invandrare som är marginaliserade, stigmatiserade och ansamlade i vissa bostadsområden (som kallas utsatta områden) exkluderas reellt från deltagande i samhällslivet. Det leder till ännu mer utvidgning av den orättvisa fördelningen av makt och inflytande mellan olika samhällsgrupper (Dahlstedt & Hertzberg 2005).

Exkludering och stigmatisering är stor hos individer med annan etnisk - och religiös tillhörighet eller hos individer med utländsk bakgrund. I det demokratiska systemet ser Adman & Strömblad (2000) och Dahlstedt & Hertzberg (2005) en benägenhet för exkludering och diskriminering av vissa samhällsgrupper som andrafierades (d.v.s. att konstruera vissa individer och grupper som annorlunda och underlägsna) av de mäktiga och de som har kontroll över politiska systemet. Dessa andrafierade grupper "de" ses alltså inte som tillhörande den överlägsna "vi" och inte heller ses som dugliga för att delta och ha inflytande (Ibid.)

Författarna Dahlstedt och Hertzberg (2005) ser upphovet av dolda maktstrukturer i politik och politisk handling vilket handlar om *"arenor och de processer där intressen artikuleras, grupper konstitueras, allianser formuleras och problem definieras som politiska"* (s. 263). Bildande av *"ideologier och symboler, föreställningar och bilder, av världen, och då framför allt representationer av majoritet och minoritet, identitet och tillhörighet, etnicitet och kultur, vi och de, invandrare och svenskar etcetera"* har sin grund i politik och politiskhandling, enligt Dahlstedt & Hertzberg 2005, s.263. De tycker att politiska handlingar och principer är vad som slutligen yttrar sig i praktiken, exempelvis i form av (materiell)resursfördelning.

2.2 Dialog

Tillgång på arenor och former för medborgarnas deltagande i dialog och diskussion har betydande roll. Dialog och samspel räknas som centrala värden i planprocessen och medborgardeltagande är ett bidrag till dialog mellan de olika intressenterna kring fysiskplanering (Henecke & Khan 2002).

För att föra dialog med medborgare finns det olika metoder såsom enkät, intervju, dialogseminarium, walk and talk osv. (Langlet, Nordh och Eriksson 2013).

Enligt Langlet et al. (2013) är det första steget i en dialogprocess att besluta om hur stort inflytande man vill ge medborgarna i ett område. Att tänka på om det enbart handlar om enkla frågor som kan besvaras med endast ja eller nej, eller om det behövs en djupare dialog för att

förstå medborgarnas uppfattningar i frågan och ge dem möjlighet att förstå komplexa frågor. I senare steg ska man analysera vilka som är berörda och vilka som man ska eller har behov av att föra dialog med.

Det är avgörande att alla medborgare har möjlighet att delta i dialogerna. Det är betydelsefullt att vara uppmärksam på att de som vill höra av sig och vill säga sin sak men saknar kunskap om kontaktvägar eller har något hinder, exempelvis språket, ska få möjlighet för deltagandet. Man ska observera att alla medborgare inte kommer att vara engagerade i och intresserade av att delta i medborgardialoger. Därför är det väldigt viktigt att skapa möjligheter och förutsättningar för medborgarnas deltagande i dialogerna (Ibid.).

Att få ett helhetsperspektiv på medborgarnas åsikter om en fråga ställer krav på att analysera målgruppen eller målgrupper för att få kunskap om på vilket sätt olika samhällsgrupper kan/vill föra dialog, anser Langlet et al. (2013). Men det är också viktigt att få kunskap om på vilket sätt olika grupper i samhället kan nås, annars ökar risken för att dialogen visar enbart synpunkter på en fråga från vissa grupper, exempelvis från enbart resursstarkas synpunkter, som påverkar redan i dag (Langlet et al., 2013). Det finns olika uppdelningar som ofta brukar utföras inför dialog med medborgare. Dialogen kan föras med en grupp av medborgare i samhället såsom underrepresenterade grupper och unga grupper, med syfte att deras röster ska lyftas fram. Dialogen kan ske utifrån ett geografiskt område vilket innebär att de boende i ett avsett område ska ges möjlighet att bli delaktiga i dialogen som rör beslutet vilket har med deras bostadsområde och därmed med deras vardag att göra. Den sista indelningen är att man inbjuder alla medborgare att delta i dialoger. Beroende på vilken fråga dialogen handlar om varierar urval av metoder.

När man vill nå flera samhällsgrupper än de som alltid brukar delta bör man naturligtvis erbjuda flera kontaktvägar för att fler medborgare ska ha möjlighet att lämna sina idéer och synpunkter. Med kontaktvägar menas både fysiska och digitala möten. Med tanke på att människor kommunicerar på olika sätt är det betydelsefullt att använda olika kommuniserings- eller kontaktmetoder (Langlet et al., 2013).

När det gäller fysiska möten är det angeläget att välja tidpunkter och erbjuda barnpassning och tolkar för bättre kommunikation samt erbjuda lättillgängliga lokaler för mötet. Att använda uppsökande metoder för att träffa medborgarna där de befinner sig och där de känner sig säkra och bekväma är också lika viktigt som andra faktorer. Exempel på platser som man kan söka upp invånare är fritidsgården, simskolan och festivaler (Ibid.).

2.2.1 Medborgardialog och dess fördelar

Medborgardialog har med frågor som berör medborgare i en kommun att göra. Medborgardialog gör människor delaktiga i olika frågor på något sätt. Till exempel, frågor som handlar om situation i ett bostadsområde, eller bygg- och trafikplaneringsfrågor som kräver politiska beslut (Lindholm T, 2012).

Det övergripande syftet med medborgardialoger är att öka tilliten till den lokala demokratin (Langlet, Nordh och Eriksson 2013). Syfte med medborgardialog är att öka medborgarinflytande vilket i sin tur ger en ökad hänsyn till den lokala miljön. Medborgardialogen leder till skapande av förtroende mellan medborgare och kommunen, bland annat mellan boende i en

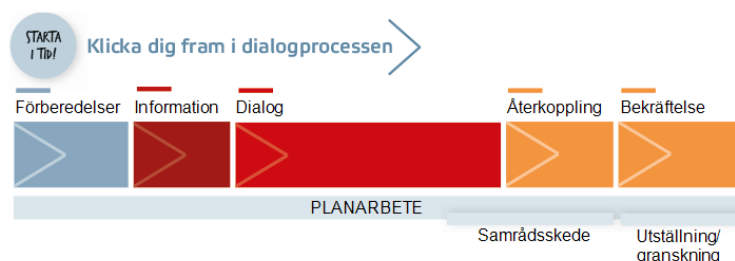
del av kommunen och planerare/beslutfattare. Eftersom de boende och de som verkar på en plats har bättre kunskap och kännedom om lokala förhållanden än vad planerare och beslutsfattare har är det angeläget att fånga upp den lokala kunskapen hos boende i ett tidigt skede och att använda den som planeringsunderlag och för konsekvensbedömningar (Boverket, 2015b). Genom medborgardialogen får politiker/tjänstemän och stadsplanerare en ökad kunskap och kännedom om medborgarnas synpunkter, visioner och önskemål. Ett starkt socialt kapital hos individen och i samhället är också resultat av medborgardialog (Johansson & Khakee 2001)

Det råder olikheter mellan orter när det gäller benägenhet och möjlighet till medborgardelaktighet och ett lokalt engagemang. Henecke och Khan (2002) menar att de orter där medborgerligt intresse och engagemang är en tradition utmärks av ett kraftigt föreningsliv vilket knyter områdets boende i sociala nätverk och därmed kan de mobiliseras lättare. Däremot är det svårare att mobilisera de boende i heterogena områden som kännetecknas av en svagfolkrörelsetradition. Men där är också de boendes upplevelser av områdets behov och problem oklara och splittrade.

Fördelar med medborgardialog och deltagande är många ur ett demokratiperspektiv. Dess fördelar är bland annat en ökad kunskap om demokratiska processer, ett ökat förtroende och en ökad ansvarskänsla hos medborgare samt medborgare får en bättre förståelse för kommunernas ansvar och för bakgrunden till deras beslutsfattande och därmed ett enklare åtgärdsgenomförande som resultat. Förutom dessa fördelar bidrar medborgardeltagandet till en ökad transparens och till en intern kvalitets utveckling. Medborgardialog och delaktighet ger dessutom politiker en ökad kunskap och kännedom om medborgarnas behov och önskemål samt ger ett stärkare socialt kapital i samhället och hos individen, och har en intresseväckande effekt (Lindholm, T. 2012).

2.2.2 Dialogprocess i fysisk planeringsprocess

Nedanstående bild föreställer de olika stegen som ingår i en dialogprocess vid fysisk planering. Här ser man i vilken ordning de olika stegen genomförs och hur de förhåller sig till planeringsprocessen

Figur 2: *Dialogprocess*. De olika stegen i en dialogprocess vid fysisk planering är förberedelser, information, dialog, återkoppling och bekräftelse

Bild : Boverket/Lotta Blom

Källa: Boverket 2015, Steg i dialogprocessen

I *förberedelsefasen* klargörs förutsättningarna och planeras processen samt analyseras målgrupper och väljs metoder och kanaler, som passar för både syftet och för olika målgrupper.

I den andra stegen, *information*, går man ut med information om kommande medborgardialoger samt med en allmän inbjudan. Dessutom ska man informera målgrupperna om vad resultatet från dialogerna ska användas till och om hur lång planprocessen kan ta tid.

Dialogen är tredje steg då är det viktigt att medborgarna har verkliga möjligheter att påverka. Man ska inte glömma bort att göra en riktad inbjudan till personer/grupper som kan vara svåra att få med sig i dialogen.

I *återkopplingsfasen* använder man planens samrådsversion som återkoppling till dem som var tidigare deltagande i dialogerna. Man ska också komplettera remissen genom att man går igenom vad som har kommit fram under samrådet.

I sista skedet, *bekräftelse*, ska kommunen hålla öppet för åsikter och synpunkter tills avslutning av utställnings- eller granskningstiden. Det är angeläget att under samrådet ska kommunens planförslag vara så färdigbehandlat och bearbetat att alla stora frågor ska vara avgjorda när det kommer till utställning eller granskning. Det innebär att det här steget inte har med dialog att göra (Boverket, 2015c).

2.2.3 Medborgardeltagande i stadens fysiska planering

Enligt Henecke och Khan (2002) bygger politikens ställningstaganden i planeringsfrågor framför allt på tekniska och ekonomiska hänsynstaganden medan berörda boendes idéer och erfarenheter har väldigt mindre betydelse. Författarna anser att medborgare med goda socioekonomiska - och politiska resurser har bättre möjligheter för deltagandet i planeringsarbete. De menar alltså att medborgardeltagande gynnar dessa grupper. Enligt författarna kan detta leda till en ökad sannolikhet att medborgardeltagande försämrar ojämlikheten när det gäller politiskt inflytande. Förutom sociala och ekonomiska faktorer framhäver de också andra typer av politisk ojämlikhet. De framhåller att planarbetet präglas av ett traditionellt könsrollsmönster och den fysiska planeringen är en aktivitet som främst präglas av medelålders män. Vidare förklarar de att kvinnor inte deltar i planarbetet i en likadan omfattning som män och män är i majoritet bland utövare av fysisk planering på kommunernas planeringskontor, stadsbyggnadskontor och tekniska förvaltningar.

Ett av tjänstemäns största ansvar i stadens fysiska planering är att se till att demokratiska värden upprätthålls och bevaras. Tjänstemännens handlande har också avgörande roll för vilken form medborgardeltagande som kommer att inträffa, enligt Henecke och Khan (2002). Med tanke på att tjänstemännen är initiativtagare till samråd har de större makt att bestämma över vilka frågor som ska diskuteras och hur problemen som ska definieras. Det innebär att tjänstemännen vanligen har större makt i samrådet mot medborgarna och därför begränsas medborgarnas möjligheter för inflytande och påverkan (Ibid.)

I det demokratiska samhället funkar medborgardeltagande som en ”input” till politiska beslutsprocessen. Henecke och Khan (2002) anser att den reella makten verkligen ligger hos politiker när det gäller stadens fysiska planering. Författarna ser ett stort gap mellan de formella förutsättningar som lagstiftningen ger och de verkliga förutsättningar som skapas i praktiken för medborgare.

De inflytandemöjligheter som politiker ger till medborgare gällande fysisk planering, börjar med enkelriktade informationsöverföring om planförslag. Planförslaget förmedlas genom bland annat nyhetsbrev, broschyrer, annonser, tidningar och utställningar. Henecke och Khan tycker att en sådan informationsöverföring inte ger något inflytande till medborgarna utan att den enbart informerar dem om omdaningar som har planerats. De framhåller alltså bristen av en dubbelriktad kommunikation som är ett fundamentalt villkor för att råda inflytande (Henecke och Khan 2002).

Det finns former som där insamlar myndigheter och tjänstemän invånares önskemål och behov för att bygga ett så bra beslutunderlag som möjligt, exempelvis genom enkät- undersökningar och intervjuer. Henecke och Khan ser ett sådant deltagande som en enkelriktad kommunikation eftersom det är myndigheterna som både formulerar frågorna och tolkar medborgarnas svar och eftersom medborgarna inte har möjlighet att komma med egna initiativ.

Henecke och Khan (2002) berättar att på senare steg då finns det olika former för samråd, både muntligt och skriftligt har medborgarna möjlighet att formulera sina frågor och möjlighet komma med förslag eller kritik. Muntligform av samråd sker i form av offentliga samrådsmöten som ger möjligheter till dialog och samtal mellan olika parterna. Skriftligform av samråd sker i form av remissförfarande gällande planer och förslag.

De lyfter också fram nackdelen med samrådsmöten, utställningar och plantexter. Det de menar då är att samtalen och diskussionerna vanligtvis kännetecknas av tjänstemännens språk och -perspektiv under sådana möten. Förutom tjänstemäns språk anser de att planerarnas språk präglas också av ett fackspråk som tycks främmande från vardagligt språk vilket kan vara obegripligt för allmänheten och de som inte har professionell sakkunskap (Ibid.).

Enligt Henecke och Khan (2002) finns det studier som visar *”ett stort avstånd mellan hur planerare och boende betraktar och uppfattar den fysiska miljön och vad planerarna ser som problem och lösningar, och det som medborgarna upplever i sitt vardagsliv”*, s.28. Med tanke på dessa olikartade problemuppfattningar, tolkningar, värderingar och olikartade språkbruk mellan olika parter bland annat mellan planerare, tjänstemän och medborgare i en samrådsprocess, händer det ofta att dialogen blir problematisk. De medborgare som begriper planerarnas värderingar och uppfattningar av problem och språkbruk kan därmed lättare påverka.

Utöver samrådet finns andra former av medborgardeltagande bland annat i form av arbetsgrupper och referensgrupper. Det innebär att sådana grupper bestående av berörda eller brukare individer, genom att sätta sig in i planeringsfrågorna, involveras och har möjlighet för inflytande och för en ständig påverkan i planeringen.

Det har utvecklats ett antal olika metoder för att främja en välfungerande samverkan, som sker i planeringsarbete mellan tjänstemän och medborgare och i vissa fall politiker. Denna typ av deltagande är framför allt angeläget i samband med översiktsplanarbete eller stadsdels förnyelsearbete. Det har också utvecklats metoder för att öka medborgarnas kunskap om de olika planeringsfrågorna, exempelvis lokala informationskontor, studiecirkelar och fältkontor (Ibid.).

Henecke och Khan (2002) kategoriserar de olika deltagandeformerna, som har beskrivits ovan, enligt följande steg; informationsspridning, informationsinsamling, konsultation som bygger på en gemensam kunskapsuppbyggnad och en ömsesidig förståelse. De menar att alla dessa steg krävs för att lyckas med en demokratisk fostran. De framhåller också vikten av visioner om hur man ska fortsätta arbeta med medborgardeltagande, med tanke på dagens avsaknad av sådana visioner vilket kan ge upphov till att utvecklingsarbetena ses som avgränsade försöksprojekt. De anser att man fortfarande lutar sig till gamla planeringsrutiner fast man är positiv till ökat medborgardeltagande. De menar att i den fysiska planeringen har ofta medborgardeltagande i form av kampanjer, haft en terapeutisk karaktär medan planeringsrutinerna och processerna överhuvudtaget fortfarande är oförändrade (Henecke & Khan, 2002).

2.2.4 Invandraredeltagande i stadens fysiska planering

Parallellt med invandring ökar medborgarnas intresse i frågor som har att göra med service försörjning, närmiljö och social integration. I det mångkulturella samhället som där olika grupper av människor med olika intresse och behov bor, har frågor om socialt rättfärdig stadsutveckling fått färg och betydelse. Därför är det avgörande att stadsplanering sker för det individuella i det kollektiva samhället (Johansson & Khakee 2009)

Johansson och Khakee (2001) anser att människor som invandrar till Sverige hamnar i gränsen mellan två olika kulturer. Invandrare vill inte bryta sin gamla kultur och samtidigt har de svårt att komma in i det nya svenska samhället med en ny kultur. Graden med deras representation är starkt kopplad till vilket land invandraren ursprungligen kommer ifrån. Ju kortare avstånd invandraren har från sitt hemland till Sverige, desto högre representation.

När det gäller faktisk fördelning av inflytande i fysisk planering är invandrare under-representerade i samtliga led i beslutskedjan i vissa kommuner (Dahlstedt & Hertzberg, 2005). Johansson och Khakee (2001) anser att i det svenska samhället har vissa medborgargrupper sämre förutsättningar att säga sin sak om fysiska planering, två exempel på dessa grupper är arbetslösa och invandrargrupper. En anledning till detta kan vara språkskillnader mellan invandrare och svenskar som gör maktskillnader vilket i sin tur avvärjer invandrare från deltagandet (Johansson, Marcus ; Khakee, Abdul 2001).

Det finns ett gap mellan vad stadsplanerare gör i förhållande till en multikulturell stad och vad som görs i själva verket för invandrare inom ramen för stadsplanering (Johansson & Khakee, 2009). Enligt Plan- och bygglagen (PBL) ska varje kommun själv välja hur stort deltagande och inflytande medborgarna ska ha och alla medborgare, som har stort intresse av det enskilda förslaget till program/plan, ska få information samt alla ska få möjlighet att lämna sina åsikter. Men i PBL talas inte om att kommuner ska ta hänsyn till invandares särskilda tankar, idéer och förväntningar (Johansson & Khakee, 2001). Bland planerare råder därför en bered uppfattning att någon särskild hänsyn inte behöver tas till invandrarförväntningar eftersom det inte finns något hänsynstagande till invandrare i lagstiftningen (Johansson & Khakee, 2009). En undersökning visar också att det finns kommuner med relativt hög andel invandrabefolkning som inte tycker att det är viktigt att invandrarnas speciella intresse och behov beaktas vid fysisk planering (Johansson & Khakee, 2001).

Ur ett utbildnings- och klass synvinkel sägs att det svenska samhället är politiskt ojämlikt. För de högutbildade och därmed resursstarka medborgarna finns stora möjligheter att göra sin röst hörda men det finns inte likadana möjligheter för de lågutbildade resurssvaga arbetarna (SOU 2000:1 En uthållig demokrati.s.89).

Studier visar att det finns explicita samband mellan utbildning, klass och samhälls-engagemang. Ur studier framkommer att medborgarna med 10-12 års utbildningar deltar mindre i samhällsengagemang/-aktiviteter än medborgarna med 13 års utbildningar. Politiskt deltagande av medborgare med olika utbildnings- och klass- eller statusnivå mellan bland annat tjänstemän, företagare och lantbrukare samt arbetare minskar i ordning. Det finns också belägg som visar att individer med icke-svensk bakgrund som ofta blir långtidsarbetslösa har lägre deltagande i samhällsengagemang i jämförelse med de arbetande. Anledningen till detta kan vara att *"ett långvarigt utanförskap från arbetsmarknaden resulterar i en känsla av utanförskap även från den politiska gemenskapen"* (Regeringen SOU 2000:1 s.95). All ovan beskrivning visar att det inte räcker med att alla medborgare har samma formella rättigheter att delta i samhällsplanering. Rätten till inflytande och medverkan är en självklarhet i det här demokratiska systemet men däremot medborgares möjlighet att dra nytta av den formella rättigheten för att göra sin röst hörd inskränkas av bland annat en rad faktor i termer av icke tillgång till arbete, utbildning och inkomst och andra liknande resurser (Dahlstedt & Hertzberg 2005). Henecke och Khan (2002) har också samma uppfattning som Dahlstedt och Hertzberg har och menar att eftersom det råder ojämlikheter i fråga om inkomst, utbildning, status och med mera har medborgarna olika verkliga deltagande - och inflytande möjligheter.

Undersökningar visar att information från kommunen till invandrare är bristfällig i de flesta kommuner i Sverige. Författarna menar att i planeringsarbete ofta glöms invandrarbyråer och -nämnder, även i kommuner som har ganska stor invandrarboende. Ur författarnas perspektiv, det är problem att invandrarorgan först och främst arbetar med flyktingmottagning och tolkförmedling utan att de involveras i fysiska planeringsärenden. De anser att planerare kan dra nytta av sådana organ för att nå ut till invandrare med information om planärenden på deras eget modersmål (Johansson & Khakee 2001).

Johansson och Khakee (2009) ser ett stort behov av inkludering av invandrare i stadsplaneringen, d.v.s. behov av *"inkluderande planering"*. Författarna menar att invandrargrupper ska särbehandlas i planeringsärenden och invandrarorgan och utländska föreningar ska utnyttjas vid planeringar. Utvärdering och granskning av planerings- och beslutseffekter på invandrare ska också ske regelmässig. För att uppnå en hållbar stadsplanering har *samhälls- planerares människosyn*, vilket innebär hur stadsplanerare uppfattar människan och hennes behov både idag och i framtiden men också omfattar aspekterna bland annat enskilda individers frihet, integritet och alla människors lika värde samt solidaritet med svaga och utsatta människor stor roll, enligt författarna s.53. En lokal utvecklingsplanering sätter alltså krav på stadsplanerare. Författarna tycker att planerarna bör få en helhetssyn genom att utföra dialog med lokalens invånare, vilka har kunskap och kännedom om sitt område. Dialogen ska också ske på så sätt att ett förtroendefullt samtalsklimat mellan de skapas. Olika typer av offentliga - och privata nätverk ökar alltså beslutseffektiviteten (Ibid.).

Planeringsutövarnas synvinkel bygger framförallt på ekonomiska och tekniska hänsynstagande medan invånares åsikter och - erfarenheter har mindre betydelse (Boverket, 1996).

Det visar sig också ofta i praktiken att det inte alltid är lätt och problemfri en lokal utvecklingsplanering. Detta eftersom handlingsfriheten i jämförelse med statsmakten och marknadskrafter är väldigt inskränkt. Det innebär att medborgarna har begränsade möjligheter att hävda sig när deras behov, önskningar och utvärderingar går i rakt motsatt riktning än överordnade intressen (Johansson & Khakee 2009).

Parallellt med samhällsförändringar ökas gapet mellan de med möjligheter till besluts- arenorna och de som inte har samma möjligheter. Följaktligen ökar risken för att allmänintresset ska förvandlas till eller handla om ett dominerande särintresse för välbeställda bland annat välutbildade och etniskt svenska män. Samtidigt som allt fler beslut fattas utanför de regelmässiga instanserna förändras alltså planeringens öppenhet och medborgarnas möjlighet till inflytande (Johansson & Khakee 2001, 2009; Henecke och Khan 2002).

För att nå en hållbar stadsplanering bör, enligt Malmö kommissionen (2013), stadsplaneringsprocesser ske så att gynna medborgarnas inflytande och delaktighet. Detta eftersom genom planeringens processer finns det möjlighet att engagera invånare och stärka deras delaktighet för att frambringa mer ändamålsenliga gestaltade fysiska miljöer. När boende i ett bostadsområde har möjlighet att involvera sig i planeringsprocesser och i dess beslut och underhåll råder en mer stabilitet och trygghet i ett sådant bostadsområde enligt forskning. Malmö kommissionen understryker utveckling av dialogmodeller och planeringsmetoder vid fysiskplanering för att nå ett starkare medborgarinflytande på det fysiska resultatet och för att öka jämställdhet i offentliga miljön. Detta kan till exempel ske vid medborgares inflytande och involvering i designprocessen av nya platser i staden. Målgruppen bör tidig och ständig involveras i planeringsprocessen för att man lyckas med fysisk utformning som tagit hänsyn till brukarnas önskemål och behov (Malmö stad, 2013d; Stigendal & Östergren 2013).

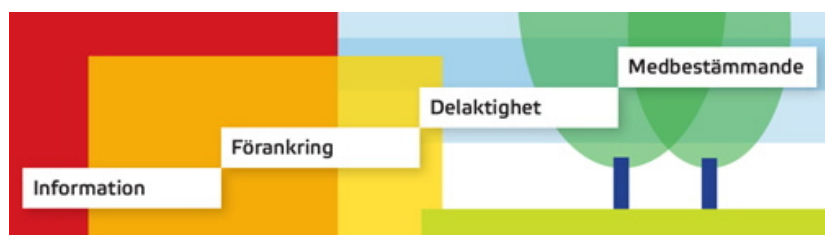
2.3 Planeringsverktyg

Den aktör som leder stadsförnyelsearbetet kan använda av delaktighetstrappan som ett planeringsverktyg inför varje enskild delaktighetsprocess. Det här planeringsverktyget används först och främst för att avgöra vilka nivåer av delaktighet mellan de ansvariga, stadsplanerare, tjänstemän och boende och andra lokala aktörer, som ska strävas att uppnå. Efteråt ska man besluta på vilket sätt dialogen ska genomföras och vilket verktyg för delaktighet som ska tas i anspråk . Det senare innebär ett urval av de olika verktygen såsom skyltning, konstnärliga installationer, enkät, intervjuer, workshop, designworkshop, ambassadörer, kartor och modeller samt framtids- och trygghetsvandringar (Malmö stad, 2013a).

2.3.1 Delaktighetstrappan

När det gäller medborgardialog och inflytande beskriver ”delaktighetstrappan”, som hämtat inspiration från Arnsteins deltagandesteg, den önskvärda ambitionsnivån i varje given situation. Inför varje dialogprocess med lokala aktörer kan den ansvarige för förnyelseprocessen använda av delaktighetstrappan som planeringsverktyg för att bestämma vilken grad av delaktighet som ska eftersträvas (Malmö stad 2013a; Arnstein, 1969).

Delaktighet och inflytande kan indelas i olika nivåer i en så kallad *delaktighetstrappa* beroende på vilken grad av inflytande det är fråga om. Under en delaktighet- eller dialog- process rör man sig mellan olika nivåer och den nivå man befinner sig i beror på vilken grad av inflytande man har. Det händer ofta att dialogprocessen samtidigt befinner sig på olika nivåer (Boverket 2014b; Arnstein, 1969).

Figur 3: *Delaktighetstrappan*. Delaktighetstrappan beskriver grad av inflytande. I detta sammanhang innebär medborgardialog att medborgarna får insyn i planeringen och ges möjlighet att kunna påverka den. De olika nivåerna speglar inte en kronologisk ordning. Dialogprocessen kan finnas på olika nivåer samtidigt. Information och dialog samt inflytande och medbestämmande är inte samma.

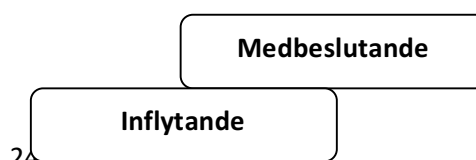
Källa: Boverket/Lotta Blom

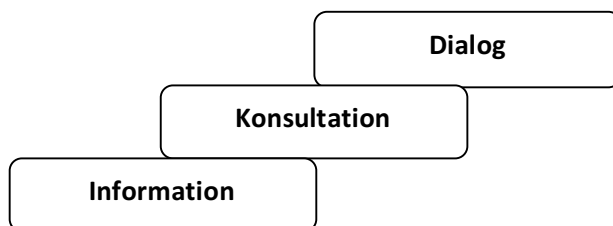
Uppdaterad: Boverket 2014, Delaktighetstrappan beskriver grad av inflytande.

Man ska också lägga märke till att de olika nivåerna inte speglar en

kronologisk ordning. Med tanke på att information ofta är den första nivån är det inte nödvändigt att de andra stegen följer på varandra i en kronologisk ordning. Dessutom ska man inte sträva efter att enbart komma längst upp på delaktighetstrappan i alla situationer utan det är samsynen eller konsensusen som har betydande roll. Man ska observera också att ambitionsnivån kan påverkas av bland annat delaktighetsprocessens syfte, ekonomiska och personella resurser samt tidsplan (Ibid.).

Alla delaktighetsformer bygger på den första formen av delaktighet bland annat *information* som man behöver för att kunna bli delaktig. I det här steget sker framför allt en envägs-kommunikation mellan sändare/informatör och mottagare. ”A one-way flow of information - from officials to citizens - with no channel provided for feedback and no power for negotiation” (Arnstein, 1969, s. 5). Det är väldigt viktigt att förse medborgarna med förståelig, begriplig och korrekt information så att alla förstår problemet, möjligheter och alternativa lösningar (Malmö stad, 2013a). Man ska sträva efter att nå så många medborgare som möjligt. Det är självklart att man inte når alla invånare i en medborgardialog men det är viktigt att alla invånare ska ha möjlighet att ta till sig information om den aktuella frågan. Informationsgivning kan handla om fysiska möten, skriftlig och digital information. Till exempel, nyhetsmedier, trycksak som broschyrer och affischer samt webb och öppna möten såsom utställning och mässor (Malmö stad, 2013a).

Figur 4: Sveriges Kommuner och Landstings delaktighetstrappa. Här handlar konsultation om deltagande där de styrande redan fastställt alternativen medan dialog tillåter alla att föra fram nya förslag och argumentera för sin syn. Inflytande handlar om att låta medborgare delta och följa en planeringsprocess från idé till färdigt förslag.

Den andra nivån i delaktighetstrappan kallas för *förankring eller konsultation* nivå som ger möjligheter för medborgarna att ge synpunkter på olika idéer, förslag, analyser och alternativ. Men det kan också handla om att bemöta medborgares synpunkter, förfrågningar och klagomål. Det sker bland annat genom webbenkät, fysiskenkät, intervju och användandet av kartor och modeller samt fokusgrupper (Ibid.). Men detta ger inga garantier att medborgarnas idéer kommer att beaktas. I den här nivån kan medborgarna uppfattas som statistiska abstraktioner och deras deltagande kan mätas genom antalet av deltagande i möten och antalet av deltagande som tar broschyrer hem och antalet av deltagande som svarar på en enkät (Arnstein, 1969).

I den tredje trappan, så kallad *dialog* får alla medborgare möjlighet att höra av sig och föra fram sin idé och möjlighet att argumentera för sin åsikt på frågan. Alla får möjlighet att vara delaktiga i framtagandet av förslag genom att de får möjlighet att uttala sina tankar och åsikter samt möjlighet att diskutera och argumentera för olika lösningar både emellan sig och med representanter för kommunen. Det kan hända att dialogen sker i flera steg och kräver återkoppling eller uppföljning. Några exempel är cafémetoden, dialog seminarium, workshop och open space samt walk and talk och framtidsvandring (Malmö stad, 2013a)

Inflytande eller delaktighet är den fjärde nivån på delaktighetstrappan då aktiviteter planeras och genomförs. Det innebär att medborgarna ges möjlighet att kontinuerligt samarbeta och att vara delaktiga i en utvecklingsprocess från idé till genomförande, bland annat från behov identifiering, alternativ utveckling och förslags/lösnings urval fram till förslag till genomförande som utformar underlag till politiska beslut (Malmö stad 2013a; Langlet et al., 2013). Till exempel genom idéverkstad, framtidsverkstad och designworkshop samt testarrangemang och tävling eller rösta på alternativa lösningar (Malmö stad, 2013a)

Det sista steget, *medbestämmande*, i den här nivån är medborgare med även i beslutsfattandet. Medborgarna fattar ett beslut, till exempel genom en lokal folkomröstning (Ibid.)

3 Metod

Nedan kommer jag gå igenom studiens metod, urval och intervju genomförande samt intervjubearbetning och analys.

3.1 Kvalitativ forskning

En kvalitativ metod handlar enligt Larsson (2005) om hur man ska gestalta eller karaktärisera något. Författaren anser att i kvalitativa metoder vill man framför allt beskriva beskaffenhet hos något. Min kvalitativa forskning handlar om att karaktärisera Områdesprogrammets policy för involvering av Lindängebor, särskild invandrarboende med språkproblem, i programmets plan och genomförande. Larsson (2005) menar att en kvalitativ metod handlar om *”hur man kan göra en så god beskrivning av ett sammanhang som möjligt”* (s. 20). Jag som forskare har försökt göra en bra beskrivning av Områdesprogrammets tillvägagångssätt i sammanhang med involvering av utländska boende med språkliga brister på Lindängen.

Min studie är kvalitativ och har utvecklats genom intervjuer och litteraturgenomgång samt genomgång av ett antal statliga myndigheters webbplatser. Målet med undersökningen är att få svar på forskningsfrågorna bland annat Vilka förutsättningar och möjligheter för dialog och inflytande har erbjudits till invandrarboende i Lindängen före och under ”Områdesprogrammet Lindängen”? Vilka faktorer hindrar Lindängens invandrare från delaktighet i och samverkan med områdesprogrammet och därmed hindrar dem från inflytande över sitt bostadsområde? I vilken utsträckning har invandrarboende i Lindängen varit representerade i områdets utveckling genom sin dialog och delaktighet? Vilka lärdomar kan dras av projektet inför framtiden, när det gäller stadsutvecklingsprojekt särskilt i utsatta områden med hög andel invandrarboende?

Enligt Larsson (2005) sträcker sig ett kvalitativt arbete över studieområden såsom fallstudier där man på grundligt sätt studerar, exempelvis en arbetsplats. Min studie är en fallstudie på ett område, en del av stadsområde Söder som ligger i stadsdelen Fosie bland annat Lindängen. Saunders, Lewis och Thornhill (2007) anser att fallstudier kan besvara frågan varför, vad eller hur något förekommer, eller bättre sagt, forskningsfrågor formuleras utifrån varför, vad och hur. Den här kvalitativa fallstudien syftar till att studera hur stor delaktighet och inflytande har Lindängens invandrare haft i Områdesprogrammets plan och genomförande samt vad som har påverkat deras medverkan i programmet och därmed sitt bostadsområde.

3.1.1 Kvalitativ intervju

Jag har valt att använda i min kvalitativa forskning semistrukturerade intervjuer vilket innebär att intervjuer påbörjas med mer generella frågor som så småningom blir mer specifika och mer detaljerade. Patel och Davidson (1994) menar att när man inleder intervjun med öppna frågor istället för exakta frågor låter man personen som intervjuas känna sig mer bekväm och mer avspänd vilket kan leda till ett smidigare samtal med ett fylligare innehåll. Genom användning av en semistrukturerad intervjumetod utgår man från intervjuguiden som där exakta frågor finns men man anpassar eller modifierar frågorna efter intervjupersonens bakgrund och situation.

Respondenternas svar har avgörande roll för vad jag kommer att presentera som svar på studiens frågeställningar. Förutom, litteraturgenomgång och genomgång av statliga myndigheters webbplatser kan de genomförda personliga intervjuerna hjälpa mig att få veta vilka förutsättningar och möjligheter erbjudits till invandrarboende för att öka deras deltagande och inflytande i Områdesprogrammet Lindängen. Dessutom försöker jag få kunskap om i vilken

utsträckning de invandrarboende har varit delaktiga och haft inflytande i planering och genomförande av programmet samt jag strävar efter att få kunskap om de faktorer som eventuellt kunde/kan hindra områdets invandrare med språkproblem från att ha delaktighet och inflytande i programmet. Förutom dessa ska jag samla in respondenternas erfarenheter och kunskaper som kan nyttas vid framtida stadsförändrings projekt särskild i utsatta område med hög andel boende med utländsk bakgrund.

Enligt Esaiasson, Gilljam, Oscarsson och Wängnerud (2007) riktar kvalitativa intervjuer till den intervjuades egna uppfattningar, åsikter och upplevelser om det aktuella ämnet. Jag tänker genomföra kvalitativa intervjuer eftersom jag är intresserad av respondenternas information, tankar, erfarenheter och kunskaper om vilken policy Områdesprogrammet Lindängen har för involvering av Lindängenbor, speciellt boende med utländsk bakgrund, samt om vilka faktorer som kan generera gynnsammare förutsättningar för och/eller kan fungera som hinder för delaktighet och inflytande hos invandrarboende med språkproblem. Jag planerar därför genomföra kvalitativa intervjuer med både politiker och tjänstemän som jobbade eller jobbar med programmet. Detta eftersom jag är intresserad av deras idéer om och reflektion kring programmets tillvägagångssätt för involvering av boende, främst utländsk boende med språkbrister, i programmets plan och genomförande.

På intervjuerna kommer jag lyssna på respondenternas berättelser om hur de har arbetat/ arbetar för att påverka medverkan av Lindängenbor, särskilt invandrare, i programmets plan och genomförande. Jag ska också lyssna noggrant på intervjupersonernas berättelser när jag frågar dem om möjligheter och förutsättningar som de har erbjudit till Lindängenbor särskild till boende med utländsk bakgrund som har språkproblem. Förutom detta ska jag få veta vilka faktorer som kunde/kan hindra invandrare med språkliga brister från inflytande och delaktighet i programmet. Genom intervjuer med respondenterna försöker jag dessutom få tillgång till deras uppfattningar, erfarenheter och kunskap så att man kan dra lärdomar av dem vid framtida insatser för fysiskförnyelse i stadsmiljön. Jag tänker också intervjua boende på Lindängen för att få höra deras idéer om och reflektion kring områdesprogrammets satsningar Jag kommer också att fråga boende om hur aktivt de var i dialoger, planering och i genomförande. Dessutom ska jag fråga dem om deras möjligheter och eventuella svårigheter för delaktighet och inflytande i programmet.

3.1.2 Urval

Urval av aktörer

I kvalitativa undersökningar anser Esaiasson et al. (2007) att urvalsprocessen ska utmärkas av ändamålsenlighet. Författarna menar att de personer man väljer att intervjua har omfattande betydelse för kvalitativa undersökningar p.g.a. deras centrala informativa input. Därför valde jag att intervjua både tjänstemän och politiker samt arkitekt som är/var verksamma i

Områdesprogrammet Lindängen. Författarna menar att i kvalitativa intervjuer står respondenters egna åsikter och uppfattningar i fokus om det berörda ämnet. Dialogen med respondenterna bland annat tjänstemän, politiker och arkitekt har gett mig tillträde till deras åsikter om och strategier i Områdesprogram Lindängen vad gäller medborgardialog och inflytande.

Det finns olika sätt att gå tillväga i urvalsarbetet. Jag har gjort ett strategiskt urval när jag valde att intervjua aktörer på olika nivå bland annat politik, tjänsteman och arkitekt. Anledningen till mitt urval var att öka chansen att få utförliga svar på mina frågor. Jag tänkte att jag kan på detta sätt få deras svar på studiens frågeställningar utifrån olika perspektiv vilket kan bidra till en bredare förståelse och en klarare bild av problemområdet och därmed till ett mer alltomfattande resultat av studien. Urvalet i studien har också varit beroende av hur tillträdesprocessen har framskridit. Till exempel, politiken har hänvisat mig till tjänstemännen och de i sin tur hänvisat mig till arkitekten. Den här metoden påminner mig om *ett snöbollsurval*. I snöbollsurval menar Esaiasson et al. (2007) och Bryman, (2011) att de respondenter eller intervjupersoner som forskaren kommer i kontakt med i sin tur, kan referera den till andra möjliga respondenter de tror är lämpliga för studiens intervju.

Jag kontaktade ett antal relevanta aktörer som har/hade mycket med drivande av Områdesprogrammet Lindängen att göra via mejl. Aktörer som jag kontaktade och lyckade boka tid för intervju hos dem var bland annat tre tjänstemän som jobbar väldigt nära med områdesprogrammet och en politiker som har jobbat samt en arkitekt som jobbar idag med programmet. Intervjun med en av de relevanta tjänstemännen, tjänsteman A, ägde rum den 11 maj 2015. Politiken intervjuades på morgonen den 28 maj 2015 och på eftermiddagen samma dag intervjuades två andra tjänstemän (tjänsteman B & C). Till sist intervjuades arkitekten i 10 juni 2015. Den dagen som jag intervjuade de två tjänstemännen var det extra bra eftersom jag fick möjligheten att vara närvarande i Röda Korsets presentation av sin forskning om Lindängen så kallat "Röda Korsets kartläggning och behovsidentifiering på Lindängen". Röda Korsets undersökning var väldigt relevant med min studie och jag har därför refererat till den i min uppsats. Dessutom tänker jag diskutera kring resultat av både Röda Korsets undersökning och av min studie i diskussionsdelen.

Urval av boende

Esaiasson et al. (2007) anser att man bör göra ett stratifierat urval för att kunna samla in data från alla när populationen är för stor. Författarna menar att i ett stratifierat urval ska man dela upp populationen i grupper och därefter göra ett slumpmässigt urval i dessa grupper. Det är därför rationellt att dela upp populationen ur till exempel ålder och kön eftersom enheter i populationer kan skilja sig väldigt. Jag har därför gjort ett stratifierat urval när det gäller att intervjua boende på Lindängen och försökte välja respondenter av båda könen med bakgrundsvariabler samt i olika åldrar.

Jag intervjuade 13 personer som vistades i Lindängecentrum den 4 juni 2015. De flesta respondenterna var tjejer/kvinnor och däremot 4 killar/män. Dessutom kom alla de intervjuade

personerna, förutom 3 personer, från utländska länder bland annat Kurdistan, Bosnien, Syrien och Rumänien samt Irak och Iran.

3.1.3 Intervjugenomförande

Intervju med aktörer

Inför varje intervjutillfälle fick respondenterna möjligheten att ta del av studiens övergripande frågeställningar. Denna möjlighet fick de genom att jag skickade mina frågeställningar när jag skulle boka tid för intervju hos dem. De fick också möjligheten att bestämma på vilken tid och vilken plats intervjun skulle genomföras. Förutom intervjun med tjänsteman C som varade i cirka 30 minuter, var intervjuerna lika långa och varje intervju varade i genomsnitt en timme. I semistrukturerade intervjuerna var intervjuprocesser flexibel och jag gick huvudsakligen utifrån min intervjuguide men det hände ibland att jag gick efter respondenternas svar för att söka nya infallsvinklar till ämnet och därmed ny information (Kvale, 1997, s. 94). Dessutom ställde jag inte alltid frågorna i samma ordning som stod på intervjuguiden utan det var alltså upp till mig att utifrån samtalet välja fråga oavsett dess ordning. Intervjupersonen fick också styra i viss utsträckning intervjuerna med tanke på att intervjuer inte inledde med specifika frågor och intervjupersonen hade möjlighet att styra delvis samtalet. Jag försökte också få smidiga övergångar mellan olika teman (Patel & Davidsson 2011).

Mitt kunskapssökande bygger i viljan att förstå och beskriva hur områdesprogrammet har försökt kontakta och nå ut med information till Lindäungebor med språkbrister för att informera dem om programmets syfte och handlingar. Dessutom, vad områdesprogrammet har gjort för att öka förutsättningar och möjligheter för invandrare med syfte att öka deras engagemang för deltagande i dialog och därmed öka deras påverkan över sitt bostadsområde samt hur områdets invandrare har varit engagerade och delaktiga i programmet. Till sist, vad som skulle kunna öka invandrarens delaktighet och inflytande i programmet.

Man ska observera att respondenternas svar kan ha påverkats av att jag själv har utländskbakgrund. I den här undersökningen har jag alltid haft i hågkomst att enbart inta en roll som student i hållbar stadsutveckling i hela materialinsamlingsprocessen. Jag är medveten om att min subjektivitet kan ha påverkat vilka frågor jag valt att ställa i denna studie och påverkat också tolkningen jag gjort av citaten från de transkriberade intervjuerna (Larsson, 2005). Jag tog min kandidatexamen i miljövetenskap och utbildningen riktar framför allt till hur människa, miljö och samhälle påverkas av varandra eller med annat ord handlar utbildningen om hur de tre aspekter påverkar varandra och vilka faktorer som ligger bakom. Detta innebär kunskap om hur man kan förebygga negativa konsekvenser för miljö, människa och hennes samhälle. När jag tänker på hur min bakgrund kan ha påverkat studiens material och därmed dess resultat ser jag att exempelvis valet av studiens frågor omedvetet påverkades av min bakgrund. På samma sätt som utbildningen syftade till att skapa en balans och harmoni mellan människor, samhälle och miljö riktade min studies syfte också mot att analysera och upptäcka både framgångsfaktorer för och hindrande faktorer mot dialog och kommunikation mellan olika samhällsgrupper. Det intressanta är att studiens syfte resulterar till en harmoni och balans mellan både de boende själva men också mellan de och deras (fysiska)miljö som de bor och

verka i . Detta eftersom genom att få kunskaper om vilka faktorer som är avgörande för skapande av en bättre kommunikation och dialog kan det skapas en mer ändamålsenligt fysiskförändring som uppfyller boendes behov och önskemål.

Forskarens uppgift enligt Eliasson (1995) är att söka vidare från sin egen subjektiva bedömning och erfarenhet till att se sammanhang för att försöka begripa och förklara . Jag menar att min utländsk bakgrund kan ha hjälpt både mig själv och läsaren, att upptäcka nya aspekter och utgångspunkter samt valmöjligheter till hur man kan välja att betrakta verkligheten. Jag tycker därför min subjektivitet och upplevelse har inte varit ett motstånd utan ett stöd för mig i sökandet efter information.

Intervju med boende

När det gäller intervju med de boende i Lindängen planerade jag göra kvalitativa intervjuer. Detta eftersom var jag intresserad av deras tankar, erfarenheter om och reflektioner kring områdesprogrammet och programmets satsningar. Anledningen till intervjuer med områdets boende var bland annat mitt intresse för kunskap om hur aktiva områdets invandrarboende har varit i dialog, planering och genomförande gällande Områdesprogrammet Lindängen, samt intresse för kunskap om vilka förutsättningar och eventuella barriärer de har stött på avseende delaktighet och inflytande i programmet. Mitt kunskapssökande bygger också i viljan att förstå och beskriva vilka möjligheter/förutsättningar som skulle kunna underlätta och öka deras deltagande och inflyttande i programmet.

Jag intervjuade sammanlagt 13 människor som vistades på Lindängecentrum den 4 juni. Då var väldigt solig och skön dag och därför hade många kommit på centret för att handla eller avkoppla och sitta på bänkar under solen.

I början av varje intervju introducerade jag mig själv till personen som skulle intervjuas. Då berättade jag vad som var syftet med intervjun och var som materialet skulle komma att användas i. Om personen inte ville delta på intervjun då tackade jag och gick vidare. Intervjuer med de boende börjades ur frågor som stod på intervjuguiden bland annat *allmänna frågor* såsom ”Varifrån kommer du?” ” Var bor du? ”Hur många år bor du i området? ” och ”Vad tänker du om områdesprogrammet Lindängen?”

Jag intervjuade tre Syriska kvinnor/tjejer som en av dem bodde i Kastanjegården för mindre än två år, den andra bodde i Vårsången för mer än 10 år och brukade handla från centret. Den tredje bodde utanför området bland annat i Nydala. Förutom dessa personer intervjuades en Rumänsk tjej som bodde i Lindängen för fem år och brukade handla på Lindängen centrum samt två kvinnor från Bosnien som en av dem började jobba som affärsinnehavare på Lindängen centrum för nästan 8 månader sedan då intervjun utfördes.

Utom dessa intervjuade jag två svenska personer och en iransk kvinna. De svenska personerna bodde i området och brukade handla från centret. Den Iranska kvinnan bodde också i området men brukade handla från någon annanstans .

Dessutom intervjuades fyra män/killar, en från Irak och två från Kurdistan som en av de kurder var områdets boende och den andra hade sina föräldrar bodda i området samt en Svensk man som bodde på andra sidan av Munkhättegatan mot Lindängen centrum för mer än ett år.

Några av de intervjuade personerna som inte kunde prata svenska var i sällskap med andra personer vilket gav mig möjlighet att få hjälp av dem med språket. De personer som inte kunde svenska språket och var ensam räknades förstås inte som intervjuperson.

Det var verkligen oväntat att de flesta intervjuade personerna inte hade kännedom om Områdesprogrammet och inte heller om Framtidens hus. Detta ledde till att jag inte kunde fråga dem om deras möjligheter/förutsättningar och eventuella hinder/ svårigheter för delaktighet och inflytande i programmet. Jag menar att inte lyckades med att genomföra fullständiga kvalitativa intervjuer som jag hade planerat att göra utifrån Intervjuguide för invånare.

3.2 Analys

Under den här delen går jag igenom intervjubearbetningen. Jag presenterar hur jag arbetade med intervjuerna och hur transkribering av intervjuerna gick samt hur jag arbetade med tematisering av intervjutexterna som till sist ledde fram till intervjuanalysen.

3.2.1 Transkribering

Intervju med aktörer

Jag valde att spela in samtliga intervjuer via diktafon för att man då har möjlighet att gå tillbaka och lyssna dem vid flera tillfällen (Kvale 1997, s. 147). På det här sättet minskade jag risken att förlora någon del av samtalet. För att inspelade intervjuer ska kunna studeras och analyseras, överfördes från tal till text genom att lyssna på ljudinspelningar i min diktafon ett upprepade gånger. Transkriberingen av varje intervju tog cirka 8 timmar. Det tog väldigt lång tid, sammanlagt omkring 40 timmar, innan jag blev klar med transkriberingen av alla intervjuer med aktörer eftersom den gjorts ordagrant. Den ordagranna transkriberingen gav mig möjlighet att ha en tydlig och detaljrik intervjupresentation genom användande av citat vilket jag tycker att detta ger läsaren möjlighet att tolka texten på ett annat sätt om det är möjligt och rimligt. Jag har även reflekterat över respondenternas ställning och reflekterat över hur de reagerat när jag började ställa studiens frågeställningar som haft fokus på invandrare på Lindängen.

Intervju med boende

På samma sätt som jag spelade intervjuer med aktörer med hjälp av diktafon spelade jag också intervjuer med de boende i Lindängen. Transkriberingen av varje intervju tog inte så mycket tid som man kan räkna ut, cirka 30 minuter. Som nämnt tidigare fick jag inga svar på mina planerade frågor utan bara några meningar som visade att de inte visste eller inte hade

kännedom om Områdesprogrammet och om programmets satsningar bland annat Framtidens hus och Allaktivitetshus.

3.2.2 Intervjuguide och tematisering

Enligt Kvale (1997) ska man göra en tematisering innan man börjar med materialbearbetningen. För att skapa en struktur i arbetet har jag tematiserat intervjumaterialet i några teman efter studiens syfte och frågeställningar samt efter intervjuguiden. Med det menar jag att de intervjuer som överfördes från tal till skrift delades upp och koncentrerades till ett antal teman som gav mig en översikt över hela intervjuer samt en mer överblickbar uppdelning. Tematiseringen underlättade alltså för mig materialbearbetningen och gav mig en överskådlig bild över hela materialet och hjälpte mig att se olika ämnesområden som behandlades. Kvale (1997) anser att trots att texten i tematiseringen reduceras speglar den helheten.

Den ordagranna transkriberingen gav mig möjligheten att kunna se helheten och välja lämpliga delar utifrån studiens syfte och frågeställningar samt gav mig förutsättningen för att börja analysen (Kvale 1997, s. 177). För att lyckas med analysen läste jag över texterna ett flertal gånger. Jag hade också långtids funderingar och hade mycket textbearbetningar innan analysen färdigställdes.

De frågeställningar som behandlas i intervjuguiden är direkt kopplade till undersökningens syfte och frågeställningar vilket gjorde att tematiseringen blivit lättare för mig. Efter den ordagranna transkriberingen av intervjupersonernas svar började jag ännu en gång gå igenom varsin (text)svar, en och en, och skrev om varsin svar till en lättfattlig och begriplig text, i skilda Word-dokument i min dator. Då markerades de texter som berör samma ämnesområde med samma färg. Sedan flyttade och samlade jag samma färgade eller tillhörande texter under tillhörande tema.

Utifrån arbetets syfte och frågeställningar samt utifrån intervjuernas svar kategoriserade eller tematiserade jag intervjumaterialet i 5 teman bland annat 1) *Möjligheter för delaktighet och inflytande av Lindängenbor* 2) *Möjligheter och eventuella hinder för delaktighet och inflytande av invandrarboende med språkproblem* och 3) *Utsträckning av boendes delaktighet och inflytande* samt 4) *Utsträckning av invandrarens delaktighet och inflytande* och 5) *Programmets erfarenheter*.

Det första temat ”Möjligheter för delaktighet och inflytande av Lindängenbor” berör temat Medborgardeltagande i intervjuguiden bland annat Vilka möjligheter och förutsättningar för dialog och inflytande har getts till boende i Lindängen. Det första temat berör också under temat Delaktighetstrappan i intervjuguiden bland annat Vilka metoder har använts för att nå ut med information till och för att få boendes synpunkter och tankar om samt för att involvera och engagera dem i dialog och samarbete i programmet.

Det andra temat ”Möjligheter och eventuella hinder för delaktighet och inflytande av invandrarboende med språkproblem” berör studiens frågeställningar Vilka förutsättningar och möjligheter för dialog och inflytande har getts till invandrare i Lindängen för och under

”Områdesprogrammet Lindängen”? och Vilka faktorer kan/kunde förmodligen hindra Lindängens invandrare från delaktighet i och samverkan med områdesprogrammet och därmed kan hindra dem från inflytande över sitt bostadsområde?

Det här temat ”Möjligheter och eventuella hinder för delaktighet och inflytande av invandrarboende med språkproblem” ingår också i frågor som berör teman Medborgardeltagande och under temat Delaktighetstrappan i intervjuguiden bland annat Vilka metoder har använts för att nå ut med information till och för att få invandrares synpunkter samt för att involvera och engagera dem i dialog och i samarbete i programmet.

Tredje tema ”Andel av boendes delaktighet och inflytande” berör under temat bland annat Delaktighetstrappa i intervjuguiden som handlar om frågan Hur stor del av programmets plan och genomförande utformades utifrån boendes tankar och förväntningar?

Det fjärde temat ”Andel av invandrares delaktighet och inflytande” berör både en av studiens frågeställningar och berör frågan under temat Delaktighetstrappa i intervjuguiden bland annat I vilken utsträckning har invandrarboende i Lindängen varit representerad i områdes utveckling genom sin dialog och delaktighet?

Sista tema ”Programmets erfarenheter” berör en av forskningens frågeställningar bland annat Vilka lärdomar kan dras av projektet inför framtiden, när det handlar om stadsplaneringsprojekt i utsatta områden med hög andel invandrarboende? Temat Programmets erfarenheter berör också temat Feedback i intervjuguiden bland annat Vilka lärdomar hade projektet angående samarbete med boende/invandrare för förändring av deras bostadsområde?

Presentation av intervjuernas analys består av både mina egna tolkningar och citat från intervjupersonerna samt kommer att presenteras under de nämnda 5 temana med relevanta frågeställningar.

3.3 Intervjupersonernas bidrag

Intervju med aktörer på olika nivå berikade studiens resultat med nya synvinklar och ett djupare material. Till exempel, intervjuer med tjänstemän tillförde mest studien kunskap om hur de utformade medborgardialoger och vilka metoder de använde av eller hur de försökte verkställa politiska beslut men däremot intervjun med politikern tillförde mer studien kunskap kring vilka mål och bestämmelse som gällde Områdesprogrammet Lindängen. Slutligen, intervjun med arkitekten försåg studien med information framför allt om hur stadsbyggnads- kontoret arbetar tillsammans med andra relevanta aktörer särskilt med tjänstemännen samt hur de gjorde sitt bidrag till medborgardialoger.

Intervju med boende i Lindängen berikade studien kunskap om hur de invånare i området är lokal medvetna. Jag menar att dessa intervjuer tillförde fram för allt studien kunskap om hur de tar hänsyn till den lokala miljön/förhållanden samt hur medborgerligt intresse och engagemang ser ut i området.

3.4 Min förförståelse

I början av varje intervju med aktörer ställde de sig negativa till mina frågeställningar då frågorna specifikt rörde invandrargruppen på Lindängen. Mina frågor som handlade om invandrargruppen var oväntade för dem trots att jag hade mejlat dem studiens övergripande frågeställningar samt hade förklarat för dem vad jag var ute efter. Jag tycker att det är bra att ge information om uppsatsens tema och undersökningens frågeställningar till planerade intervjupersoner för att de får möjlighet för förberedelse innan intervjuträffar.

Jag bestämde därför mig använda av ordet ”boende” istället för ordet ”invandrare” i mina frågor. Men samtidigt försökte jag få ut så mycket relevant information som möjligt ur intervjupersonerna, exempelvis om hur boende/invandrare har haft inflytande på områdesprogrammet och vilka möjligheter de har fått för att kunna engageras sig i programmet samt vilka barriärer de kunde ha upplevt för sin delaktighet och sitt inflytande. Det blev ju en utmaning för mig då jag skulle hjälpa eller föra intervjupersonernas tankar till vilken ställning och handlande de har haft till invandrare på Lindängen när det gäller deras möjlighet för inflytande och delaktighet i områdesprogrammet. Då var min uppgift att föra deras tankar till vilken approach de haft för att exempelvis kunna lösa språkskillnader, bland annat mellan deras informanter, medarbetare, arkitekter och boende på området. Trots omformulering av frågeställningar behåll jag min fokus på arbetets kärnfråga bland annat Områdesprogrammets förhållningssätt till områdets invandrare, under intervjuerna.

Jag skulle erkänna att min studie med stark fokus på invandrargruppen har påverkats och fått ganska ”mildare” fokus, på grund av de svar jag fick av intervjupersonerna vilka har påstått att Områdesprogrammet riktat sin fokus på ”Lindängebor” som en helhet oavsett om de är invandrare eller svenskar.

4 Lindängen och dess områdesprogram

Nu kommer att beskrivas området Lindängen som studien handlar om. Efteråt kommer att skrivas vad Områdesprogram Lindängen är och vad det har haft för syfte samt vilka åtgärder som har vidtagits men även bakomliggande orsaker till de vidtagna åtgärderna argumenteras.

4.1 Lindängen

Lindängen är en del av stadsområde Söder och ingår i stadsdelen Fosie i Malmö. Främsta områdets bebyggelser tillkom i slutet av miljonprogrammet under 1969–1973. Lindängen domineras av trevånings lamellhus och höga skivhus. Numera, i Lindängen finns 2 919 bostäder, varav 2 687 i flerbostadshus. 1029 av dem är upplåtna som bostadsrätter och nästan resten som hyresrätter vilka förvaltas av privata fastighetsbolag bland annat Stena fastigheter, Fastighets AB Trianon och Willhem (Boverket, 2015a).

rtan visar var man hittar Lindängen i Malmö och Lindängen centrum, som ska ggas om samt Lindängeskolan, som Allaktivitetshuset är placerat på den. rtan visar också att Lindängen ligger i södra Malmö och Lindängen centrum ger vid södra delen av Munkhättegatan samt Lindängeskolan ligger i söder i Lindängen centrum och Munkhättegatan.

Vid södra delen av Munkhättegatan ligger Lindängen centrum och det kantas av bruna tegelbyggnader. Centret betraktades länge som ett ställe som har vissa övergripande centrumfunktioner i stadsdelen men dess serviceutbud har minskat på senare år (Malmö stad 2007a).

År 1990 hade Lindängen mindre än 5 700 invånare men under 1990-talet skiftad antalet invånare och ökade till 6855 (år 2013). De flesta invånare i Lindängen har invandrarbakgrund

med tanke på att 70 procent av dem är födda utomlands eller har båda föräldrarna födda i utlandet (2013), mot 42 procent för hela staden (Boverket, 2015a). I början av 2000 hade 50 procent av elever på Lindängeskolan utländsk bakgrund och 2007 hade andelen ökat med 30 procent och det blev 80 procent elever med utländsk bakgrund (Malmö stad 2007b). De fem främsta grupperna av Lindängebor som har utländsk bakgrund kommer från Polen, Balkan, Irak, Iran, Danmark och Jugoslavien samt Bosnien-Hercegovina (Malmö stad, 2008b; Malmö stad, 2007b).

Förvärvsfrekvensen i Lindängen ligger på 48 procent för åldrarna mellan 20 och 64 år, mot 64 procent för Malmö (år 2012). Det blir därför den genomsnittliga disponibla inkomsten för Lindängen låg, 138 022 kronor mot 198 079 kronor för hela staden Malmö (Boverket, 2015a).

Lindängen har problem med utanförskap och dåligt rykte som andra miljonprogramområden. En stor andel av Lindängebor är långtidsarbetslösa, uppbärare av försörjningsstöd och har låg-utbildningsnivå, språk- och mobilitetsproblem samt lider av trångboddhet.

- *Låg utbildningsnivå:* Lindängens invånare har låg utbildningsnivå. Omkring 20 procent av Lindängebor har en eftergymnasial utbildning, ungefär hälften har gymnasieutbildning och cirka en fjärdedel har grundskoleutbildning (Malmö stad, 2011b)
- *Långtidsarbetslöshet:* Många av Lindängebor är långtidsarbetslösa och försörjningsstödstagare. Där finns personer som har invandrat till Sverige exempelvis för tio eller tjugo år sedan och under den här långa tiden har aldrig någonsin arbetat. Vissa av sådana långtidsarbetslösa personer får inte försörjningsstöd. Dessa personer kan ha olagliga inkomstkällor från kriminell eller svart verksamhet (Malmö stad, 2015a).
- *Utbredd trångboddhet:* Under senaste 20 år har kring 1500 individer flyttat till Lindängen medan inga nya lägenheter byggts sedan 1995 och detta har givetvis lett till en ökad trångboddhet (Boverket, 2014a). Befolkningsprognosen visar att inflyttningen kommer också att fortsätta öka. Detta nödvändiggör förstås att nya bostäder och sysselsättning skapas till nya befolkningen (Malmö stad, 2011b).
- *Mobilitetsproblematik:* Det finns många av invånare i Lindängen som knappt rör sig utanför bostadsområdets gränser. Mobilitetsproblematiken kopplas ofta till arbetslöshet och tidigt avslutad skolgång. Det sägs att Lindängens invånare endast rör sig i närområdet på grund av avsaknad av ett arbete/utbildning att åka till (Malmö stad, 2015a).
- *Språkproblematik:* De flesta Lindängebor är invandrare med starka språkliga brister. Det råder språkbrister i olika grupper, bland annat kvinnor, män, unga och barn. Men kvinnor upplevs ha större bristfälliga språkkunskaper i jämförelse med andra grupper. Kvinnor saknar också släkt nätverk som de haft i sitt hemland. Även svenskfödda ungar kan vara väldigt språksvaga fast de är födda i Sverige (Malmö stad, 2015a).

Språkproblematiken kan ge upphov till problem för utbildning och arbete samt kan leda till problem för det sociala och familjelivet. Med tanke på att majoriteten av Lindängebor har utländsk bakgrund kan språkbrister dessutom försämrats av den existerande segregationen i området. I familjer hjälper flickor ofta sina föräldrar främst mammor, som talar för lite svenska,

vid samtal med myndigheter men söner utnyttjar ibland föräldrarnas bristfälliga språkkunskaper för att rättfärdiga sina beteenden. Ibland händer det att barn är duktigare att prata svenska än sina föräldrar vilket leder till att de spelar föräldrars roll för sina föräldrar och ordning i familjen blir rubbad (Ibid.)

4.2 Områdesprogram Lindängen

Områdesprogrammet Lindängen handlar om att arbeta på områdesnivå med bland annat jobb och lärande, folkhälsa och den fysiska miljön. Programmet är en samverkan där företag, fastighetsägare, högskolan ingår och där Malmöbornas medverkan särskilt betonas (Boverket, 2015a)

Syftet med områdesprogrammets satsning på Lindängen är bidrag till ökad sysselsättning och fler arbetstillfällen, ökad trygghet och skapandet av ett attraktivare Lindängen centrum men även ökad möjligheter för alla att påverka områdets utveckling (Malmö stad, 2010).

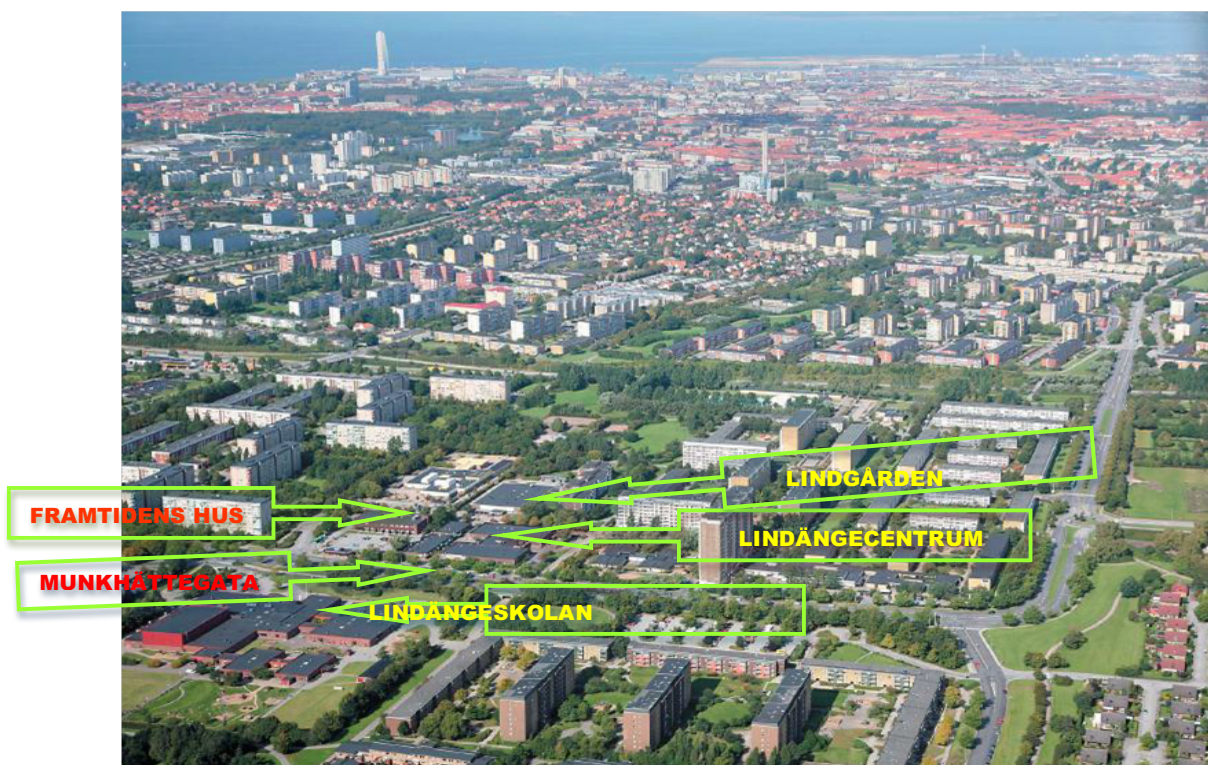
Områdesprogrammet Lindängen är delfinansierat av EU. Det har drivit sin verksamhet i tre spår, utifrån lokala behov och kopplade till Malmö stads övergripande mål vilket sammanfattningsvis är att *Malmö ska vara en socialt, miljömässigt och ekonomiskt hållbar stad och en attraktiv plats att bo och verka i* (Malmö stad, 2014f, s. 6). De tre spårarna omfattar *Lärande och jobb* som innebär möjligheten både till lärande i alla åldrar och till självförsörjning, *Bygg Lindängen* som har med förbättringar vad gäller fysisk och ekologisk hållbarhet och *Må bra* som har med ökad trygghet och delaktighet att göra (Malmö stad, 2015b)

4.2.1 Lindängen mot framtiden

EU-projektet Lindängen mot framtiden började genomföras som en integrerad del av Områdesprogram Lindängen år 2012 då Malmö stad beviljades cirka 14 miljoner från Europeiska regionala utvecklingsfonden. EURUF-projektet utfördes år 2012 till och med år 2014. Projektets syfte var bidrag till segregations minskning i Lindängen och därmed i Malmö samt bidrag till skapandet av en ekologisk, ekonomisk och socialt hållbar stad där den potential som finns i Lindängen tas tillvara. Ansvarig för projektet på plats i Lindängen är personalen som anställts inom ramen för Områdesprogram Lindängen (Malmö stad, 2014b).

I formulering av projektet togs hänsyn till vissa faktorer när det gäller projektets huvudmålgrupp bland annat begränsad mobilitet utanför egna bostadsområdet, långtidsarbetslöshet och därmed hög andel socialbidragstagare bland föräldrar, kort eller ofullständig utbildning, språkbrister, existerande könsrollsstrukturer som hindrar kvinnor från utbildning osv. (Malmö stad, 2015a).

I samarbetet med Områdesprogrammet Lindängen och med hjälp av medborgardialoger samt med samverkan med dåvarande Fosie stadsdelsförvaltning togs fram visionen för EU-projektet *Lindängen mot framtiden* att Lindängen ska bland annat bli ett tryggt och attraktivt område med fler boende i arbete (ibid.).

Källa: Malmö stad 2014, Presentation Lindängen centrum s. 2

Områdesprogrammet har hittills resulterat framför allt i Framtidens hus, Allaktivitetshuset och samarbetet kring förnyelse av Lindängen centrum (Malmö stad, 2014b)

4.2.2 Framtidens hus

Framtidens hus öppnades officiellt januari 2013. Framtidens hus betraktas som en mötesplats för boende och samarbetande aktörer. I huset, i en och samma plats i Lindängen har samlat offentliga, privata och idéburna aktörer från frivilligorganisationer, samt från myndigheter, företag och andra organisationer. Mötesplatsen har ca 1 000 besökare per månad. Framtidens hus delfinansieras av projektet Lindängen mot framtiden som stöds av den Europeiska regionala utvecklingsfonden och är en del av Områdesprogram Lindängen. I Framtidens hus finns Arbetsförmedlingen Bryggan, Områdesteamet, Merit Utbildning, Röda Korset, Rädda Barnen, Fältgruppen, Plattform Malmö, Öppenvården Gustav och Folkuniversitetet. Verksamheten strävar efter att underlätta kontakten mellan myndigheter och Lindängebor, d.v.s. ordnas ett möte där alla närvarar istället för att ha många olika planeringstillfällen.

Alla aktörer arbetar utifrån lokalt förankrade sociala perspektiv men också utifrån individens behov. Verksamheten har ett starkt ”jobbskaparfokus” och strävar fram för allt efter utförande av gemensamma planeringar för de boende vilka är inskrivna på Individ och familjs Ekonomiskt bistånd, Arbetsförmedlingen och Jobb Malmö (Malmö stad, 2015a).

Via Områdesprogram Lindängen har samarbetet med övriga interna och externa aktörer, näringsliv och ideell sektor varit möjlig att driva. I Framtidens Hus samlokaliseras områdesarbetare (socialsekreterare) tillsammans med JobbMalmö, Arbetsförmedlingen, Folkuniversitetet, Röda korset, Rädda barnen och Sociala resursförvaltningen i samarbete med Tillväxtverket. Syftet är att genom kontakt med medborgarna öka delaktigheten och

närdemokratin för att få fler i arbete och bygga Malmö. Samarbetet med de privata fastighetsägarna på Lindängen genererar fler ut i arbete på Lindängen. Det sker försök att införa sociala klausuler och att ställa krav på entreprenörer, vid upphandlingar, på lokala anställningar. Avdelningen för områdesutveckling har initierat en dialog och påbörjat ett samarbete med Fosie Företagsby för att tillsammans arbeta kring att hitta nya, innovativa lösningar för kvinnor och män som uppbär försörjningsstöd (Malmö stad, 2014d).

4.2.3 Allaktivitetshus

Allaktivitetshuset startade 2011 och är placerat i Lindängeskolans lokaler. Huset bedrivs sju dagar i veckan och erbjuder varierande aktiviteter såsom gymnastik, boxning, matlagning och dans. Verksamhetens målgrupp är alla Lindängebor men fram för allt riktar sig till flickor / kvinnor på området. Allaktivitetshuset har fokus till individuellt kapacitetsbyggande. I verksamheten, allt från gymnastik till matlagning styrs av deltagarna själva och efter deras behov och önskemål. Allaktivitetshuset har ca 2 500 besökare per månad och mer än hälften är flickor/kvinnor. Huset kan betraktas som en plats för möte mellan vuxna medborgare som deltar i olika aktiviteter, föräldrar och skolans personal. Allaktivitetshusets deltagare har möjlighet att hänvisa vuxna till Framtidens hus om de har myndighetsfrågor, så att de kan träffa stadsområdesanställda tjänstemän där (Malmö stad, 2015a). Eftersom Lindängen inte är aktiv i föreningsliv försöker man därför hitta och prova andra sätt att samarbeta och samverka med de boende för att förstärka föreningslivet. Detta sker i första hand i samarbete med Allaktivitetshuset (Boverket 2015a).

4.2.4 Lindängen centrum

Områdesprogrammet har resulterat i satsning på Lindängen Centrum med syfte *”att skapa ett tryggt och attraktivt centrum samt lokal sysselsättning och utbildning genom en fysisk upprustning i nära samverkan med pågående sociala insatser inom Områdesprogrammet, Lindängen mot framtiden och Bygga om Dialogen”* (Boverket 2015a, s. 44).

Områdesprogrammets satsning för centret lyckades med att göra en gemensam plan för den fysiska utvecklingen i Lindängen centrum. Satsningen bygger på att skapa ett fint och öppet torg, en ökad handelsyta och ett nytt bibliotek samt mer service och även nya bostäder runt torget med syfte att öka trygghet och sysselsättning i området. Det ska byggas nya bostäder för att öka tryggheten samt lösa trångboddhetsproblematiken. För att torget bli större kommer det att rivas både byggnaden där områdeskontoret tidigare fanns och byggnaden med konditoriet. Biblioteket kommer byggas ut i riktning mot nuvarande Framtidens hus. Dessutom kommer bostäder och handel på parkeringen framför Framtidens hus att byggas (Malmö stad, 2013f). Eftersom boende på Lindängen har mobilitetsproblematik (Malmö stad, 2015a), som innebär att många av dem enbart rör sig inom områdets gränser, har centrets form och funktion betydande roll i det här sammanhanget.

Det kom fram ett underlag med hjälp av en fokusgrupp, för hur centret skulle kunna se ut senare i framtiden. Den här gruppen frågades efter deras upplevelse av centret och vad de tyckte var bra och inte bra med centret samt platser kring det och även deras upplevelser om kringliggande

platserna. Så här byggdes en grund inför planering för förnyelse av centret. Vidare, programmet försökte skapa idéer och planer till omdaning av den fysiska miljön samt försökte skapa samverkan mellan olika aktörer, fastighetsägare, kommunen, områdets invånare och med mera (Boverket 2015a).

Med syfte att skapa trygghet och trivsel på Lindängen centrum kan man även peka på offentliga evenemang och kulturinslag såsom *Konsten är fri* och *Det Gör Skillnad*. *Konsten är fri* var en konstworkshop i maj 2014 i samverkan med Malmö konsthall och områdets skolor, då fick alla testa sin kreativitet med tidningspapper och lim (Ligneman, K. 2014) *Det Gör Skillnad*, en aktivitetsdag i augusti 2014, som var kring teman demokrati, engagemang och delaktighet, vilket ändå gjort att flera hundra människor hade anledning att komma till centrum (Malmö stad, 2014a).

4.3 Genomförda undersökningar och medborgardialoger gällande Områdesprogrammet Lindängen

Stadsbyggnadskontoret hade en lång rad undersökningar för att vidga och fördjupa kunskapen om Lindängen och för att göra boende och lokalt verksamma inblandade och delaktiga i processen. Det har varit centralt att dokumentera om hur Lindängebor i olika åldrar och med olika familje- och sysselsättningssituationer trivs på Lindängen och om vilka åtgärder de önskar få uppfylla.

Under 2006 och 2007 gjorde Stadsbyggnadskontoret undersökning om vad människorna i Lindängen tyckte om sitt område. De intervjuade boende i Lindängen bland annat de som vistades eller mötande personer i området, fastighetsägarna och hyresgästföreningarna i området samt samtliga affärsinnehavare på Lindängen Centrum. Dessutom intervjuades företrädare för skola, fritidsgård, apotek, bibliotek och stadsdelsförvaltning. Förutom intervjuundersökning gjordes också enkätundersökning. Det ordnades dessutom en fotoutställning där fick besökarna markera på foton och idéskisser de delar av Lindängen de trivdes och inte trivdes. I en loggbok samlades också besökarnas berättelse om deras syn på sitt område, Lindängen (Malmö stad, 2007c).

År 2006 genomförde stadsbyggnadskontoret ett undersökningsarbete genom samverkansprocess med syfte att skapa en attraktiv Lindängen när det gäller dess miljö och image. De försökte genom 3 workshop övningar bland annat i Okt - Nov - Dec 2006 skapa en gemensam utvecklingsstrategi som kunde understödja både Lindängebor, fastighetsägare och kommunala aktörer. Tanken med skapande av strategin var att både utreda Lindängens dåvarande kvaliteter och hitta förslag till förbättring av området. Deltagare i de tre workshop-övningarna var bland annat fastighetsägare, representanter från kommun och stadsdel samt hyresgästföreningen och företrädare för lokala verksamheter.

I första workshop gjorde de en områdesvandring för att få kunskap om hur förutsättningarna såg i Lindängen ut då, d.v.s. "situationsförståelse". Områdesvandringen resulterade i kunskap om vilka stadsbyggnadsbrister som skulle åtgärdas. De lyckades kartlägga både dåvarande områdets potentialer och -problem för att senare i nästa workshop fortsätta sitt arbete med framtagande av idé och förslag för hur Lindängen skulle kunna utvecklas i framtiden, d.v.s.

”idégenerering”. I tredje workshop jobbade de med urval och värdering av möjliga projekt (Malmö stad, 2006).

Genom olika dialogform fick området boende och verksamma möjlighet att yttra sig, exempelvis vid en genomförd utställning fick de möjlighet att på plats ta del av framtidsplanerna för sitt område och ställa frågor direkt till de ansvariga som var närvarande där. Olika dialogform gav dessutom möjlighet de ansvariga att få kunskap om vad de boende och verksamma ansåg fungerade bra och mindre bra i området samt om deras synpunkter och vilka förändringar de önskade. Utifrån genomförda dialoger framkom visioner och idéer om hur området Lindängen kan utvecklas och förändras så att boendes önskemål och förväntningar blir uppfyllda (Malmö stad 2008a; Malmö stad, 2007b).

Förutom detta genomfördes Dialog PM under 2008-2010 i samverkan med gatukontoret, stadsdelsförvaltning Fosie / SDF, projektet SydÖstra Malmö / SÖM, fastighetsägare och företagare samt boende, med stadsbyggnadskontorets ledning. Dialog PM gav deltagande möjlighet att träffas från olika håll, lära känna varandra och utbyta erfarenheter. De fick fram en bild av befintliga kvaliteter, potentialer och problem samt förslag till utveckling av området. Ur Dialog PM kom också fram att det är angeläget att omdana den breda Munkhättégatan och rusta up Lindängen centrum så att det bli mer attraktivt och levande samt arbeta med att tydliggöra gemensamma publika funktioner som då saknades dess tydlighet i stadsdelen (Malmö stad, 2011b).

Under 2012– 2013 framtofs en syntesplan för omdaning av Lindängen centrum av en styrgrupp som där Malmö stad, fastighetsägaren Willhem AB och NCC ingick. Förutom dessa var flera arkitektkontor med och samverkade i detta. Då fick White Arkitekter uppdrag att arbeta fram en syntes som en ny detaljplan 2014 för förnyelse av Lindängen Centrum, skulle bygga på den (Boverket 2015a).

4.3.1 De önskade åtgärderna

Utifrån de genomförda undersökningar och medborgardialoger som gjordes (läs bilaga 3) visades att frågor som rör *fysisk och social trygghet* var framlyft av Lindängebor som hög prioriterade. En del boende i Lindängen upplevde alltså ett socialt utanförskap och de flesta boende och verksamma i området kände sig otrygga. De ansåg att täta buskage och dålig belysning ledde till en starkare otrygghetskänsla hos dem. Ett stort antal Lindängebor betraktade alltså insatser mot otrygg utemiljö som den nödvändigaste stadsmiljöfrågan (Malmö stad, 2007c; Malmö stad, 2007b). Dessutom efterfrågades *tryggare gång- och cykeltunnlar* och *kompletteringsåtgärder av cykelvägnätet*. Tryggheten framlades alltså som en prioriterad fråga från boende på Lindängen i medborgardialoger år 2008-2010 (Malmö stad 2008a).

I anknytning till medborgardialogerna framkom också *behov av fler och attraktiva mötesplatser* för olika ålder, särskild ungdomar, vid olika tider på dygnet samt behov av ett allaktivitetshus för alla. De klagade också på livlös och folktom Lindängen centrum. De menade att *centret uppfattas otrygg att befinna sig i* på kvällar (Malmö stad, 2011b). På Lindängen ansåg

Lindängebor att *Lindängen centrum är i dåligt skick* och det finns mycket *gängbråk* samt mycket *vandalisering* i det (Malmö stad, 2007c). De flesta önskemål var därmed *upprustning och förändring av Lindängen centrum* (Malmö stad, 2011b).

Äldre boende i Lindängen hade önskemål om *en mer levande och tryggare* Lingårdens mötesplats. Lättare kommunikation genom skapande av *bättre förbindelser* och *tillgänglighet* för gående och cyklister önskades också.

Övergångsställe på Munkhätteгатan mellan Lindängeskolan och Lindängecentrum efterfrågades av många ungdomar och vuxna (Malmö stad, 2007c; Malmö stad 2007b). Detta eftersom Munkhätteгатan och Lindängesvägen utgör barriäreffekt för de flesta invånare som vill ta sig till och från Lindängen centrum (Malmö stad, 2011b). Överbryggande av Munkhätteгатans barriäreffekt var därför mycket önskvärd av boendena. En avsmalning för att sänka hastigheten och för att öka trygghet i gång- och cykelvägarna var också önskade av dem. Dessutom fanns det önskemål om att friluftsbadet skulle byggas ut med inomhusbad och hållas öppet året om (Malmö stad, 2008a).

4.3.2 De genomförda åtgärderna

För att skapa lämpliga tillfällen för att kunna diskutera om vad som skapar trygghet och otrygghet med syfte att minska boendes känsla av otrygghet och osäkerhet har man börjat med trygghetsvandringar och caféverkstäder. Sedan har behoven och önskemålen tagits in kommunens planering. Återkopplingen har skett genom individuella kontakter, i text och i bild samt via nyhetsbrev och återträffar (Boverket 2015a).

Områdesprogrammet Lindängen har vidtagit ett antal åtgärder. Idéerna till åtgärderna har kommit fram från boende på Lindängen samt från fastighetsägare, föreningar, organisationer osv. Områdesprogrammet har försökt genom regelbunden uppsikt av bland annat belysning, buskage och gång- och cykeltunnlar samt genom att göra cykelvägarna överblickbara och genom ändringar i gaturummet, i gång- och cykelvägarna motverka otryggheten och tillföra liv och dynamik i området (Malmö stad 2014d).

Här kommer jag att presentera de utförda åtgärderna sammanfattningsvis.

- Öppning av Allaktivitetshuset på Lindängeskolan där samtliga aktiviteter har önskats av Lindängebor.
- Öppning av Framtidens hus där boende kan få vägledning och stöd samt även delta i ideella organisationers verksamhet såsom cykelskola.
- Stort byggprojekt med start 2015, alltså 150 nya lägenheter som ger också sysselsättning för Lindängebor.
- Samverkan kring förnyande av Lindängen centrum. Samverkanspartners har antagits en syntesplan för nya bostäder och handel samt samhällsservice. Detaljplanarbete påbörjade 2014 och pågår under 2015.
- Överbryggande av Munkhätteгатans barriäreffekt genom byggande av övergångsställe och farthinder utanför Lindängeskolan.
- Upprustning av gång- och cykeltunnlar, ny belysning, buskageupprustning för att öka trygghetskänsla hos boende.

- Vidsträcktare utbud av kulturaktiviteter och fritidsevenemang på Lindängens mötesplatser bland annat Lindängens fritidsgård, Allaktivitetshuset och Lindgården samt även på Lindängenbiblioteket.
- Lindängenbibliotekets program utökas med exempelvis datakurser, föreläsningar läxhjälp osv.
- Lindängsbadet har öppnats för fler besökare med mindre entréavgifter.
- Kulturevenemang i Lindängen centrum; fester, konserter, familjelördagar, högtidsfiranden, julmat osv.
- Början av Nyhetsbrevet ”Vårt Lindängen” vilket kommer ut 5-6 ggr per år (ibid.).

5 Resultat

Under resultatdelen presenterar jag intervjuerna utifrån min analys. Det bearbetade och analyserade materialet tydliggör på vilka sätt de olika aktörerna talar om områdesprogrammets policy för involvering av (invandrar)boende i Lindängen.

I den här delen av arbetet kommer att användas av citat samt refereras till intervjupersonerna, detta markeras i texten med tjänsteman A, tjänsteman B, tjänsteman C och politikern samt arkitekten.

5.1 Tema: Förutsättningar och möjligheter för boende

5.1.1 Vilka förutsättningar och möjligheter har erbjudits till Lindängebor för inflytande och delaktighet i områdesprogrammet och hur har de involverat sig i detta?

Följande framhålls av intervjupersonerna som möjligheter som områdesprogrammet har skapat för Lindängebor att ha inflytande och delaktighet i programmet. Allaktivitetshuset och Framtidens hus särskilt dess öppet hus på torsdagar, i Lindängen centrum, områdesprogrammets hemsida, förslagslådan i Framtidens hus, Framtidens husets eller områdes koordinators telefon och mejl samt nyhetsbrevet Vårt Lindängen och även möjlighet till personlig träff med tjänstemän, arkitekter, politiker samt möten, arrangemang och tillfälliga evenemang, som gör att människor har anledning att komma till centrum såsom ”Det gör skillnad”, ”Gatufesten” och även ”Boxpubvideo” eller ”Babboboxen”. Intervjupersonerna menar att arrangemang eller tillfälliga evenemang skapar möjligheter för boendena att träffa och samtala med tjänstemän och politiker.

Allaktivitetshuset är en verksamhet på skolan som enbart drivs av de boendes önskemål och det är helt öppet för alla åldrar oavsett varifrån man kommer. Vi behöver inte vara med eller behöver inte driva eller styra det [...] det enda vi behöver komma med är ju lokalen, tankarna att få komma in och sen i viss mån aktivitetsledare (Tjänsteman A).

Vi var på Gatufesten i Lindängen centrum[...] lite spontant frågade alla de, som gick förbi, om att berätta lite grann om vad de tyckte om och inte tyckte om i Lindängen. De svarade att de trivs med sitt område [...] (Arkitekten).

Jag brukade finnas ute på biblioteket en gång i månaden, direkt där de [Lindängebor] kunde träffa mig men där hade det inte funnits nåt intresse för (Politikern).

Dessutom framhäver de intervjuade personerna att Lindängebor alltid har haft möjlighet att komma med idé och förslag. Om många har samma förslag och, om det är möjligt och rimligt så kommer de att stödja boendena med realisering av förslaget.

Intervjuerna visar att Lindängebor har varit/är delaktiga i programmet på olika sätt. Tjänstemännen poängterar att Allaktivitetshuset är ett lysande exempel på boendes deltagande. Den intervjuade politikern understryker områdesprogrammets förmåga att se invånarnas resurser och ta tillvara dem samt poängterar att de har haft mycket rekrytering av invånarna. Till exempel, tidningen eller nyhetsbrevet Vårt Lindängen benämndes av boendena efter en tävling. Eller ett annat exempel på boendes inflytande är första dagen som Framtidens hus öppnades och boende hade inbjudits till huset. Detta eftersom de ville att områdets boende skulle få vara med och bestämma husets innehåll så mycket som möjligt. Boendena gav förslag på cykelskola. Boendenas förslag på cykelskola på Framtidens hus liksom deras förslag i andra sammanhang bland annat Loppis, Arabiskundervisning, svenskträning, matlagning i Allaktivitetshuset, sånger och textilverkstad med mera, lyssnades på och accepterades av områdesprogrammets tjänstemän. De boende som exempelvis tyckte om att sjunga fick hjälp

av programmet och bildade en körgrupp och övade musik tillsammans. De uppträdde när programmet hade öppen förskola och vid olika typer av möten på området.

Om en önskad aktivitet av de boende är till exempel DJ eller Dance kan de ordna det i Allaktivitetshuset om det är många som önskar detta. Citat nedan visar hur boende på Lindängen har möjlighet att komma med idéer och förslag och hur deras idéer kommer att bemötas.

[...] kom upp ett önskemål, skulle vi kunna anordna loppis till exempel, absolut vi har bord här som vi kan bara flytta ner. Människor kan komma och sälja [...] då hade folk idé, vi skulle vilja träna svenska, de organiserar detta helt själva utifrån sina egna önskemål, likadan gäller cykelskolan som Röda Korset har det också på önskemål från vuxna (Tjänsteman B).

De som bor här alla, vem som helst kan gå och säga att jag skulle kunna göra det bättre, då säger vi att ni får ihop sig kompisar och startar ni det [...] (Tjänstemän C).

Det har ju varit att någon som kunde arabiska som kommit till oss och sade att jag skulle kunna tänka mig att lära ut arabiska till nån som vill, så vi startade ett sådant upp. Så hela tiden fick vi komma underifrån och försöka hjälpa till och stödja [...] (Politikern).

Det är inte enbart vuxna som haft möjlighet för deltagande och inflytande utan också barn/ ungdomar. Till exempel, niorna på områdets skola har informerats av arkitekten om vad som pågår nu gällande centrets förnyelse och om sina möjligheter för inflytande i olika skede av planeringsprocessen samt om vilka kontaktvägar som finns när de vill bli hörda och uttrycka sina åsikter och förslag. Arkitekten fick också veta på vilka sätt han kan kontakta eleverna i senare skeden. Elevernas idéer och förslag i förhållande till förändring av Lindängecentrum har dessutom samlats in genom att de fick göra några övningar. Arkitekten poängterar att barns föräldrar kommer också att bli involverade i centrets förändring senare.

[...] jag frågade de, niorna på hög stadiet, hur de vill bli nådda och hur de vill få information om vad som händer på området alltså centret samt hur de skulle vilja kontaktas när det är dags att faktisk visa nånting och eleverna ska komma med sina synpunkter (Arkitekten).

Sammanfattning

De förutsättningar och möjligheter som Områdesprogrammet Lindängen har erbjudit Lindängebor är bland annat Allaktivitetshus, Framtidens hus, öppet hus, områdesprogrammets hemsida, förslagslådan i Framtidens hus, områdeskoordinators telefon och mejl samt nyhetsbrevet Vår Lindängen och även möjligheten för personligt träff med tjänstemän, arkitekter, politiker på möten eller arrangemang. Lindängebor har/ har haft dessutom möjlighet att komma med idé och förslag. Några exempel på boendes delaktighet och inflytande är deras engagemang och delaktighet i cykelskolan, Loppis, Arabisk- undervisning, matlagning i

Allaktivitetshuset, sång och textilverkstad, vilka ursprungligen kom förslag på dessa aktiviteter från boendena och förverkligades med stödjande av Områdesprogrammet Lindängen.

5.1.2 Vilka metoder för medborgardialog har använts för att nå ut med information till och för att få boendes synpunkter och tankar om områdesprogrammet samt för att involvera och engagera dem i dialog och samarbete i programmet?

Intervjuerna visar att de inte ser medborgardialog som en metod utan som ett förhållningssätt, ett sätt att jobba i alla möjliga situationer. Dialog kan inte enbart ske i en speciell förutbestämd mötesplats. De anser att samla människor på ett möte inte garanterar en bra dialog. Nackdelar med dialogmöte enligt intervjupersonerna är, dominans av maktförhållanden och fackspråk samt dominans av bilder och teknisk information.

Ur intervjuerna framkommer att områdesprogrammet har använt av olika metoder för att föra dialog med Lindängebor såsom fokusgrupper, samtalscafé, framtidsverkstad osv. De har haft dialog med de boende bland annat genom att direkt träffa dem, exempelvis i Framtidens hus och även träffa dem var de befinner sig i. De menar att medborgardialog inte kan avgränsas i planerade möten utan också kan ske på var som helst som boende kan befinna sig eller vistas i bland annat på Allaktivitetshuset, på Framtidens hus och dess öppet hus i Lindängen centrum, på Fritidsgården, på olika aktiviteter eller evenemang på centret, på öppnad förskola, Skolgården, Lindgården, biblioteket och på boendes hem.

Här medborgardialog sker på många olika sätt hela tiden [...] vi sköter rabatterna utanför Lindgården, [då] människor kommer fram och pratar med oss, vad gör ni här? vad tänker ni? förresten visste ni [att] det här inte fungerar, jag tycker [att] ni ska göra så där [istället] [...] olika form medborgardialog [kan] vara allt från att man är med på öppnad förskola och pratar med mammor där och fråga dom, vad de tycker, vad de önskar, till att man träffar människor på aktiviteter. Först och främst har vi haft inställningen till att man ska träffa människor var de befinner sig snarare man kan kalla det mötet (Tjänsteman A) .

Man behöver inte ens komma hit [Framtidens hus] utan vi kommer ut och ställa oss på torget [Lindängen centrum] då kan alla ställa frågor, [...] (Tjänsteman B).

Jag pratade med folk men inte utifrån vad de tyckte om områdesprogrammet utan det kunde vara en annan sort, någon som sagt till mig att [politikerns namn] kunde du inte göra nånting med torget? Bänkarna behöver målas på torget, sådana små praktiska synpunkter (Politikern)

De anser att det inte sker medborgardialog enbart mellan de från Framtidens hus och Lindängebor utan också mellan Röda Korset, olika föreningar, frivilliga organisationer och boende. De ser alla sorter evenemang och även Framtidens husets öppet hus på torsdagar som ett tillfälle för att framföra dialog med boendena.

De tre tjänstemännen var överens om att använda tryckta material inte är ett effektivt sätt för att nå ut boendena. De märkte att den mest effektiva metoden är att prata med människor ansikte mot ansikte. När det gäller inbjudan till möte har de även samma åsikt och menar att användandet av brev eller trycksak för att inbjuda boende inte är ett framgångsrikt sätt. Ur

erfarenhet har de alltså kommit fram till att ”ansikte mot ansikte” är en effektivare metod för att föra dialog med eller inbjuda boendena till ett möte.

Folk svarar inte på enkäter och läser inte trycksak (Tjänsteman A) .

[...] att exempelvis trycka upp broschyr och informationsmaterial, det har ganska liten effekt för att nå ut boende. Det är mycket mer effektivt att gå ut och ställa sig på torget och rensuga sin rabatt. Det kommer alltid människor fram och börjar prata[...]. Det handlar väldigt mycket om förtroende (Tjänsteman B).

Arkitekten menar att dialog inte sker enbart muntligt utan även kan ske skriftligt. Intervjupersonen pekar på de övningar som de niorna fick göra av personen. Övningarna som var en studie om olika sorter trafik och sättet att jobba med trafik i Lindängen centrum utifrån skisser de har, informerade eleverna om hur kommunen tänker och vill lösa problemet gällande trafiken i centret. Dessutom möjliggjorde övningarna att de ser hur eleverna tänker lösa problemet. Intervjupersonen poängterar att deras mammor kommer också att involveras i planering för omdaning av Lindängen centrum i senare skede. Förutom detta talar tjänsteman B om att det finns ett krav på att de ska bjuda in boendena mer strukturerad för att följa planeringsprocessen gällande Lindängen centrum.

Det [övningarna] är ett slags dialog även om det är informellt. Vi kommer att sammanställa det de gjorde och ha med det i det material som vi jobbat med samråd och ställa ut på samråd. Dokumentation som de har gjort följer med detaljplanen (Arkitekten)

En annan sak som arkitekten lyfter fram är möjligheter för inflytande som folk har på två samråds tillfällen vilket då visar de formellt vad som de har kommit fram till och tar emot synpunkterna.

Den intervjuade politikern hade inte kännedom om vilka möjligheter som boendena har fått för dialog och inflytande. Vad som han visste var det att de har försökt ha dialog med Lindängebor genom det muntliga. Förutom detta pekar intervjupersonen på existerande resursbegränsningar, när det gäller förutsättningar som underlättar boendes delaktighet och inflytande, på samma sätt som de andra intervjupersonerna pekade på.

Jag kan inte säga att vi har vänt oss till information på andra språk men det är möjligt att vi har haft det. Sen tror jag att det handlar om resurser (Politikern).

Men frågan är om vi har resurserna att göra det. Det är mycket en resursfråga (Arkitekten).

Det är också fråga om att resurser är ju begränsade, även om vi har mycket pengar, kan vi inte starta 50 fritidsgårdar här, då kan man inte ha en enda fritidsgård i västra Malmö (Tjänsteman C)

Sammanfattning

Områdesprogrammets verksamma aktörer har haft dialog med områdets boende bland annat genom att direkt träffa dem i Framtidens hus men även att träffa boendena var de befinner sig i bland annat på Allaktivitetshus, på Framtidens hus och dess öppet hus i Lindängen centrum, på Fritidsgården, på olika aktiviteter eller evenemang på centret, på öppnad förskola, Skolgården,

Lindgården, Lindängen biblioteket och på boendes hem. Allt detta innebär att de har haft medborgardialog med boendena endast muntligt i form av ansikte mot ansikte. Förutom muntliga dialoger kan man också påpeka den skriftliga typen av dialoger som lyfte fram Arkitekten genom att peka på övningarna som eleverna fick göra på skolan.

5.2 Temat: ”Möjligheter och eventuella hinder för delaktighet och inflytande av invandrarboende med språkproblem”

5.2.1 Vilka förutsättningar och möjligheter för dialog och inflytande har erbjudits till invandrare på Lindängen för och under ”Områdesprogrammet Lindängen”?

Intervjuerna visar att de inte har erbjudit specifika förutsättningar och möjligheter som gör möjlig eller lättare för invandrare ha dialog och inflytande i programmet. Dessutom har deras arbete aldrig haft utgångspunkt i att människor i Lindängen är eller inte är invandrare och de har därmed inte riktat till andra språk än svenska. Enligt intervjupersonerna är Områdesprogrammets målgrupp alla Lindängebor. Områdesprogrammet har alltså inte riktat sig till en speciell grupp på området utan till alla boende på Lindängen och därför har de inte tänkt på vilka förutsättningar och möjligheter som skulle kunna underlätta kommunikation, dialog och inflytande för områdets invandrare med språkproblem.

Vi delar inte upp människor. Vi jobbar inte på det sättet att vissa människor är invandrare och vissa är inte. Alla människor som bor på Lindängen är Lindängebor som Malmöbor som bor i Malmö. Vi har inte absolut tittat på människor i områdesprogram på det sättet. Vi försöker i vårt arbete bemötta människor utifrån var de är, i vilken tillstånd de befinner sig. Vi har aldrig haft utgångspunkt i vårt arbete att människor i Lindängen är eller inte [är] invandrare (Tjänsteman A).

Områdesprogrammets ingång har inte riktigt varit att vi ska jobba med just invandrare utan det handlar om område (Tjänsteman B).

Vi försökte engagera alla boende inte invandrare[...]Vi har inte riktat oss speciellt mot någon grupp utan vi har riktat oss till Lindängeborna omkring på torget så att säga i första hand. Vår målgrupp var bara Lindängeborna inte ex. boende på Kastanjegården[...]Vi har aldrig riktat oss till invandrare utan till Lindängeborna i min uppfattning (Politikern).

Jag vet bara att områdesprogrammet riktat sig till flickor och kvinnor[...] (Arkitekten)

Utifrån intervjuerna uppfattar jag att nyhetsbrevet Vår Lindängen kan ses som en kommunikationskanal mellan tjänstemän, politiker och invandrarboende eftersom den skrivs på ganska lätt svenska. Varje gång som kommer ut ett nytt nummer av nyhetsbrevet står på sista sidan av det så här: Har du tankar kring hur Lindängen kan utvecklas? Kontakta områdeskoordinator Fiona Winders på 076-633 89 41 eller fiona.winders@malmo.se.

Det [nyhetsbrevet, Vårt Lindängen] kommer fem gånger om året till varje hushåll. Vi försöker skriva det på ganska så tillgänglig svenska till så många som möjligt [på ganska lättläst svenska och tillgängligt för så många som möjligt] (Tjänsteman A).

Cirka i mitten av programmet skapades möjlighet för invandrare att lära sig och träna svenska eller engelska på Allaktivitetshuset. Förutom det, då anställdes också en arabisktolk på Framtidens hus. Dessa insatser kan ses som åtgärder mot språkliga brister hos invandrare. Detta kan i sin tur leda till ökad möjlighet för invandrare att kunna säga sina idéer, önskningar och att ha delaktighet och inflytande i programmet.

I början av Områdesprogrammet Lindängen som öppnades Framtidens hus fick boendena möjlighet att ge förslag på vad de önskar att Framtidens hus ska innehålla. Då lade invandrarkvinnor fram förslag på cykelskolan. Så är det bara invandrarkvinnor som går i cykelskolan och lär sig att cykla. På Allaktivitetshuset deltar också många invandrare i olika aktiviteter och de har också möjlighet att komma med förslag på aktiviteterna på samma sätt som andra deltagare med Svensk bakgrund har möjlighet.

Sammanfattning

Intervjuerna klargör att Områdesprogrammet Lindängen inte har riktat sig till en speciell grupp på området utan att dess målgrupp är alla som bor på området, Lindängebor. De har därför riktat sig endast mot svenska språket och inte tänkt på vilka förutsättningar och möjligheter som skulle kunna möjliggöra eller underlätta kommunikation, dialog och inflytande för områdets invandrare med språkliga brister. Idag är anställd en arabisktolk på Framtidens hus och områdets invandrare har också möjlighet att lära sig och träna svenska eller engelska på Allaktivitetshus samt de har möjlighet att delta i olika aktiviteter i huset och de kan även komma med förslag på nya eller till förbättring av aktiviteterna. Nyhetsbrevet Vår lindängen som skrivs på ganska lätt svenska, kan ses som en kommunikations kanal för invandrare. Dessutom fick boendena och därmed invandrarboende på första dagen som öppnades framtidens hus möjlighet att lägga fram förslag på cykelskola.

5.2.2 Vilka faktorer hindrar Lindängens invandrare från delaktighet i och samverkan med områdesprogrammet och därmed kan hindra dem från inflytande över sitt bostadsområde?

De alla intervjuade personerna var överens om att i först och främst är invandrares språk- brister ett stort hinder för deras delaktighet och inflytande i Områdesprogrammet Lindängen. Tjänsteman B uttrycker att de inte motverkat tillräckligt hindret.

Så klart språket är en barriär. Det vet vi, det säger många. Tyvärr inte tillräckligt gjort vi [...] Det måste vi såklart vara medvetna om språket. Jag vill kunna säga min mening uttrycksfull (Tjänsteman B)

Tjänsteman A menar att eftersom de inte får översätta material på andra språk inom Malmö stad har de inte översatt något material för att exempelvis informera invandrare på området om områdesprogrammets syfte. De har också inte tagit hjälp av formella tolkar, för att kunna kommunicera och föra dialog med invandrare som inte kan svenska språket, utan de endast använt sig av informella tolkar.

Tjänsteman A hade inte påpekat att de har tolk på plats nämligen Framtidens hus, med syfte att motverka språkets hindrade funktion mot boendes inflytande, som tjänstemän B och C yttrade om.

På öppet hus märkte vi att arabiska gruppen är stor och den här gruppen har stort behov av tolk. Vi har därför bokat en tolk som alltid finns på Framtidens hus för att kunna tolka spontant (Tjänstman B).

Ett annat hinder som de alla intervjuade personerna lyfter fram var det existerande projekttrötthet hos boende/invandrare vilket har lett till att de har förlorat sitt förtroende för politiker och tjänstemän.

I mer än många gånger tidigare var vi där och frågat dem [de boende] men ingenting hänt, den kommunala byråkratin är väldigt långsamma (Politikern).

Tjänsteman A lyfter invandrades misstänksamhet mot myndigheters och kommuners roll som en betydande faktor som kan hindra invandrare från att ha inflytande i områdesprogrammet. Tjänstemannen ser anledningen till misstänksamheten i invandrades upplevelser och erfarenheter från myndigheter i sina hemländer och menar att de kanske har blivit illabehandlade eller har dåliga upplevelser av myndigheter i egna länder.

[...] att medborgarna har rädd [är rädda] och ganska är misstänksamma, vad gäller myndigheters och kommuners roll. Det visar [visade] sig när vi flyttat hit ekonomiskbeståndet, ganska så många som sa vad gör ni här? varför vill ni träffa mig? (Tjänsteman A).

Politikern har ganska ett liknade åsikt som tjänsteman A och anser att ett hinder för invandrades medverkan och inflytande i områdesprogrammet är deras förståelse för vad svenska politiker kan åstadkomma. Invandrades otillräckliga kunskap om vad som är tjänstemäns roll och vad som är politikers roll framhävs av politikern som det stora hindret, efter språket, mot invandrades deltagande och inflytande. Han framhåller att politiker aldrig utför nånting utan det är tjänstemän som är utförare men många invandrare tror att de politiker som är utförare.

Det är inte vi politiker som genomfört de dialoger egentligen utan det är tjänstemän [...]
Vi politiker sätter till medel och resurser. Men detaljerna är det ju tjänstemäns ansvar (Politikern).

Boendes upplevelse av Lindängacentrum som ett otrygg och osäker miljö framhålls av tjänsteman B som en faktor som fungerar som ett hinder mot inflytande av boende/invandrare i områdesprogrammet. Enligt intervjupersonen gör otrygghetskänslan i Lindängen centrum att boende väljer gå, handla och roa sig någon annanstans istället att gå till centret. Därför intervjupersonen tror att många inte ens vet om Framtidens hus och dess verksamhet.

Tjänsteman B, tjänsteman C och arkitekten var överens om den hindrande faktorn mot invandrades delaktighet och inflytande bland annat deras okunskap om Framtidens hus och dess verksamhet. De menar att många inte har någon aning om Framtidens hus och ingen aning om var huset ligger samt vilka tjänster som verksamheten erbjuder till dem. Detta i sin tur begränsar boendes/invandrades inflytande och delaktighet i områdesprogrammet och därmed över sitt bostadsområde som skulle kunna ske genom Framtidens hus som en kommunikationskanal, menar de.

Tror jag att många inte ens vet om var Framtidens hus finns i centret nu, för att man inte kan ha varit här länge (Tjänsteman B)

Utifrån arkitektens påstående, det största hindret för boendes medverkan och inflytande är att många boende/invandrare inte vet vad andra gör och vilka tjänster som finns på området. Den intervjupersonen poängterar att det finns jätte många aktörer och initiativ på Lindängen och det finns ett stort engagemang hos Lindängebor. De vill vara och göra saker och ting samt de vill påverka och få utveckla sig själva men det finns inte riktigt möjlighet till detta. Frågan är att man inte vet vart man kan gå och vända sig till och med vem man kan prata med, enligt arkitekten.

Om jag vill engagera mig i nånting vart vänder jag till? vart ska jag gå och vända till? (Arkitekten).

Sammanfattning

Ur intervjuerna kommer fram ett antal faktorer som kan fungera som hinder mot invandrades delaktighet och inflytande i programmet. Dessa hämmande faktorer är bland annat invandrades språkbrister, att inte översätta material, inga formella tolkar i början av programmet, projektrötthet och invandrades misstänksamhet mot myndigheters och kommuners roll samt invandrades otillräckliga kunskap om vad som är tjänstemäns roll och vad som är politikers roll och även deras upplevelser av Lindängecentrum som ett otrygg och osäker miljö vilket gör att de inte ens vet om Framtidens hus och dess verksamhet och även vet inte vart man kan gå och vända sig till och vem man kan prata med.

5.2.3 Vilka metoder används/har använts för att nå ut med information till och för att få invandrades synpunkter samt för att involvera och engagera dem i dialog och i samarbete med programmet?

Intervjuerna visar att de inte har tagit hjälp av dialogmetoder som gynnar invandrare med språkbrister. De har inte använt understödjande metoder som gör lättare för invandrare att höra av sig och säga sina önskningar och förslag. Detta eftersom de enbart har riktat sig på Lindängebor som en helhet. Enligt Tjänsteman A, de tar kontakt med boende varav invandrare genom bland annat att prata med andra personer, kompisar, bekantar, grannar och med mera men intervjupersonen inte ger något exempel på sitt påstående. Dessutom, inga av de andra intervjupersonernas påstående motsvarar tjänstemannens påstående.

De har haft dialog med Lindängebor endast på svenska och de har inte använt av någon speciell dialogmetod utan bara ”mun till mun” samt de har inte heller använt av översatta material för att exempelvis informera invandrare om vad som Områdesprogrammets Lindängen är eller för att inbjuda dem till ett möte.

Vi gör inte det [materialöversättning], vi får inte [göra] det inom Malmö stad. Vi får inte producera material på olika språk. Det är en policy. Förutom när det är krissituation eller [när] uppstår kris i samhället då kan man gå ut med information (Tjänsteman A).

Vi försökte engagera alla boende inte invandrare[...]. Vi hade inte riktat till andra språk än svenska och bara mun till mun. Vi har vänt oss till alla helt enkelt och inte ett speciellt språk (Politikern).

Enligt tjänsteman A, de har också inte tagit hjälp av formella tolkar för att kunna underlätta kommunikering och dialog med invandrare som inte kan svenska språket, utan att de endast använt sig av informella tolkar. Med informella tolkar menar intervjupersonen invandrades kompisar och släktingar samt sina medarbetare som kan svenska språket förutom sina egna modersmål. Tjänstemannen understryker också sina medarbetares hjälp vid tolkbehov med tanke på att de har ganska många medarbetare som kan prata arabiska, persiska, bosniska och kroatiska och serbiska samt engelska.

[...] många mammor som sitter på öppnad förskola, fick hjälp från sina kompisar i förskolan som kunde en del arabiska språket (Tjänsteman A).

Men intervjuer med andra tjänstemän nämligen tjänstemän B och tjänsteman C visar att de i öppet hus, i mitten av programmet, märkte behovet av tolk och då började de anställa en arabisk tolk för rationalisering av invandrades deltagande och inflytande i programmet

På öppet hus märkte vi att arabiska gruppen är stor och den här gruppen har stort behov av tolk. Vi har därför bokat en tolk som alltid finns på Framtidens hus för att kunna tolka spontant (Tjänstman B).

Den intervjuade arkitekten som jobbar med detaljplan gällande omdaning av Lindängen centrum markerar att de kollar om det finns möjlighet att de översätter detaljplanen till andra språk. Dessutom ska de se till vilka språk som dominerar i Lindängen för att få veta vilka språk de behöver informera invandrarboende med.

[...] sen handlar det om vilka språk som pratas på Lindängen, vilka språk som vi behöver informera folk med. Det ligger i planeringen (Arkitekten).

En metod som de har använt av för att få boendes synpunkter och åsikter har bland annat varit att arbeta med fokusgrupper som bestått av folk med olika bakgrund och åldrar från Lindängen. Utifrån deras åsikter och förslag skapades då ett underlag till planering av omdaning av Lindängencentrum.

Vi försöker också få idé i olika perspektiv, hur man upplever Lindängen centrum och vad man önskar för förändringen på Lindängen. Den gruppen [fokusgruppen] har haft det uppdraget att jobba med de frågorna [...] (Tjänsteman A)

Eftersom det inte fanns/finns någon invandrarförening på Lindängen hade områdesprogrammet inte möjlighet att använda av sådana föreningar som en kanal eller medel för att nå ut till och samarbeta med invandrare på dessa platser.

Det fanns ingen invandrarförening på Lindängen. Det fanns inte ett stort föreningsliv på Lindängen innan områdesprogrammet och inte ens idag (Tjänsteman C).

Men däremot betonar tjänsteman C att på Lindängen finns väldigt många engagerade invandrare som engagerar sig och samlas i olika konstellationer, nätverk och grupper. De gör saker och leder saker tillsammans men inte i föreningsform. Tjänstemannen anser att det inte krävs att de endast gå genom invandrarföreningar för att få kontakt med invandrare utan istället kan de gå genom engagerade invandrargrupper.

Sammanfattning

Intervjuerna visar att involverade aktörer i Områdesprogrammet har haft dialog med Lindänsbor endast på svenska och bara ”mun till mun”. De har alltså inte använt sig av översatta material och inte heller av formella tolkar (i programmets början) för att exempelvis nå ut med information till invandrare eller för att få invandrares idéer och önskemål. Då fick de hjälp av sina medarbetare som kunde andra språk än svenska. Men i mitten av programmets gång började de anställa en arabisk tolk som alltid är på Framtidens hus. För fortsättning av programmet kollar de om det finns möjlighet att de översätter detaljplanen till andra språk men det är inte bestämt än.

5.3 Tema ”Andel av boendes delaktighet och inflytande”

5.3.1 Hur stor del av programmets plan och genomförande utformades utifrån boendes tankar och förväntningar?

Intervjupersonerna framhäver att sina handlingar och åtgärder har generellt sett utförts utifrån vad som framkom och framkommer i dialogerna. De är också medvetna om att de inte ha nått alla boende och därmed inte fått alla synpunkter, utan endast de som har deltagit i medborgardialogerna vilka främst är de som besöker Framtidens hus och de som rör sig mycket på Lindängen centrum.

Vi når ut till de som kommer på Framtidens hus och de som eventuellt säger till sina vänner och familjer att här är ett tjust ställe. Dit kan man gå och ställa sin fråga. Även om de inte kan svara försöker de ta det på allvar (Tjänsteman B).

Jag tror inte att vi kommer nå alla. Det går kanske. Men frågan är om vi har resurserna att göra det. Det är mycket en resursfråga. Vi ska försöka nå så många som möjligt och tänka smart i hur vi informerar (Arkitekten)

Enligt tjänsteman A bygger områdesprogrammet fullständigt på boendes idéer och önskningar medan tjänsteman C framhåller att det inte går att förverkliga allt som boendena önskar. Intervjupersonen anser att i mindre skala såsom Allaktivitetshuset där boende kan få alla aktiviteter de önskar men i större skala går det inte att de får allt de vill ha. Tjänstemannen berättar att förutom ekonomiska resurser utvärderas också boendes önskemål för att se om det finns möjlighet för och om det är rimligt att förverkliga önskemålen. Enligt tjänstemannen

handlar demokratin inte om att få det man vill utan den handlar om att få möjligheten att uttrycka vad man vill ha.

Den intervjuade politikern framhåller att områdesprogrammet bygger på demokrati. Politikern betonar områdesprogrammets utgångspunkt bland annat boendes åsikter och behov och menar att framgångsfaktor med programmet har hela tiden varit att det ska komma underifrån. Dessutom understryker intervjupersonen att de aldrig har sagt att de gör så här utan de har hela tiden ställt frågan hur gör vi.

Vi stod för att försöka skapa förutsättningar för invånarna att påverka sitt boende[...] Vi har aldrig sagt att så här gör vi utan vi har hela tiden ställt frågan hur gör vi? Den frågan som de som har jobbat med områdesprogrammet hela tiden skulle ställa alltså hur gör vi? Vad vill vi? inte till sig själva utan till de boende vad vill ni? (Politikern)

Så de som vi kommer i kontakt med är bara de som har ärende hit för att besöka Framtidens hus eller de som rör sig mycket som jag och han [tjänsteman C] här i centret (Tjänsteman B)

[...] i så lång utredning som möjligt ska folk formulera själva vad är det som de behöver, det är ett sånt som blir demokratiskt [...]det är också fråga om att resurser är ju begränsade (Tjänsteman C).

Allt vi gör bygger på allt som gjordes tidigare både under de planprocesser vi haft och på Framtidens hus, de aktiviteter de har haft de senaste fem år i områdesprogrammet (Arkitekten)

Tjänsteman A och B poängterar att de har jobbat utifrån *"not knowing position"*, *"We don't know"*. De berättar att när de inte har någon idé då lyssnar de på vilka idéer och tankar som kommer fram från boendena. De beskriver också att deras tillvägagångssätt i sitt arbete är bland annat att lägga fram en idé och sedan lyssna på det som kommer tillbaka och efteråt ställa frågorna igen för att försäkra sig att man har förstått rätt. Med detta betonar de att deras arbete bygger på boendes synpunkter och önskningar. Enligt tjänsteman B, i början av områdesprogrammet utgick de fram för allt från förfrågningar till medborgare för att ta reda på vad de hade för behov och önskningar, vad det fanns för utmaningar som de tyckte var viktiga att arbeta med. Med detta understryker ytterligare tjänstemannen att allt de gör bygger på tidigare genomförda medborgardialoger.

Ofta när man har ett projekt har man en idé, här ska vi göra det för att vi tror att det är bra för det här område och därför för människor som bor här. Det här är helt tvärtom, vi vet ingenting och därför måste vi lyssna, vi måste bygga våra verksamheter utifrån de svaren vi får från medborgarna (Tjänsteman B).

Intervjuerna visar att de försökte genom medborgardialoger få Lindägebors bland annat både barns och vuxnas samt äldres och ungas synpunkter och önskningar. De genomförda medborgardialogerna visar att boendena önskar att ha ett attraktivare och tryggare centrum samt fler unga och vuxna ska få arbete och utbildning. Dessutom tillkommer ur dialogerna att boendena har också önskemål om att ha mötesplatser och fler aktiviteter på sitt område.

Vi jobbade samtidigt med både barn och vuxna och även de som handlar mittemellan, ungdomar från området, för att liksom hör[a] med dem, föräldrar till barn, äldre människor, mammor till små barn osv. Vi frågade dem vad är det som man känner och önskar för området totalt liksom överlag, då kom svaret, vi vill att Lindängen ska bli mer attraktiv, tryggare och fler ska få arbete, unga och vuxna [...] det fanns behov av mötesplatser och behov av fler aktiviteter på området (Tjänsteman A).

Alla tjänstemän A, B och C samt arkitekten och politikern lyfter fram boendes önskemål om att vidta verkliga åtgärder för deras problem. De betonar att de har projekttrötthet. Politikern anser att projekttröttheten hos invånare har lett till att de har förlorat sitt förtroende för politiker och tjänstemän. Intervjupersonen ser detta som ett stort hinder för boendes, fram för allt för invandrarens delaktighet. Arkitekten pekar också på de genomförda dialogerna som skedde i början av programmets satsning då hade Lindängebor begärt att planerade planer inte borde upphöras och de lovade dem att det inte skulle komma hända igen. De har därför jobbat väldigt hårt för att faktiskt någonting ska hända på riktigt i området. De har försökt på att bygga mer stabila verksamheter vilka kan bli hållbara övertiden och därmed kan finnas kvar efter projektets slut, enligt intervjupersonerna.

Det fanns historier kring Lindängen där vi som kommunen frågade dem [de boende] och planerat och ritat och sen det har inte hänt något [...] (Politikern).

Vi har också satsat och försökt på att bygga mer stabila verksamheter [...]. Det är också viktigt att bygga verksamheter av dessa som fungerar och folk uppskattar, som också faktiskt kan vara permanenta och vara kvar efter programmets slut (Tjänsteman C)

Intervjuer visar att skapande av Allaktivitetshus till viss del bygger på boendenas behov och önskningar, som i den allra första medborgardialogen tidigt kom fram till att det fanns behov av mötesplatser och behov av fler aktiviteter på området. Men dess etablering inte enbart utgår från medborgarnas behov och önskemål utan också de hade uppgift att satsa på skolan vilket bland annat var inom ramen för områdesprogrammet. Till exempel politikern framhäver att Allaktivitetshuset inte helt och hållet är baserad på idé och önskemål från områdets invånare utan det hade också funnits en politisk idé att kunna använda av områdets lokaler. Men däremot poängterar politikern och tjänstemännen att innehållet i själva Allaktivitetshuset har kommit 100 procent underifrån, d.v.s. allting som drivs på Allaktivitetshuset har önskats av boendena.

Det är [ett] demokratiarbete [som] medborgarna själv[a] stämma och styra [stämmor och styr] över det som händer där [Allaktivitetshus]. Vi kom inte med [ett] enda förslag till vad som ska finnas på Allaktivitetshuset[...] För oss är det [ett] demokratiarbete snarare än [ett] aktivitetscenter (Tjänsteman A).

Själva verksamheten[Allaktivitetshus], det är vi som har hittat på i det här områdesprogram. Det är vi som skickat ut tjänstemän och vi som sa att nu ska ni finnas där och ni ska ta tillvara detta (Politikern).

Enligt tjänstemännen har Framtidens hus växt upp inom ramen för områdesprogram utifrån medborgardialogerna. De menar att EU- projektet hade för syfte att detta projekt skulle bidra till sysselsättning i området. Följaktligen flyttade de ekonomiskt bistånd närmare Lindängen centrum, i närheten till områdets invånare, med syfte att underlätta för boende, som är

försörjningstagare, att tidigt komma i arbete på arbetsmarknaden. Utifrån dialoger med boendena i andra sammanhang har också framkommit att de har behov av mötesplatser och aktiviteter. Dialoger med Lindängebor fick dem att tro att det skulle vara värt att prova skapande av en sådan verksamhet som Framtidens hus, som rymmer olika organisationer på en och samma plats. Tjänstemännen tänkte därför också att Framtidens hus skulle kunna vara ett lättare sätt att nå ut och framföra dialog med boende. Enligt tjänstemän B & C, deras bakomliggande tanke var att hela tiden ska de ha många kontakter med så många boende som möjligt, istället att bara bjuda in boende och komma i kontakt med kanske ännu fler boende på ett möte i någon dag men sedan inget händer mer. Tjänsteman A betonar att Framtidens hus är precis vad som boendena hade önskat bland annat öppet, öppet reception och öppet bemötande.

Man skulle säga också, att allting som vi har gjort inom ramen för områdesprogram har inte varit liksom vi kör [att liksom köra] det i 5 år. Vi ska testa och se hur det blir, utifrån medborgarnas perspektiv i detta [...] Det [Framtidens hus] skulle vara öppet, öppet reception, öppet bemötande (Tjänsteman A).

Enligt intervjuade personerna, anledningen till att de har valt att jobba med och förändra Lindängecentrum är de tidigare genomförda dialogerna som visade att boendena vill ha ett tryggare och attraktivare centrum. För att bygga ett underlag till planering för omdaning av Lindängecentrum har de haft fokusgrupper och trygghetsvandringar. När det gäller fokusgrupper har de valt att bjuda in en ganska lite grupp ca 10 boende från Lindängen med olika bakgrund. De ville få deras idéer och perspektiv om hur de då upplevde Lindängen centrum och vad de då önskade för förändring på centret.

Vi frågade hur de upplever Lindängen, när de mår bra och när de inte mår bra, varför? vad det är som trygg och vad det är som otrygg, vad de vill ha mer av och vad de vill ha mindre av? Det bygger man ett underlag (Tjänsteman A).

Vi har valt centrum för att de som bor i Lindängen har velat det (Arkitekten).

De ville ha bättre torg, de boende ville ha bort kriminalitet utanför Lindgården och kring torget så att säga. [...] mycket av den kritiken som fanns, det var egentligen mot centret speciellt som tråkigt [...] Många synpunkter gäller just centrets utformning (Politikern).

Tidigare (5.2.2) lyftes fram boendes upplevelse av Lindängen centrum, som ett otrygg och osäker miljö, som ett hindrande faktor i relation till deras inflytande i områdesprogrammet (Tjänsteman B). Otrygghetskänslan orsakar alltså att boendena inte väljer gå till centret vilket har lett till att många av dem inte ens vet om Framtidens hus och dess verksamhet och de har därför inte varit med i dialogerna, enligt tjänsteman B. Utifrån detta uppfattar jag att den gruppen som inte brukar gå till och vistas i Lindängecentrum inte har deltagit i programmets plan och genomförande.

Tjänsteman B markerar också att nu som stadsbyggnadskontoret gör detaljplan för centret finns det också krav på att de ska bjuda in invånare mer strukturerad för att de ska få möjlighet att följa och ha inflytande i den här processen.

Sammanfattning

Intervjuerna visar att områdesprogrammets plan och genomförande bygger både på politiska beslut och på boendes synpunkter samt på ekonomiska resurser. Det innebär att politiker fastställer ramen som tjänstemän ska jobba inom den. Eftersom de var medvetna om projekttrötthet hos boendena och de har upptäckt ur genomförda dialogerna att boendena önskar att ha ett attraktivare och tryggare centrum och fler unga och vuxna ska få arbete och utbildning samt de har behov av fler mötesplatser och aktiviteter på området. Därför har de jobbat väldigt hårt för att faktiskt ska hända någonting på riktigt i området som uppfyller boendes önskemål. Etablerande av Allaktivitetshus och Framtidens hus baseras på politiska beslut men däremot aktiviteter i Allaktivitetshuset är bestämda helt och hållet av boendena liksom innehållet av Framtidens hus som boendes idéer och förslag spelade roll i. Dessutom bygger områdesprogrammets val för omdaning av Lindängen centrum främst på boendes önskemål bland annat ett tryggt, välkomnande och attraktivt centrum.

5.4 Tema ”Andel av invandrares delaktighet och inflytande”

5.4.1 I vilken utsträckning har invandrare i Lindängen varit representerade i områdesutveckling genom sin dialog och delaktighet?

Att kanske över 50 procent av alla dem som var med i dialoger i början hade icke svensk bakgrund (Tjänsteman A).

[...] när vi bjudit in Lindängeborna till dialog. Då hade det varit rätt många invandrare med [...] (Politikern).

Områdesprogrammet har generellt riktat sig till Lindängebor. Men trots det deltog en stor grupp av områdets invandrare i dialoger även om det var svårt för dem att förstå vad samtalet innebar. Det hände ibland att de människor som de bjöd in till möten satt bredvid sin kompis eller granne som kunde tolka för dem om vad som pågick på mötet eller vad som samtalet handlade om. När de besökte boendena exempelvis på Lindängens öppna förskola hände det ofta att invandarmammor på förskolan lyssnade på dem genom att få språkhjälp från sina kompisar, som jobbade på förskolan, eftersom en del av dem kunde arabiska språket.

Tjänstemännen framhäver att mer än 50 procent av alla de som deltog i medborgardialogerna speciell i programmets början var invandrare framför allt mammor och medelålder föräldrarna till äldre barn. Men däremot äldre människor som kom på dialogerna var överhuvudtaget äldre svenskar. Detta eftersom det finns fler äldre svenskar på Lindängen, än äldre invandrare.

Tjänstemännen framhåller också att alla de som lade förslag på cykelskola på den första dagen som öppnades Framtidens hus var kvinnliga invandrare. De som är med på cykelskolan idag är också invandrare. Dessutom, i början av områdesprogrammet utgick de från barns tankar och önsningar. Följaktligen lyssnade de på barn med olika bakgrund på Lindängen skola, då kom barnen med förslag till vad de ville ha i området.

Vi tog en annan ingång i detta som att fråga barnen själv[a]. Då alla möjliga barn på Lindängeskolan bland annat nyanlända barn, barn som bott här hela sitt liv, de som bott här bara några månader, det var barnen som kom med förslag (Tjänsteman A).

Förutom trygghetsvandring använde de också fokusgrupper för att kunna skapa ett underlag till planering för omdaning av Lindängen centrum. De bjöd in en ganska lite grupp cirka 10 boende från Lindängen i olika åldrar med olika bakgrund. Till exempel, tre boende som ingick i fokusgruppen hette "Hassan" och var födda i olika länder bland annat Irak, Sverige (med utländska föräldrar) och Libanon. Områdesprogrammets tjänstemän försökte få deras idéer och perspektiv om hur de upplevde Lindängen centrum och vad de önskade för förändring på centret då. Efter inlämnandet av underlaget till arkitektkontor har de också tagit förslagen tillbaka till den här gruppen för att få in deras synpunkter igen. Det här exemplet visar att invandrarboende har varit representerade i områdesplanering, enligt tjänstemännen.

Tjänstemännen B och C anger att många av de familjer som har kommit och kommer på Framtidens hus och de som deltar i aktiviteterna på Allaktivitetshuset är invandrare framför allt arabisktalande. De tillägger att förutom arabisktalande invandrare kommer de också i kontakt med folk från Afghanska länder samt från Östeuropa.

Här i den här verksamheten [Framtidens hus] [...] kan man väl se äldre generation, mer svensk födda, då den yngre generationen är mer invandrare med andra språk, dominerade arabiska (Tjänsteman B).

Enligt politikern har rätt många invandrare deltagit i dialoger i mötena. Han tillägger att

[...] nu vet jag att många som var och är engagerade har invandrarbakgrund (Politikern).

Sammanfattning

Ur intervjuerna kommer fram att mer än hälften av de boende som deltog i medborgardialogerna, särskilt i början av områdesprogrammet, hade icke-svensk bakgrund. De vuxna deltagandena hade mer utländsk bakgrund, men däremot de äldre deltagandena hade mer svensk bakgrund. Vid sidan av vuxna och äldre invandrare har synpunkter från barn och ungdomar med utländsk bakgrund samlats, fram för allt för att ta fram underlag till planering för omdaning av Lindängen centrum, exempelvis genom fokusgrupper. De flesta av de som har deltagit och deltar i aktiviteterna på Allaktivitetshuset men också flesta av de som har kommit och kommer på Framtidens hus har utländsk bakgrund. Alla de som gav förslag på cykelskola, på första dagen som öppnades Framtidens hus, hade icke-svensk bakgrund samt de som idag är med på cykelskolan har utländsk bakgrund.

Tema 5.5 "Programmets erfarenheter"

5.5.1 Vilka lärdomar kan dras av projektet inför framtiden, när det gäller stadsutvecklingsprojekt i utsatta områden, kanske med hög andel invandrarboende?

Man ska först och främst bygga på boendes åsikter och förslag, enligt intervjupersonerna. Tjänstemän A och B samt politikern och arkitekten framhäver också vikten av att motverka invandrarens misstänksamhet mot tjänstemän och myndigheter samt vikten av att engagera dem att delta i dialoger, möten och aktiviteter gällande stadsutvecklings projekt. Enligt intervjuerna ska man bemöta (invandrar)boende på deras villkor samt försöka få de att känna sig välkomna, trygga, sedda och bli lyssnade på. De ska också känna att vad de tycker är intressant för tjänstemän och tjänstemän vill gärna lyssna på vad de vill säga.

[...] det måste komma underifrån. Deras [boendes] åsikter måste vara utgångspunkten (Politikern)

När man bygger på dem [boendes åsikter] kan man hitta hållbara lösningar. Svaren finns hos de som bor här inte hos oss, [...]. Vi kan göra det, vi kan bidra med metoder eller förhållningsätt men alla svar och lösningar finns hos boende (Tjänsteman B).

[...] människor [ska] känna sig trygga, bekväma och kunna komma till tals i situationen de befinner sig[...]. Det du tycker, är [det] intressant för mig, jag vill lyssna till vad du vill, vad du har för ambition i din situation, vad du vill förändra i din situation (Tjänsteman A)

För att komma till ställe [dialogmöte] måste man också känna förtroende.[...] Det måste man kunna lita om det är nånting som kan vara intressant, jag kan få ut nånting av det, jag blir bemötta med respekt, jag blir lyssnad på, ställa frågor kanske jag märker att någon lyssnar och ger mig svar eller återkommer. De ska känna sig bekväma, ska möta dem med respekt och försöka skapa förtroende samt jobbar ansvarsfullt (Tjänsteman B).

Man måste hitta många olika sätt att bjuda in boende till diskussioner och se till hur man ska göra själva diskussionen (Arkitekten).

[...] Att möttas på deras [invandrarens] villkor (Politikern).

Tjänstemännen och arkitekten lägger tonvikten på att de ska visa boende att de lyssnar på dem genom att direkt föra dialog med dem, lyssna på och återkoppla till dem. Att konkret och ständigt genomföra förändringar eller förbättringar som boende önskar, även om de inte är stora åtgärder kan bryta ner existerande misstänksamheten mot politiker och tjänstemän. Arkitekten ser sådana små åtgärder som en lång pärlband av små saker som sker först innan arbetet med stora åtgärderna börjas.

[...] att köra samtal, att lyssna, återkoppla. Gör det som folk ber oss göra, att göra nånting och sen återkoppla, det är också ett sätt att [som] människor känner att de har blivit lyssnade på (Tjänsteman A).

Vi försöker göra mycket mer konkret. Till exempel, att arbeta med renhållningen, om många människor önskar sig att det ska bli bättre renhållning. Att man ser att vi faktisk gör nånting som det ger faktisk effekt (Tjänsteman B).

Att försöka jobba på så sätt att hända små saker hela tiden[...] Man måste se det som en lång pärlband av små saker först, sen kan man börja med de stora. De stora är mer osäkra och de små är de man kan faktiskt få till stånd (Arkitekten).

Tjänsteman A påpekar att man bör behandla människor som människor istället för ärende. Till exempel, om en individ är försörjningstagare betyder det inte att försörjningstagare är individens egenskap utan det är ett tillstånd som individen befinner sig i.

Att man säger [ska säga] människa istället för säger [att säga] tillstånd. Att man är [en] försörjningstagare är ju [ett] tillstånd, det är inte en egenskap som man ska helt jobba för den här personen (Tjänsteman A).

Tjänstemän A och B understryker att kommunala tjänstemän gällande stadsutvecklings projekt ska vara medvetna om att de inte faktiskt vet vad som är bäst i ett område. Tjänstemännen menar att de måste komma från att ”vi vet bäst om området” till att ”vi vet faktiskt ingenting om området”. Enligt tjänstemännen, de vet inte egentligen något om området utan områdets boende, de som bor i området, är de som kan betraktas som experter på hur det egna bostadsområdet fungerar och hur det kan även fungera bättre. När de lyssnar på boende får de veta många saker om området utifrån olika infallsvinklar. Den kunskap som de behöver för att kunna komma fram till bra förslag finns alltså hos områdets boende, menar tjänstemännen. Tjänsteman B tycker att varje boende, oavsett sin bakgrund, har en erfarenhet att bidra med för utveckling av sitt bostadsområde. Man kan hitta hållbara lösningar om man bygger på boendes idéer och önskemål. Svar och lösningar finns alltså hos boende och tjänstemän kan bidra med metoder och förhållningssätt. Tjänsteman A framhäver områdets invånare som ”aktiva agenter” i sin egen framtid, både den individuella framtiden och framtiden av sitt bostadsområde. Intervjupersonen poängterar att när tjänstemän utgår från boendes idéer och förslag kommer det förstås att bli intressant för dem att vara med genomförande av sina förslag eller åtgärderna. Dessutom understryker tjänstemannen att de ska jobba så att alla parter bland annat boende, företagare, ideella organisationer och med mera ska känna sig involverade och delaktiga.

Man måste komma fram till, som tjänsteman måste [man] komma ifrån det här [att] man vet vad [som] är det bästa för ett område till att ”not know position” [...] att själva boende ska vara med och genomföra det. Det är viktigt att de känner [att] detta [är] intressant och vi ska inte tvinga dem att göra saker (Tjänsteman A).

Ofta när man har ett projekt har man en idé, här ska vi göra det för att vi tror att det är bra för det här området och därför bra för människor som bor här. Det här är helt tvärtom, vi vet ingenting och därför måste vi lyssna, vi måste bygga våra verksamheter utifrån de svaren vi får från boendena (Tjänsteman B).

Tjänsteman C anser att om det inte finns någon invandrarförening i ett bostadsområde kan man kanske hitta andra engagerade grupper som inte är formaliserade på samma sätt som föreningar. Tjänstemannen menar att det inte krävs att man endast få med sig invandrar- föreningar för att nå ut och engagera invandrare utan istället kan man bygga på andra engagerade grupper och nätverk i området. Detta eftersom aktiviteter och engagemang av människor inte endast sker i form av förening. Dessutom menar tjänstemannen att de och invandrare även i olika nätverk och grupper också kan stödja varandra även om dessa grupper inte har gått i någon föreningsform. I det här sammanhanget lyfter politikern fram vikten av att nå ut invandrare för att få med sig dem i olika projekt. Intervjupersonen menar att ”vi ska utgå från vilka som är nyckelpersonerna i området” genom att hitta och etablera kontakter med nyckelpersonerna

såsom imamer i moskéer, präster i kyrkor eller andra religiösa ledare i heliga platser. Det är väldigt viktigt att man möter invandrare på deras villkor för att få de med sig och engagera dem. Biblioteket betonas också av politikern som ett ställe där man kan nå ut till olika grupper av boende i ett område. Vidare lyfter politiken fram vikten av fastighetsägare när arbetet handlar om fysiska förändringar i stadsmiljö. *”Om man pratar om fysiska förändringar måste man ha med sig fastighetsägarna också”*.

Arkitekten understryker personalen i biblioteket och förskolan som kan kontaktas för att nå ut till olika grupper av boende.

[...] Man skulle vilja verksamhet men när man kommer och tittar och hittar inga föreningar. Man hittar många andra människor som är väldigt engagerade på olika sätt och som vill bort med föreningar[...] bygg på den istället, likadant här (Tjänsteman C).

Om man är en grupp räcker [det], eftersom vi tycker att förening är lite förlängd, lite irrelevant för vissa människor (Tjänsteman A).

Bäst att dra nytta av nyckelpersoner, och bygga på underifrån kommande. [...]Om man pratar om fysiska förändringar måste man ha med sig fastighetsägarna också (Politikern).

Vi måste faktiskt se till att alla förstår. Jag tror att det finns många sätt att prata kanske med lärare eller med personalen i förskolan eller det kan vara nån på biblioteket, att det finns många som jobbar för staden som kan hjälpas åt i de möten (Arkitekten).

Tjänstemän B och C samt arkitekten understryker att lokala myndigheter och tjänstemän ska finnas på plats för att kunna svara på eventuella frågor från invånare och boende ska veta eller ha kännedom om vart de kan vända sig till och vem de kan prata med samt de ska veta om sina möjligheter för inflytande och påverkan.

Det absolut viktigaste är att man är på plats och du har möjligheten att formulera dig, du vet var du kan vända dig och vad det är dina rättigheter som, att påverka som medborgare (Tjänsteman C).

Sammanfattning

Intervjupersonernas erfarenheter visar att det är angeläget att man utgår från invånares åsikter och förslag och att försöka få med sig (invandrar)boende genom att hitta områdets nyckelpersoner i viktiga platser såsom moské, kyrka och biblioteket. Det är dessutom viktigt att nå invandrare genom att etablera kontakt med invandrarföreningar men också är lika viktigt att få med sig engagerade grupper och nätverk i området. Förutom dessa faktorer ska man försöka motverka (invandrar)boendes misstänksamhet mot tjänstemän och politiker genom att de ska bemötas med respekt och på deras villkor samt de ska känna sig välkomna, trygga, bekväma och att bli lyssnade på och dessutom ska små saker som är önskvärda av boende kontinuerligt åtgärdas. I övrigt ska områdets boende informeras om vilka verksamheter som finns och om var de ligger i området. De ska också bli informerade om var och vem de kan vända sig till i sitt område så att de kan dra nytta av existerande möjligheter när de behöver hjälp eller när de ska komma med idéer, förslag eller kritik.

5.6 Översikt av analysen i tabellform

Nedan finns analystabellen som ger en överblick över analysarbetet. I tabellen presenteras sammantaget var för sig intervjupersonernas svar på studiens frågeställningar bland annat erbjudna förutsättningar och möjligheter till (invandrar)boende för dialog och inflytande samt eventuella hinder mot deras delaktighet och även andelen av delaktiga invandrare i programmet och till sist programmets lärdomar.

Tjänstemän	Arkitekten	Politikern
A, B & C		
Samma förutsättningar/möjligheter som andra Lindängebor har haft såsom områdes programmets hemsida, förslagslådan i Framtidens hus, områdes koordinators telefon	Samma förutsättningar som andra Lindängebor har haft	Samma förutsättningar som andra Lindängebor har haft såsom Framtidens hus, olika

Förutsättningar & Möjligheter	<p>& mejl, nyhetsbrevet Vårt Lindängen, möjligheter för personligt träff med tjänstemän, arkitekter, politiker samt möten, arrangemang och tillfälliga evenemangen som möjliggör dialog, Allaktivitets hus och Framtidens hus särskilt dess öppet hus på torsdagar i Lindängen centrum, möjlighet att komma med förslag, delvis möjlighet för bestämmande av innehållet av Framtidens hus (cykelskola) & namnet på nyhetsbrevet.</p> <p>Från mitten av programmet har invandrare fått möjlighet att lära sig svenska/engelska på Allaktivitetshuset samt idag, det finns en arabisktolk på Framtidens hus.</p>	<p>såsom möjlighet för att träffa tjänstemän & arkitekter, skapade möjlighet för elever på Lindängeskolan att bli informerade om vad som pågår på Lindängen centrum samt ges möjlighet till dem att säga sina idéer & förslag & två samrådstillfällen.</p> <p>De ser till om det finns möjlighet att översätta detaljplanen på andra språk. I senare skede, elevernas föräldrar kommer att informeras/involveras.</p>	<p>event & arrangemang som har möjliggjort för boendena att träffa & samtala med tjänstemän & politiker samt möjlighet att komma med idéer och förslag.</p>
Hinder	<p>Språkliga brister, resursbegränsningar, att inte översätta material, inga formella tolkar(i början av pro.), misstänksamhet mot myndigheter, projekttrötthet, upplevelser av otrygghet i centret & därmed icke kännedom om Framtidens hus & Allaktivitetshus.</p>	<p>Språkliga brister, att inte översätta material, projekttrötthet, icke förtroende till tjänstemän & politiker, resursbegränsningar, icke kännedom om Framtidens hus.</p>	<p>Språkliga brister, otillräcklig kunskap om vad politiker & tjänstemän gör, resursbegränsningar.</p>
Andel invandrades delaktighet	<p>Mer än 50 % av deltagande i medborgardialoger var invandrare, alla som deltar i cykelskolan, flesta som kom/kommer till Framtidens hus & flesta som deltar i aktiviteter i Allaktivitets hus är invandrare, fokusgrupper består av personer med olika bakgrund.</p>	<p>Bland elever på förskolan som involverades kan finnas personer med utländsk-bakgrund, bland deras föräldrar som kommer att involveras i senare skede kan finnas personer med utländsk bakgrund.</p>	<p>Vid mötena var rätt många invandrare med, många som är & var engagerade har/hade utländsk bakgrund.</p>
Programmets lärdomar	<p>Välkommande & trevligt bemötande, behandla människor som människor, inte som ärende, motverka misstänksamheten mot myndigheter & tjänstemän, tillgänglig lokalmyndighet & ge bästa servis, utgå från boendes idéer & önsningar, ge information om var & vem de boende kan vända sig till vid behov, få med sig områdes grupp & nätverk förutom (invandrar)föreningar, jobba så att alla intressenter känner sig delaktiga.</p>	<p>Kontinuerligt genomförande av små åtgärder, motverka projekttröttheten, (åter)-skapa förtroende för tjänstemän, göra skriftligdialog förutom muntlig, hitta olika sätt att bjuda in boende till diskussion, finnas på plats, försäkra sig att alla förstår, etablera kontakt med förskolan & biblioteket.</p>	<p>Bemöta invandrare på deras villkor, få med sig boende/invandrare genom att hitta nyckel - personer i området, kontakta biblioteket & förskolan, fastighets-ägaren, bygga på underifrån kommande.</p>

Som framgår av tabellen har Lindängeinvandrare från början av programmet fått samma förutsättningar och möjligheter som andra boende i området. Men från cirka mitten av programmet fick de tillgång till en arabisk tolk på Framtidens hus. Då fick de också möjligheten att lära sig svenska/engelska språket på Allaktivitetshuset. I tabellen kan man också läsa de gemensamma hindrande faktorerna ur intervjupersonernas synpunkter, vilka bland annat är språkbrister, resursbegränsningar, projekttrötthet och icke förtroende till tjänstemän och

politiker samt avsaknad av kännedom hos boende om Framtidens hus och Allaktivitetshus. Vidare, den explicita andelen av delaktiga invandrare i programmet nämligen 50 procent uttrycktes av tjänstemännen som jobbar med programmet i praktiken och inte av politikern. Som framkommer av tabellen, de viktigaste lärdomarna som man kan dra av projektet är att utgå från boendes idéer och önskningar, bemöta invandrare med respekt och på deras villkor, motverka invandrades misstänksamhet mot myndigheter och tjänstemän, få med sig invandrare genom att hitta nyckelpersoner i området, göra skriftliga dialoger förutom muntliga och att försäkra sig att alla förstår samt informera dem om var och vem de kan vända sig till vid behov osv.

5. 7 Intervju med boende

De flesta av de intervjuade personerna på Lindängen var kvinnor/tjejer från utländska länder och har bott i området länge. De andra som bodde någon annanstans brukade handla från Lindängen centrum eller de hade vänner och familj på området som gjorde att de ofta vistas där.

Utom en rumänsk - och en affärsinnehavare kvinna samt utom en svensk man visste intervjupersonerna ingenting alls om Områdesprogrammet Lindängen och om Framtidens hus och inte heller om Allaktivitetshus. De hade alltså ingen aning om var Framtidens hus och/eller Allaktivitetshus finns i området.

Den svenska mannen som intervjuades hade hört lite om Områdesprogrammet Lindängen från massmedier men han hade inte kännedom om var Framtidens hus ligger i området. Han har också aldrig deltagit i något möte eller i någon medborgardialog i förhållande till Områdesprogrammet Lindängen

Jag har ingen aning var Framtidens hus är och vad det är för något.

Den affärsinnehavare kvinnan på grund av sitt jobb på Lindängen centrum visste var Framtidens hus ligger i området men hade ingen kännedom om vad Områdesprogrammet Lindängen i själva verket är. Kvinnan i sin affär på Lindängencentrum visade mig en lapp bland annat nyhetsbrevet Vårt Lindängen, som hon kallade det för "*Lindängen brevet*". Hon sade att de får regelbundet dessa lappar genom posten. Hon säger att

Jag är inte nöjd med vad de i det [Framtidens hus] gör med området här. Först och främst, de skulle inte lägga ner Lindgården och sen de skulle ha haft möte där inne [Framtidens hus] med både de äldre och ungdomar tillsammans, inte var för sig.

Jag träffade den rumänska kvinnan med sitt barn precis mittemot Framtidens hus. Hon har bott fem år i Lindängen. Jag pekade med pekfingret mot Framtidens hus och frågade henne om hon känner igen huset. Hon nickade med huvudet. Hon trodde att huset hjälper människor med att skriva cv och skriva ut papper. Hon berättade för mig att för ett år sedan då hade hon promenerat med sitt barn på gatan bredvid centret framför Lindgården fick hon en lapp där stod vad Framtidens hus handlar om. Hon har aldrig besökt huset och inte heller deltagit i deras

arrangemang/aktiviteter. Hon menade att hon var upptagen med sitt barn och därför inte hade tid att besöka Framtidens hus.

Nästan alla som intervjuades uttryckte sig på så sätt att de tidigare inte hade hört något om Områdesprogrammet Lindängen och Framtidens hus. De frågade mig om vad programmet är och vad Framtidens hus arbetar med samt om var huset ligger i området. Även de som hade hört lite grann om programmet och/eller Framtidens hus hade aldrig deltagit eller involverat sig i programmet.

Eftersom de intervjuade personerna inte hade kännedom om Områdesprogrammet och inte heller om Framtidens hus var det omöjligt för mig att ställa frågor om exempelvis möjligheter/förutsättningar eller om upplevda hinder/svårigheter för deras delaktighet och inflytande i programmet osv. Detta har resulterat i att jag inte lyckades få svar på frågor i intervjuguiden som jag hade planerat ställa till de boende.

6 Diskussion & slutsats

Nedan, samtidigt som sammanfattningsvis svaras på studiens frågeställningar kommer också att diskuteras svaren utifrån mina reflektioner och teoridelen. Dessutom kommer jag att presentera mina egna tankar och reflektioner kring både områdesprogrammets tillvägagångssätt för involvering av invandrare i området och kring teoretiska utgångspunkter.

6.1 Vilka förutsättningar och möjligheter för dialog och inflytande har erbjudits till invandrarboende i Lindängen gällande ”Områdesprogrammet Lindängen”?

Områdesprogrammets målgrupp har varit alla som bor på området, nämligen alla Lindängebor som en helhet. De har därför endast riktat sig mot svenska språket och inte tänkt på vilka förutsättningar och möjligheter som skulle kunna möjliggöra/underlätta kommunikation och därmed underlätta deltagande och inflytande för områdets invandrare med språkliga brister. Verksamma aktörer i programmet har alltså haft dialog med invandrare på samma sätt som haft

dialog med andra boende på området, bland annat genom att direkt träffa dem, utan något kommunikationshjälpmedel såsom tolk och översatt material. Detta trots att 70 procent av områdets boende är invandrare! (läs 4.2).

Folkhögskolan betraktar invandrare med språkproblem som en särskilt prioriterad grupp på samma sätt som människor med varaktigt funktionshinder (Folkbildningsrådet, 1993). När demokrati för en handikappad medborgare ”*handlar om att vara delaktig och att samhället och samhälls informationen är tillgänglig*” (SOU 2000:1, s. 37) uppfattar jag att områdets invandrare med språkproblem skulle ha haft både fysisk och psykisk tillgänglighet för sitt deltagande och inflytande i programmet.

Den utvalda dialogmetoden som lyftes fram som den effektivaste metoden av tjänstemännen var bland annat att prata med människor ansikte mot ansikte. Enligt Langlet et al (2013) bör målgruppen analyseras för att få kunskap om på vilket sätt de kan och vill delta i dialogerna.

Vidare, nyhetsbrevet Vårt Lindängen betraktas som en kommunikationskanal mellan aktörerna och invandrarna med tanke på att det skrivs på ganska lätt svenska. Man ska inte glömma bort att verksamma aktörer har träffat boende/invandrare i Framtidens hus och dess öppna hus och även på platser där boendena kunde finnas exempelvis i Allaktivitetshuset eller Fritidsgården. Den här metoden är vad Langlet et al. 2013 lägger tonvikten på, nämligen att använda uppsökande metoder för att träffa medborgare där de befinner sig och där de känner sig säkra och bekväma. Dessa möjligheter påminner mig om Langlet et al. (2013) som understryker vikten av att erbjuda både fysiska och digitala kontaktvägar samt vikten av att erbjuda tolkar och också lättillgängliga, bekväma och säkra mötesplatser för medborgare (Läs 2.2). Henecke & Khan (2002) betonar också anspråket på både fysisk och psykisk tillgänglighet.

Invandrarna, som träffade aktörerna, fick hjälp av sina familjer och vänner samt av aktörernas medarbetare, varav en del kunde andra språk än svenska. Detta innebär att invandrare med språkproblem inte har fått hjälp av formella tolkar i många medborgardialoger. Senare anställde de en tolk när de märkte behovet av den. Det är ju bra att det nu finns en arabisktolk på Framtidens hus men innan programmet startade och även i början av det hade många medborgardialoger skett som byggde underlaget för programmets planering. Det är inte konstigt att tänka sig att många erfarenheter och kunskaper inte har fångats upp. Detsamma gäller frågan om möjligheten för språkinläring som skapades i mitten av programmet. Jag menar att dessa möjligheter och förutsättningar kunde öka invandrares delaktighet i och inflytande över programmet. För övrigt, för fortsättning av programmet kollar de om det finns möjlighet att översätta detaljplanen, möjligtvis till det dominerande språket i området. Dessutom har de planerat att ge möjlighet till elevernas föräldrar för involvering i planering för omdaning av Lindängen centrum, men det kommer att bli för sent för involvering av dem. Jag menar att de kunde ha haft möte och dialog med föräldrarna i samma period som de träffat eleverna på Lindängeskolan.

Sammanfattningsvis kan konstateras att Områdesprogrammet Lindängen inte har erbjudit områdets invandrareboende tillräckliga möjligheter och förutsättningar för dialog och inflytande. Eftersom de flesta av Lindängebor är invandrare och många av dem har språkbrister skulle det ha varit fördelaktigt att de haft tillgång på både tolk och språkinläring mycket

tidigare i planeringsprocessen, nämligen i början av programmet och företrädesvis innan programmet börjar då hade avgörande medborgardialoger ägt rum.

6.2 Vilka faktorer hindrar Lindängens invandrare från delaktighet i och samverkan med Områdesprogrammet Lindängen?

Samtliga intervjuade aktörer ser invandrares språkliga brister som den främsta hindrande faktorn för deras delaktighet. Andra framkomna hindrande faktorer är bland annat frånvaro av översatta material och också frånvaro av formella tolkar, särskilt i början av programmet som då skedde många medborgardialoger, samt invandrares misstänksamhet mot myndigheter och även deras otillräckliga kunskap om skillnaden mellan tjänstemäns - och politikers roll. Förutom dessa faktorer betraktas deras misstroende mot myndigheter och kommuner samt deras upplevelse av otrygghet i Lindängecentrum som hindrande faktorer. Den senaste faktorn lyftes särskilt fram som anledningen till att många Lindängebor inte ens vet vad Framtidens hus är och vilken verksamhet det har.

Röda Korsets undersökning (2015) visar att det finns en brist på boendes kännedom om de existerande aktörerna på Lindängen samt brist på dialog mellan aktörer och områdets boende vilket resulterar i att deras röst inte kan komma fram eftersom de inte vet var de ska vända sig till och vem de kan prata med. Undersökningen lyfter alltså fram att de flesta Lindängebor inte känner Framtidens hus och känner inte heller var huset ligger. De vet inte var och vem de kan vända sig till vid behov. Resultatet av deras undersökning överensstämmer precis med vad mina intervjuer med områdets boende visade (Läs 5.6). Ur intervju med boende har jag kommit fram till att flesta av de intervjuade på Lindängen visste ingenting alls om Områdesprogrammet Lindängen, om Framtidens hus och/eller Allaktivitetshus samt de visste inte heller var Framtidens hus och Allaktivitetshus ligger i området (ibid.).

Eftersom 70 procent av Lindängens boende är invandrare (läs 4.2). Så kan man tänka sig att en stor del av de boende kunde ha haft besvär för att ta till sig information och föra dialog med aktörerna. De kunde förstås ha upplevelse, erfarenhet och kunskap som var värdefullt att inkluderas eller beaktas i områdets planering men har gått förlorade, anser jag.

Utöver ovan nämnda ur empirin funna faktorer menar jag att en annan hämmande faktor, kan sammanfattas såsom Langlet et al (2013) beskriver, är bland annat brist på analys av målgruppen och därmed brist på kunskap om hur de kan och vill föra dialog samt hur de kan nås. Langlet et al (2013) framhåller att en sådan analys bör göras om man försöker få ett helhetsperspektiv på medborgarnas åsikter om en fråga.

Därför menar jag att många av hindrande faktorer hade kunnat förebyggas om en analys av målgruppen, som består av både svenskar och invandrare med språkproblem, hade utförts innan programmet satte igång.

Sammanlagt är det anmärkningsvärt att det rådde brist på möjliggörande faktorer för samverkan som förutsätts för en riktig kommunikation mellan programmets verkamma aktörer och

områdets invandrarboende. Till exempel, invandrares språkbrister, frånvaro av översatta material, frånvaro av formella tolkar och brist på möjlighet för språkinläring särskild i början av programmet eller brist på kännedom om Framtidens hus tyder på att det råder/rådde brist på kommunikations möjliggörande faktorer. Den bakomliggande orsaken kan vara brist på kunskap om hur invandrare vill och kan föra dialog samt brist på kunskap och medvetenhet om hur man kan kommunicera, föra dialog med och nå invandrargrupper i området.

6.3 I vilken utsträckning har invandrarboende i Lindängen varit representerade i områdets utveckling genom sin dialog och delaktighet?

Intervjuer med aktörerna visar att mer än hälften av de boende som deltog i dialogerna, särskilt i början av områdesprogrammet, hade icke-svensk bakgrund. De vuxna deltagandena hade mer utländsk bakgrund, men däremot de äldre deltagandena hade mer svensk bakgrund. Vid sidan av vuxna och äldre invandrare har också samlats synpunkter från barn och ungdomar med utländsk bakgrund, fram för allt för skapande av underlaget till planering för omdaning av Lindängen centrum till exempel genom fokusgrupper. Många av de som har deltagit och deltar i aktiviteterna på Allaktivitetshus och flesta av de som har kommit och kommer på Framtidens hus har också utländsk bakgrund främst med arabiskt ursprung. Alla de som idag är med på cykelskolan och alla de som gav förslag på cykelskolan på första dagen som öppnades Framtidens hus, har och hade icke-svensk bakgrund.

Områdesprogrammet har inte använt av tryckta och översatta material för att informera eller inbjuda områdets invandrare till möte. De tre intervjuade tjänstemännen ansåg att den mest effektiva kommunikations- eller dialogmetoden är att prata med människor ansikte mot ansikte. Detta skulle ha påverkat utsträckning av invandrares medverkan och inflytande i Områdesprogrammet Lindängen, tycker jag. Jag menar att när man har hinder för att föra dialog med andra människor och när man inte kan ta till sig information kan man förlora deltagandet som är en förutsättning för delaktighet i samhällslivet. Det är därför inte omöjligt att nog synpunkter från invandrargrupper med språkbrister inte hade inkluderats i dialoger vilket innebär ett icke helhetsperspektiv på boendes idéer och förslag, tycker jag.

Sammanfattningsvis, mer än hälften av deltagande boende i genomförda dialoger, i början av programmet, då det inte fanns tillgång till språkinläring och till tolk, hade icke-svensk bakgrund. Förutom dessa brister har programmet inte använt av tryckta och översatta material för att exempelvis informera invandrarboende om vad Områdesprogrammet Lindängen är eller för att inbjuda dem till möte för dialog. Dessa brister har troligtvis orsakat en lägre grad av invandrares deltagande i dialoger och aktiviteter gällande Områdesprogrammet Lindängen.

6.4 Vilka lärdomar kan dras av programmet och studien, inför framtida stadsutvecklingsprojekt i utsatta områden?

Att utgå från ett inifrånperspektiv bland annat från boendes åsikter och förslag lyftes fram av intervjupersonerna som väsentligt att beakta vid stadsutvecklingsprojekt. I kapitel (2.2)

berättades också om vikten av att ta tillvara på lokala kunskaper hos boende, särskilt i ett tidigt skede och för skapande av planeringsunderlag. Detta eftersom boende har bättre kunskap och kännedom om lokala förhållanden än vad andra aktörer, tjänstemän och beslutsfattare har (Boverket 2015b).

Intervjupersonerna betonar också vikten av att försöka nå alla befolkningsgrupper såsom invandrare och engagerade grupper, i avsett område. Langlet et al. (2013) menar att alla ska få möjlighet för deltagandet även de som vill delta i dialoger men saknar kunskap om kontaktvägar eller de som har något hinder, exempelvis språket (Läs 2.2). De intervjuade aktörerna anser att förutom (invandrar)föreningar ska man också försöka nå olika grupper i området genom att hitta och etablera kontakter med områdets nyckelpersoner i mötes- och heliga platser. På samma sätt som demokratiutredningen SOU 2000:1 betonar kravet på en respektfull dialog och diskussion mellan medborgare för en väl fungerande demokrati (läs 2.1.1) anser intervjupersonerna att det är angeläget att bemöta boende särskilt invandrare med respekt och på deras villkor samt de ska känna sig välkomna, trygga, bekväma och att bli lyssnade på. En annan framgångsfaktor som lyftes fram av aktörer som intervjuades var bland annat (åter)skapande av förtroende mellan boende och tjänstemän/politiker till exempel genom att hela tiden hända små saker som boende önskar. Förutom detta understryker de vikten av att hitta olika sätt att bjuda in boende/invandrare till diskussion och att finnas på plats samt att försäkra sig om att alla förstår. För att flera individer och befolkningsgrupper ska ha möjlighet att lämna sina idéer och synpunkter är det väsentligt att erbjuda flera kontaktvägar eftersom människor kommunicerar på olika sätt (Läs 2.2; Langlet et al., 2013). Henecke & Khan (2002) menar att erbjudan av olika deltagande former för att medborgare ska uppfatta deltagandet meningsfulla är också viktigt för ett ökat deltagande eftersom individernas deltagande påverkas även av egna bedömningar av sina egna möjligheter att påverka. Områdets boende ska också bli informerade om befintliga kontaktvägar och om vilka viktiga verksamheter som finns och var de ligger samt om vem de kan prata med i området (Intervjuer; Langlet et al. 2013) .

Sammantaget är det väsentligt att försöka nå alla invandrargrupper i områden med hög andel invandrare vilka kan lida av hindrande faktor för dialog som språkbrister. Det är lika viktigt att uppfånga lokala kunskaper hos invandrarboende som hos boende med svensk bakgrund. En väg att nå invandrare är att etablera kontakter med nyckelpersoner såsom imamer i moskéer eller präster i kyrkor osv. Att bemöta invandrare med respekt och deras villkor kan öka engagemang och delaktighet hos dem. Erbjudning av fler handlingsalternativ för delaktighet och erbjudning av fler kontaktvägar till (invandrar)boende kan förstås öka möjligheten för dem att kontakta och höra av sig till verksamma aktörer. Sist men inte minst ska man inte glömma att informera (invandrar)boende om befintliga deltagandeformer och kontaktvägar samt om var och vem de kan vända sig med frågor, synpunkter eller klagomål.

6.5 Avslutande reflektioner

6.5.1 Allaktivitetshus

Allaktivitetshuset som framhölls av intervjupersonerna som ett demokratiarbete istället för ett aktivitetscenter, med tanke på att alla aktiviteterna bestäms och drivs av själva deltagandena, påminner mig om demokrati och inflytande (Läs 2.1.1). Tidigare i (2.1) skrevs om hur medborgarandam kan utvecklas. Där berättades att den kan skapas och stärkas genom att medborgarna får självbestämmanderätt så att de kan ordna sina liv självständigt genom olika typ av gemensam självförvaltning. Därför ser jag Allaktivitetshuset, som ett lysande exempel på demokratin. Detta eftersom demokratiarbetet i Allaktivitetshuset fungerar som en sort demokratisk skolning för medborgardeltagande i diskussion kring gemensamma angelägenheter på samma arena vilket kan skapa och utveckla en känsla av samhörighet, sammanhang, solidaritet, ansvar hos deltagarna men också successivt en känsla för det gemensamma bästa (Läs 2.1; Dahlstedt, Magnus 2005; Dahlstedt, Magnus 2000; SOU 2000:1)

6.5.2 Fysisk planeringsprocess gällande Områdesprogrammet Lindängen

Jag tycker att om i *förberedelsefasen* (Läs 2.2.1) av programmet hade målgruppen delats i två grupper bland annat områdets svenskar och invandrare då skulle programmet ha analyserat både målgrupper för att kunna utreda och klargöra förutsättningar, kommunikationsmetoder och kanaler som passar båda målgrupperna. Utifrån analysresultatet kunde metoder och kanaler som gynnar invandrargruppen, där en stor del är språksvaga (Läs 4.1), ha använts redan i programmets *informations- och dialogfas* t ex användning av formella tolkar och översatta material som passar invandrargruppen. Eftersom *återkopplings- och bekräftelsefasen* gällande omdaning av Lindängen centrum inte riktigt har påbörjats än tar jag inte upp de två faserna i diskussionen.

6.5.3 Delaktighetstrappan

Utifrån delaktighetstrappan, de tre workshopstillfällena i Okt, Nov och Dec 2006 befinner sig på andra, tredje och fjärde steg bland annat konsultations, dialog och inflytandenivå av delaktighetstrappan. Då skedde ett utbyte av tankar, kunskap och erfarenheter. De deltagande aktörerna fick stor kunskap om stadsdelens kvaliteter, problem och utvecklingspotentialer. Dialogerna resulterade i att de mest angelägna åtgärderna var arbetet för förändring av den breda Munkhättegatan och omdaning av Lindängen centrum för att göra det mer attraktivt och levande. Där de aktörer vilka var flesta av dem tjänstemän har resonerat fram till förslag på förbättringar i området vilket betraktar jag den andra workshopen som en idéverkstad. Jag ser nackdelen med workshopövningarna att ingen boende var närvarande då under processen. Jag är medveten att från området endast var närvarande några företrädare för lokala verksamheter bland annat Lindängeskolan, Lindängens Fritidsgård och Lindängens Gym (SKL, 2009). Men man vet inte om de var boende i Lindängen och inte heller om de var invandrare.

Senare på 2007 genomfördes medborgardialoger med boende och med samtliga affärsinnehavare på Lindängen centrum samt med företrädare för hyresgästföreningar, fastighets-

ägare, stadsdelsförvaltning kommunaltjänstemän, forskare, lärare och studenter. Frågorna handlade fram för allt om vad som är bäst respektive sämst med Lindängen.

De olika metoderna som användes för medborgardialog på Lindängen var bland annat intervju, enkät, seminarium, möte, utställning, reportagefilm, områdesvandring, flygfotokarta loggbok, idéskisser osv. Till exempel, användandet av *flygfotokarta* i en utställning på Lindängenbiblioteket gav möjlighet till Lindängebor eller besökarna att markera på kartan de delar av området som de trivdes och inte trivdes alls. Användandet av *loggbok* gav möjlighet till besökarna att skriva sin syn på Lindängen. *Idéskisser* om Lindängens framtid kan betraktas som några exempel på konsultation/förankringsnivå i förhållande till invånarnas delaktighet och inflytande i Områdesprogrammet Lindängen. Under hela processen rörde de sig fram och tillbaka mellan olika nivåer av inflytande i delaktighetstrappan beroende på graden av inflytande de haft. Det är tydligt att konsultationsnivån är dominerade, men däremot fattas framför allt informationsnivån i medborgardialogerna ur delaktighetstrappan, tycker jag (Malmö stad 2007b; SKL, 2009). Till exempel, när Lindängebor deltog i öppet hus på första dagen som Framtidens hus öppnades, för att välja innehållet av huset, kan det vara ett exempel på fjärdetrappan bland annat inflytandenivån. De deltagande invandrarna valde exempelvis cykelskola och de kan betraktas som både väljare, bestämmare och brukare. Ett annat exempel är Allaktivitetshuset som där deltagarna får vara med att välja, bestämma, driva och bruka aktiviteterna.

Jag menar att det positiva eller fördelar med metoder för de medborgardialoger var metodernas variation vilket ökade möjligheter till delaktighet och inflytande för invandrarboende med språkliga brister. Till exempel, möjligheten att markera på flygfotokartan betraktar jag som en god metod som gynnar invandrare med språkbrister. Detta eftersom metoden minskar behovet av att prata svenska. De nackdelar ser jag med metoderna är att det inte fanns bland annat någon tolk under medborgardialogerna i början av programmet och inte heller fanns några översatta material. Det var en fördel om det exempelvis hade funnits enkäter på andra språk än svenska såsom på arabiskt språk, som är det dominerande språket i området enligt tjänstemän B och C.

När man utgår från delaktighetstrappan ser man att på första steget i den inte programmets verksamma aktörer använde av något kommunikationshjälpmedel såsom trycksaker och tolkar. Jag menar att exempelvis inte översattes något informationsmaterial för att speciellt informera områdets boende med språkproblem om Områdesprogrammet Lindängen. Ur intervjuerna fick jag veta att information om programmet enbart spreds muntligt eller ansikte mot ansikte. Detta framstår som bristfälligt, eftersom den första nivån i delaktighetstrappan, information, skapar förutsättningar för de andra delaktighetsnivåerna/-formerna, tänk på olika trappor i delaktighetstrappan (Läs 2.3.2). Därför tvivlar jag på att invandrarna har haft tillräckligt inflytande över programmets planer och genomförande. När invandrarboende med språkproblem inte har fått information på sitt eget språk om programmets syfte, mål och om sina rättigheter och möjligheter för påverkan kan man inte tro att deras idéer och önskningar har kommit fram genom de olika metoderna.

6.5.4 Lindängeinvandrare har eventuellt haft en låg potential för delaktighet i Områdesprogrammet Lindängen

Att Områdesprogrammet Lindängen har riktat sig till Lindängebor som en helhet och att inte fördelat Lindängebor i två grupper bland annat svenskar och invandrare kan det verka rättvist ur demokratisynpunkt i teori, men i praktiken är synsättet inte problemfritt. Enligt (4.1) är cirka 70 procent av Lindängebor invandrare, och bland dem finns det många som har starka språkliga brister särskilt kvinnogruppen. Dessutom är en hög andel av områdets boende, som i huvudsak är invandrare, har låg utbildningsnivå och är långtidsarbetslösa samt områdets förvärvsfrekvens är låg. Studier visar att invandrare som ofta blir långtidsarbetslösa har lägre deltagande i samhällsengagemang i jämförelse med de arbetande (Läs 2.2.3). Det finns även påtagliga samband mellan utbildning, klass och deltagandet i samhällsevenemang, vilket innebär att samhällsdeltagande/politiskdeltagande av individer med låg utbildnings- och klassnivå är lägre i jämförelse med hög utbildade och högprofilerade individer (SOU 2000:1). Utifrån detta skulle man kunna förvänta sig att Lindängebor särskilt invandrare med låg utbildningsnivå och långtidsarbetslösa skulle ha låg potential för delaktighet i Områdesprogrammet Lindängen. Då skulle det ha varit nödvändigt att göra extra satsningar för att engagera områdets invandrare för deltagande i olika arrangemang och dialogtillfällen i förhållande till Områdesprogrammet, tycker jag. Programmet har inte satsat tillräckliga resurser för att väcka invånarnas engagemang och öka deras delaktighet och inflytande i programmet, tycker jag.

6.5.5 Den demokratiska principen: alla människor har lika värde och bör behandlas jämlika (SOU 2000:1)

Kan man tänka sig att detta betyder att man ska ignorera att människor har olika språk, olika kulturer, olika grad av förståelse och kunskaper om det politiska och kommunala systemet?

Jag menar att demokratin som innebär att alla medborgare har lika värde och samma rättigheter samt alla bör behandlas jämlika inte ska under alla omständigheter tolkas som att man ska bemöta medborgare *på samma villkor* oavsett deras kultur, språk och kunskap. Jag anser att, eftersom drygt 70 procent av de boende i Lindängen är invandrare, aktörerna i Områdesprogrammet kunde ha bemött områdets invandrare genom att skapa nödvändiga förutsättningar så att de invandrarboende verkligen hade haft likadana möjligheter för sitt deltagande och inflytande som andra boende. På samma sätt som allmänheten är van vid att demokratin tar hänsyn till handikappade medborgare som skärskilt prioriterade grupper tycker jag att tjänstemän och stadsplanerare ska också försöka behandla invandrare så att de får förutsättningar som likställer deras möjligheter angående språket som svenskar, när det gäller deltagandet i samhällslivet. I teoridelen (2.2.3) skrevs vad Henecke & Khan (2002) och Dahlstedt & Hertzberg (2005) anser i förhållande till existerande ojämlikheter mellan människor gällande språk, inkomst, utbildning och status. De menade att medborgare har olika

verkliga deltagande - och inflytande möjligheter fast de har samma formella rättigheter för deltagande i samhällsplanering vilket jag tycker stämmer överens med programmets policy för involvering av invandrare. Jag anser att programmets tillvägagångssätt, att enbart riktat sig på Lindängebor som en helhet, kan uppfattas fel i praktiken trots att det verkar ett demokratiskt handlingsätt i teori. Jag menar att Områdesprogrammet Lindängen inte har tagit hänsyn till de befintliga ojämlikheter, framför allt språk skillnader i det här fallet. Deras tolkning av de demokratiska principerna har alltså lett till att exempelvis de inte har använt några kommunikations- hjälpmedel, såsom översatta material på annat språk än svenska och formella tolkar, speciellt i medborgardialoger som skedde både före och början av programmet.

6.6 Slutsats

Slutligen hoppas jag att min studie blir nytta för aktörer inom stadsplanering som jobbar med medborgardialog och lokal demokrati. Studien understryker vikten av en inkluderande stadsplanering och visar att det finns behov av att förbättra förutsättningar och möjligheter för att kunna nå ut till fler individer och grupper, särskilt de som vill engagera sig och delta i dialoger men har hinder, exempelvis språkliga brister. Det har alltså stor betydelse att försöka uppnå och säkerställa god tillgänglighet både fysisk och psykisk för alla samhällsgrupper. För en inkluderande stadsplanering är det avgörande att se till om alla även invandrare med språkbrister har fått förståelig, begriplig och korrekt information samt att se till om alla förstått aktuella problemet och även sina möjligheter för deltagande och inflytande men också att se till om alla har verkliga möjligheter för deltagandet särskilt i ett tidigt skede. Ett större hänsynstagande till dessa faktorer kan medföra bättre planeringsunderlag för förändringar av fysiska miljöer och därmed kan leda till mer ändamålsenliga fysisk förändringar som uppfyller boendes behov och önskemål.

Som slutord vill jag uppmärksamma aktörer inom stadsplanering, särskild tjänstemän som verkställer politiska beslut i praktiken, på behovet av att anskaffa kompetens att bemöta människor från andra länder, kulturer och språk än sin egen. En inkluderande stadsplanering ställer krav på att bemöta invandrare på deras villkor, vilket understryker vikten av kompetens om hur man kan nå, kommunicera och föra dialog med invandrare. Förutom detta poängterar en inkluderande stadsplanering också vikten av kompetens om hur man kan få invandrare engagerade och intresserade av samverkan och delaktighet i planering av sitt bostadsområde.

Referenser

Litteratur

Adman, P. & Strömblad, P. (2000). *Utanför demokratin?* Del 3: Resurser för politisk integration, Norrköping: Integrationsverkets.

Arnstein, S. (1969). "*A Ladder of Citizen Participation*". Journal of the American Institute of Planners. JAIP, Vol. 35, No. 4, July 1969, pp. 216-224.

Berggren, L. & Greiff, M. (2000). *En svensk historia från vikingatid till nutid*. Studentlitteratur: Lund.

Berntsson, V. (red.) (2000). *Hela Samhället Jämställdhetsaspekter på fysisk planering och byggd miljö*, Del 1, Boverket Rapport 1996: 4 Karlskrona

Borevi, K. & Strömblad, P. (2004). *Kategorisering och integration. Om föreställda identiteter i politik, forskning, media och vardag*. Tryckt av Elanders Gotab AB. Stockholm 2004

Boverket (1996) Hela Samhället. Jämställdhetsaspekter på fysisk planering och byggd miljö. Rapport 1996:4. Karlskrona. I Henecke, B. & Khan J. (red). *Medborgardeltagande i den fysiska planeringen – en demokratiteoretisk analys av lagstiftning, retorik och praktik*. Lunds universitet: Sociologiska institutionen.

Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber

Dahlstedt, M. (2000). *Demokrati genom civilt samhälle? Reflektioner kring Demokratiutredningens sanningspolitik*”, Statsvetenskaplig Tidskrift, 103 [4]; 289–309

Dahlstedt, M. & Hertzberg, F. (2005). Om strukturell diskriminering och politiskt deltagande. Inledande tankegångar i Dahlstedt, Magnus & Hertzberg, Fredrik (red) *Demokrati på svenska? Om strukturell diskriminering och politiskt deltagande*. Rapport av Utredningen om makt, integration och strukturell diskriminering Stockholm: Elanders Gotab AB (SOU 2005:112)

Dahlstedt, M., Rundqvist, M. & Vesterberg, V. (2011) *Medborgarskap, etnicitet, migration. ThemES - Themes on Migration and Ethnic Studies*, Remeso: Linköping

Eliasson, R. (1995). *Forskningsetik och perspektivval*. Lund: Studentlitteratur.

Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H. & Wängnerud, L. (2007). *Metodpratikan – Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Uppl. Stockholm: Norstedts Juridik AB.

Henecke, B. & Khan J. (2002). *Medborgardeltagande i den fysiska planeringen – en demokratiteoretisk analys av lagstiftning, retorik och praktik*. Lunds universitet: Sociologiska institutionen. (Arbetsrapport 2002:1)

Hertzberg, F. (2003). *Gräsrotsbyråkrati och normativ svenskhet: Hur arbetsförmedlare förstår en etniskt segregerad arbetsmarknad*, Stockholm: Arbetslivsinstitutet.

Hylland Eriksen, T. (2003). *Etnicitet och nationalism*, Nya Doxa, Falun.

Johansson, M. & Khakee, A. (2001). Exkludering och maktlöshet i den mångkulturella staden. I Elander, Ingemar (red.). *Den motsägelsefulla staden*. Vardagsliv och urbana regimer. Studentlitteratur.

Johansson, M., & Khakee, A. (2009). *Etik i stadsplanering*. Studentlitteratur AB, Lund.

Johansson, M. (2008). *Exkludering av invandrare i stadspolitiken*. Makt och maktlöshet i Örebro 1980-2000. Trio Tryck AB, Örebro 08/2002.

Johansson, T. & Sernhede, O. (2006) ” *Storstadens omvandlingar*”: *postindustrialism, globalisering och migration*: Göteborg: Daidalos.

Kvale, S. (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.

- Larsson, S. (2005). *Om kvalitet i kvalitativa studier*. Nordisk Pedagogik, (25), 1, 16-35.
- Langlet, L, Nordh, A & Eriksson, K. (2013). *Medborgardialog som del i styrprocessen*. Sveriges Kommuner och Landsting. Produktion: Kombinerat Tryck: Edita.
- Folkbildningsrådet (1993) 1993 års anslagsframställan. Stockholm: Folkbildningsrådet i
Larsson, S., Egard, H. & Olofsson, K.(red) *Folkbildning och funktionshinder - En fallstudie i Skåne* In *SOU 2003:108*: Utbildningsdepartementet
- Ligneman, K.(red.) (2014) *Vårt Lindängen*, nr. 3. Tryckeri: Holmbergs.
- Lindholm, T. (2012). *En handbok i medborgardialog*. Haninge kommun. Tryckeri: Haninge kommuns tryckeri.
- Marshall, T. (1991). "Medborgarskap och klass", i: Hansson, Sven Ove & Hermansson, Jörgen (red.) *Idéer om reformism*, Stockholm: Tiden
- Molin, M. (2004). *Att vara i särklass: om delaktighet och utanförskap i gymnasieskolan*. Linköping: Linköpings universitet, Filosofiska fakulteten. (Diss)
- Saunders, M., Lewis, P., & Thornhill, A.(2007). *Research methods for business students* (4:e uppl.). Milano: Rotolito Lombarda
- Sharifiyan, M. & Mekahal, Z. (2015) Röda Korsets kartläggning och behovsidentifiering på Lindängen. Presentation på Framtidens hus, den 28 maj 2015.
- Stigendal, M. & Östergren, P. (red.) (2013). *Malmöns väg mot en hållbar framtid. Hälsa, välfärd och rättvisa*. Kommissionen för ett hållbart Malmö. Tryck: Service Point Holmbergs AB.
- Törnqvist, A. (2001). *Till förortens försvar*. Göteborg: Göteborgs Universitet, Socialt arbete, Avhandling.

Offentliga dokument

- Boverket (2008) *Socialt hållbar stadsutveckling*. [Hämtad 23 mars, 2015].
<http://www.boverket.se/globalassets/publikationer/dokument/2010/socialt-hallbar-stadsutveckling.pdf>
- Boverket (2010) *Den kommunala allmännyttans historia*. Särtryck av underlag till utredningen om allmännyttans villkor (SOU 2008:38). [Hämtad 20 april, 2015]
http://www.boverket.se/globalassets/publikationer/dokument/2008/den_kommunala_allmannyttans_historia.pdf
- Boverket (2011) *Slutrapport av regeringsuppdraget till miljö- och kulturmyndigheter om samverkan för att främja en hållbar stadsutveckling*. [Hämtad 22 februari, 2015]
http://www.boverket.se/contentassets/5c983ab67c7e46f997853b80215ea016/rapp2011_13.pdf

Boverket (2014a) *Bygga om dialogen*. Slutrapport. [Hämtad 29 juli, 2015]. <http://www.boverket.se/contentassets/c41d0ca0fc9c4d839338058dd8610c2e/slutrapport-bod-final.pdf>

Boverket (2014b) *Delaktighetstrappan beskriver grad av inflytande*. [Hämtad 15 maj, 2015]. <http://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/kommunal-planering/medborgardialog1/vad-ar-medborgardialog/delaktighetstrappan-beskriver-grad-av-inflytande/>

Boverket (2015a) *Attraktiva miljonprogramsområden: Platskvalitet med ökad delaktighet*. [Hämtad 20 juli, 2015] <http://www.boverket.se/sv/om-boverket/publicerat-av-boverket/publikationer/2015/attraktiva-miljonprogramsomraden-platskvalitet-med-okad-delaktighet/>

Boverket (2015b) *Medborgardialog vid fysiskplanering*. [Hämtad 10 juni, 2015] <http://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/kommunal-planering/medborgardialog1/>

Boverket (2015c) *Steg i dialogprocessen*. [Hämtad 23 juli, 2015] <http://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/kommunal-planering/medborgardialog1/steg-i-dialogprocessen/>

Malmö stad (2006) *Lindängen/södra Fosie*. 3 workshopövningar okt - dec 2006 [Hämtad 20 februari, 2015] http://malmo.se/download/18.1c002f7b12a6486c372800011917/1383644430479/SlutrapportWorkshop_Lind%C3%A4ngen.pdf

Malmö stad (2007a) *Lindängen centrum. Dialog med företagare*. [Hämtad 25 februari, 2015] <http://malmo.se/download/18.5d8108001222c393c008000130507/1383646809161/6008+Lind%C3%A4ngen+centrum%2C+bilaga+3.pdf>

Malmö stad (2007b) *Lindängen - Inifrånperspektiv*. Stadsbyggnadskontoret [Hämtad 20 feb., 2015] <http://malmo.se/download/18.5d8108001222c393c008000130506/1383646809092/6008+Lind%C3%A4ngen+bilaga+2.pdf>

Malmö stad, (2007c) *Medborgardialog på Lindängen/Södra Fosie*. Stadsbyggnadskontor/planavdelningen. [Hämtad 5 mars, 2015] <http://malmo.se/download/18.5d8108001222c393c008000130505/1383646808969/6008+Lind%C3%A4ngen+bilaga+1.pdf>

Malmö stad (2008a) *Lindängen/södra Fosieplanprogram Pp 6008*. Stadsbyggnadskontoret. Attraktiva mötesplatser för alla åldrar vid olika tider på dygnet, Allaktivitetshus för alla. [Hämtad 15 februari, 2015]. <http://malmo.se/download/18.5d8108001222c393c008000130508/1383646809186/6008+Lind%C3%A4ngenS%C3%B6dra+Fosie.pdf>

Malmö stad (2008b) *Områdesfakta Lindängen, Avdelningen för Strategisk utveckling*. [Hämtad 25 februari, 2015]. <http://malmo.se/download/18.41e3f8771203894659480006059/164.Lind%C3%A4ngen.pdf>

Malmö stad (2010) *Områdesprogram för ett socialt hållbart Malmö: Nu lyfter Malmö!* [Hämtad 5 februari, 2015]. <http://malmo.se/Kommun--politik/Sa-arbetar-vi-med.../Omradesprogram/Vad-ar-Omradesprogrammen.html>

Malmö stad (2011a) *Aktuellt om: Befolkningsbokslut 2010 och befolkningsprognos 2011-2016*. [Hämtad 2 april, 2015] <http://malmo.se/download/18.77b107c212e1f5a356a800079821/befolkningsprognos2011.pdf>

Malmö stad (2011b) *Områdesprogram Lindängen*. [Hämtad 17 februari, 2015] <http://malmo.se/download/18.77b107c212e1f5a356a800018595/1383649396896/Omradesprogram%2Bnya%2Bmallen%2BFosie%2Bjan%2B2011.pdf>

Malmö stad (2013a) *En modell för fysisk stadsförnyelse i samverkan*. [Hämtad 30 juli, 2015] <http://malmo.se/download/18.6559ffe5145840d28d62bf7/1398428088202/Modell+f%C3%B6r+Fysisk+stadsf%C3%B6rnyelse+i+samverkan.pdf>

Malmö stad (2013b) *Följeforskning av Områdesprogrammen för ett socialt hållbart Malmö*. [Hämtad 1 mars, 2015] <http://s1.malmo.se/?q=f%C3%B6ljeforskning+Omr%C3%A5desprogrammen&utf8=%E2%9C%93>

Malmö stad (2013c) *Malmöns väg mot en hållbar framtid – Dokumentation från Malmökommissionens konferens på Slagthuset*. [Hämtad 10 september, 2015] <http://malmo.se/download/18.29aeafd91411614c896da0b/1383647131879/Malm%C3%B6kommissionen+10+september+dokumentation.pdf>

Malmö stad (2013d) *Malmöns väg mot en hållbar framtid. Hälsa, välfärd och rättvisa. Kommission för ett socialt hållbart Malmö*. [Hämtad 20 maj, 2015] <http://malmo.se/download/18.31ab534713cd4aa921337e5/Kommission+f%C3%B6r+ett+socialt+h%C3%A5llbart+Malm%C3%B6.+Sammanfattning+och+rekommendationer.pdf>

Malmö stad (2013e) *Nu lyfter vi Malmö! Områdesprogram för ett socialt hållbart Malmö*. [Hämtad 27 januari, 2015]. <http://malmo.se/download/18.228b8e2313f81626274bc8b/1383649447584/nu+lyfter+vi+malm%C3%B62013+fe+print.pdf>

Malmö stad (2013f) *Nyhetsarkiv. Hassan tyckte till om Lindängen centrum*. [Hämtad 30 juli, 2015]. http://malmo.se/Kommun--politik/Organisation/Stadsomradesforvaltningar/Stadsomrade_sforvaltning-Soder/Nyhetsarkiv/Soder/2013-09-18-Hassan-tyckte-till-om-Lindangen-centrum.html

Malmö stad (2014a) *Det gör skillnad på Lindängen*. [Hämtad 7 mars, 2015] <http://malmo.se/Kommun--politik/Sa-arbetar-vi-med.../Omradesprogram/Nyheter/Nyheter-omradesprogram/2014-08-20-Det-gor-skillnad-pa-Lindangen.html>

Malmö stad (2014b) *Lindängen mot framtiden*. [Hämtad 14 mars, 2015] <http://malmo.se/Kommun--politik/Sa-arbetar-vi-med.../Omradesprogram/Fem-omraden/Lindangen/Lindangen-mot-Framtiden.html>

Malmö stad (2014c) *Presentation Lindängen centrum*. [Hämtad 20 Februari, 2015] <http://malmo.se/Kommun--politik/Sa-arbetar-vi-med.../Omradesprogram/Fem-omraden/Lindangen/Lindangen-mot-framtiden---konferens-21-november.html>

Malmö stad (2014d) *Stadsområdesnämnd Söder, Årsanalys 2014*. [Hämtad 17 juni, 2015] <http://malmo.se/download/18.476cfe0814d2ef3bd1850b40/1433159240328/%C3%85rsanalys+2014.pdf#search='Gatukraft+Lind%C3%83%C2%A4ngen'>

Malmö stad (2014e) *Vad är områdesprogrammet*. [Hämtad 20 mars, 2015] <http://malmo.se/Kommun--politik/Sa-arbetar-vi-med.../Omradesprogram/Vad-ar-Omradesprogrammen.html>

Malmö stad (2014f) *Översiktsplan för Malmö planstrategi*. Antagen av Kommunfullmäktige 22 maj 2014. [Hämtad 11 augusti, 2015] <http://malmo.se/Stadsplanering--trafik/Stadsplanering--visioner/Oversiktsplanering--strategier/Ny-oversiktsplan.html>

Malmö stad (2015a) *Lindängen mot framtiden. Följeforskningsrapport STEG 3*. [Hämtad 3 mars, 2015] http://malmo.se/download/18.4976695614b34cc6d226a11/1422622981932/L%C3%84_F%C3%B6ljeforskningsrapport3_28jan2015_Final.pdf

Malmö stad (2015b) *Hur jobbar vi?* [Hämtad 10 april, 2015] <http://malmo.se/Kommun--politik/Sa-arbetar-vi-med.../Omradesprogram/Fem-omraden/Lindangen/Hur-jobbar-vi.html>

Regeringens proposition 1990/91:82 Om Folkbildning. [Hämtad 15 juli, 2015]
https://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Forslag/Propositioner-och-skrivelser/Folkbildning_GE0382/?text=true

SOU 2000:1 *En uthållig demokrati! Politik för folkstyrelse på 2000-talet.* Demokratiutredningens betänkande. [Hämtad 19 februari, 2015]
<http://www.regeringen.se/content/1/c4/06/24/1c43643c.pdf>

SOU 2004:48. *Kategorisering och integration.* Om föreställda identiteter i politik, forskning, media och vardag. Stockholm: Fritzes. [Hämtad 12 februari, 2015]
<http://www.regeringen.se/rattsdokument/statens-offentliga-utredningar/2004/04/sou-200448/>

Sveriges Kommun och Landsting, SKL (2009) *SKL:s delaktighetstrappa.* [Hämtad 15 april, 2015]
<http://www.mellanplats.se/bok/del-2-dialog-i-tiden/stegen-och-trappan-olika-syn-pa-deltagande/?lang=en>

Sverige Kommun och Landsting, SKL (2010) *Hållbar stadsutveckling.* [Hämtad 24 februari, 2015]
<http://skl.se/samhallsplaneringinfrastruktur/planerabyggabo/stadsutveckling.318.html>

Bilaga (1)

Intervjuguide för aktörer

1. Inledande frågor (allmänt)

- ✓ Hur många människor bor i området och hur stor andel av boende är invandrare?
- ✓ Varifrån kommer de flesta invandrare i Lindängen?
- ✓ Hur ser det lokala engagemanget ut?
- ✓ Involverar de sig i utveckling av sitt bostadsområde? Vilka är de som mest engagerar sig i ?
Invandrare eller svenskar
- ✓ Finns det motsättningar mellan olika grupper i Lindängen? Om ja, på vilket sätt yttrar sig detta?

2. Medborgardeltagande

- ✓ I vilken del av planprocessen har boende fått delta i projektet/Områdesprogrammet Lindängen? I början, i mitten eller i slutet? Hur?
- ✓ Vilka möjligheter och förutsättningar för dialog och inflytande har getts till invandrarboende i Lindängen? hur?
- ✓ Hur har ni arbetat för att skapa engagemang hos boende i projektet?
- ✓ Vid inbjudan av områdets boende till olika typer av deltagandeaktiviteter, hur har ni gjort för att få tag på dem?
- ✓ Vilka kategorier av människor var mest delaktiga i Områdesprogrammet Lindängen? män/kvinnor; unga/äldre; Svenskar /invandrare?

Delaktighetstrappa: olika former av delaktighet

Vilka metoder har ni använt för att få med sig/locka till sig boende/invandrare i Lindängen? Hur nådde man dem? Hur menas med det?

1. Vilken/vilka metoder har ni använt för att nå ut med information till boende om projektet? Informationsmässig/få veta → webb, trycksak, tidning, möte, invandrar- föreningar, Utställning?
2. Hur presenterades projektet i början för invandrare? (Språkmässig)
Möte med tolk; översatta material; webb, trycksak, tidning på olika utländska språk? vilka språk?
3. Vilken/vilka metoder har använts för att få boendernas/ invandrarnas synpunkter och tankar om Områdesprogrammet Lindängen? Konsultationsmässig/inhämta synpunkter/tycka → Intervju, enkät, utställning, områdesvandring, samråd, fokusgrupp? Hur?
 - ✓ Få boendernas synpunkter?
 - ✓ Få invandrarnas synpunkter? ? Hur klarade man språket för konsultation med invandrarna?
 - ✓ Invandrar föreningar/- organisation; fokusgrupp(invandrare); intervju, enkät, utställning, vandring på utländska språket
4. Vilken/vilka metoder har ni använt för dialog med boende/invandrare/2väg kommunikation? ><Dialogmässig/resonera → dialogseminarium, dialoggrupp, utställning med tjänstemäns närvarande...
 - ✓ Boende?
 - ✓ Invandrare? Hur klarade man språket för dialog med invandrarna?
 - ✓ Invandrar föreningar/- organisation, dialogseminarium och dialoggrupp med närvarande av tolk
 - ✓ Vilka typer av sammankomster har ni haft för dialog med boende?

5. Vilken/vilka metoder har ni använt för att engagera boende att samarbeta i planering av aktiviteter och samarbeta i genomförande(deltagandeaktiviteter)? Samarbetsmässig/genomföra → arbetsgrupp, Framtidsverkstad
 - ✓ Har ni försökt engagera boende att involvera sig för att forma åtgärderna inom Områdesprogrammet? ja, på vilket sätt? nej, hur tänkte ni?
Ja, Vad har ni mött för reaktioner?
 - ✓ Hur många deltog i genomförande av åtgärder av programmet? På vilket sätt?
 - ✓ Hur stor andel av de som deltog på något sätt var invandrare?
6. Fick boende/invandrare vara med för medbestämmande/för bestämmande över planeringen? eller genomförande av projektet? Vilka metoder användes? Rådslag, förhandling/överläggning, omröstning (gemensamt beslutfattande)
 - ✓ Hur stor del av programmets plan och genomförande utformades utifrån boendes tankar och förväntningar?
 - ✓ Gav medborgarnas åsikter några resultat?
 - ✓ Hur användes deras åsikter i projektet?

3. Feedback

- ✓ Hur har ni presenterat resultatet av Områdesprogrammet Lindängen för boende i Lindängen? för invandrare?
- ✓ Har ni försökt få boendernas/ invandrarnas åsikter och bedömningar/feedback om projektets resultat? Hur i så fall? Vilka metoder har ni använt?
- ✓ Vilka åsikter har de haft om Områdesprogramets resultat? Är dem nöjda med det?
- ✓ Upplevdes projektet som demokratiskt av boende/invandrare? Ja Nej
 - Hur vet ni det/ hur kom ni fram till detta? Med vilka metoder?
 - Tycker ni, alla som ville fick delta? Blev några åsidosatta?
Tycker ni, alla fick säga sitt? Hur säker är du?
- ✓ Hur stor andel av boende deltagit i feedbacken?
 - Vilka grupper var underrepresenterad/överrepresenterad? Svenskar / Invandrare

4. Upplevelse och erfarenheter av programmet

- ✓ Har ni haft några svårigheter under projektets gång med boende /invandrare? Vilka?
Hur? Invandrare?

- ✓ Vilka faktorer skulle invandrarboende kunna ha upplevt som barriärer för sin delaktighet och påverkan över sitt område?
- ✓ Vilka fördelar har ni upplevt med invandrares delaktighet under projektet för områdesförändring?
- ✓ Vilka framgångar har nåtts när det gäller att optimera invandrarboendes inflytande och delaktighet?
- ✓ Förutom språket som verkar som barriär, tycker ni finns det andra faktorer som kan betraktas som barriärer mot invandrares delaktighet i planering av sitt bostadsområde, i förhållande till programmet?
- ✓ Vilka framgångsfaktorer påverkade/har påverkat medverkan/deltagande av Lindängens invandrare i planering och utveckling av sitt bostadsområde under programmets gång?
- ✓ Vilka faktorer tycker ni är centrala för att få med sig invandrare(allmänt)?
- ✓ Har ni upplevt någon skillnad på delaktighet mellan invandrare och svenskar under programmets gång?
- ✓ Skiljer sig arbete med invandrare något från arbete med bara ”svenskar”? På vilket sätt?
- ✓ Har ni under projektets gång samarbetat med utländska föreningar eller invandrarorganisationer? Finns det några fördelar med det?
- ✓ Var det några grupper som dominerade på exempelvis i möte/enkät/ vandring/intervju/ utställning. Vilka i så fall? Unga Äldre Svenskar Invandrare
- ✓ Vilka lärodomar hade projektet angående samarbete med invandrare för förändring av deras bostadsområde?
- ✓ Har du något att tillägga?

Bilaga (2)

Intervjuguide för invånare

- ✓ Varifrån kommer du?
- ✓ Hur många år har du bott i området?
- ✓ Brukar du handla härifrån?
- ✓ Vad tänker du om områdesprogrammet Lindängen? Framtidens hus? Allaktivitetshus?

Möjligheter och förutsättningar

- ✓ Hur har du fått information om områdesprogram Lindängen?
Möte med tolk; översatta material; webb, trycksak, tidning på olika utländska språk, Utställning?
- ✓ Har du fått möjlighet att delta i Områdesprogrammet Lindängen? I början, i mitten?
- ✓ Hur? I beslutet eller genomförande

- ✓ Vilka möjligheter och förutsättningar har de gett, för att höra dina åsikter och förslag om Lindängen?
- ✓ Hur har du lämnat dina åsikter och förslag på Områdesprogrammet Lindängen?
Gått på Framtidens huset På Allaktivitetshuset På utställning möte brev ?
- ✓ Har du lyckats säga dina önskningar och förslag/ om brister i Lindängen?
- ✓ Har du deltagit i möte/utställning/någonstans för att både höra om och säga dina önskningar/förväntningar? Var? Till Vem?

Barriärer/hinder

- ✓ Vilka svårigheter / barriärer har du upplevt för din delaktighet och påverkan över ditt område?
- ✓ Har du upplevt svårigheter för att hitta dem för att prata med de om dina åsikter?

Feedback

- ✓ Vad tycker du om deras åtgärder i områdesprogrammet Lindängen?
- ✓ Har dina önskningar uppfyllt? Vilka är inte uppfyllda? Tycker du att de lyssnat på ni boende? Är du nöjd?

Bilaga (3)

Förstudiens process

Nedan presenteras sammanfattningsvis de olikformade undersökningarna som utfördes innan Områdesprogrammet Lindängen börjar.

Dialog

Fastighetsägare • representanter från kommun och stadsdel
• hyresgästföreningen •
företrädare för lokala verksamheter

Workshop 1

Rapport:

Lindängen södra Fosie, stadsutvecklingsprojekt 3workshopsövningar (Malmö stad 2006)

Situationsförståelse - Hur ser förutsättningarna i Lindängen ut?

Promenad → genom att skriva på blädderblock & fotografera kommentarerna → hittades problem och utvecklingsbara potentialer → formades problembild ex.
→ Kommunikationsbrist mellan boende och beslutsfattare, brist på mötesplatser, otrygg miljö & samverkansbrist mellan aktörer i området.

Potentialer ex. Involvera alla intressenter, förändring av form & funktion & utveckling av mötesplatser & aktiviteter

Workshop 2

Idégenerering - Hur kan Lindängen utvecklas i framtiden?

Förslag på förbättringar utifrån 3 frågor → Vilka behov har olika åldersgrupper? Vilka funktioner är viktiga vid olika tider på dygnet? & Vilket är det största respektive det minsta förbättringsprojektet i området? → ex. på förslag: Attraktiva mötesplatser för alla åldrar vid olika tider på dygnet, Allaktivitetshus för alla, ökad trygghet & bättre belysning
Förändrings- & utvecklingsförslag ur olika teman ex: kopplingar, mötesplatser, bygga nytt/om → Idémodell

Workshop 3

Urval och strategi

Urval av 27 projekt fr. workshop 2 → 7 projekt valdes → Utveckling & ombyggnad av Lindängen centrum, Nytt allaktivitetshus/ kulturhus i Lindängen, Ombyggnad av Munkhättegatan, Ombyggnad av bostadsgårdarna, Utveckling av Lindängebadet och Lindängelund, Ett nytt sätt att resa i Malmö, ringlinje spår, linbana
Från temat *kopplingar* i idémodellen → geografiska samverkansområden → delades i 2 kategori → 1- Gemensam samverkan för hållbar utveckling inom hela Lindängen / Södra Fosie. Bestämdes huvudintressenter för drivande av samverkansfrågor 2- Geografiska samverkansområden med direkt berörda intressenter. Ex., Centrum och skolan med Munkhättegatan → Projekt: Utveckling och ombyggnad av Lindängens Centrum • Allaktivitetshus / kulturhus / ungdomskulturhus. Intressenter: • Serviceförvaltningen (skolan) • Keops (centrum) • Stadsbyggnadskontoret • Stadsdel • Gatukontoret • Kultur Malmö (ev kulturhus)

Rapport:

Inifrånperspektiv

Intervju, enkät, utställning, seminarium

Boende, mötande, föreningsaktiva, affärsinnehavare, fastighetsägare, yrkesverksamma i Lindängen
Enkättagande: lärare, elever
Affärsinnehavare

Steg 1

Intervju

Boende och mötande på Lindängen i samband med dokumentation av områdets karaktär

steg 2

Intervju

De fyra hyresgästföreningarna Kantaten, Korallen, Motetten, Vårsången samt bostadsrättsföreningen Högholm

Steg 3

Hembesöksintervjuer

Boende i Lindängens olika delområden samt i grannområdena Almvik och Kastanjegården.

Medborgardialog på Lindängen/Södra Fosie (Malmö stad, 2007c) & Lindängen – Inifrånperspektiv (Malmö stad, 2007b)

Dialog med boende och andra verksamma i området för att lyfta fram områdets inneboende positiva krafter och för att boende får möjlighet att påverka sin närmiljö samt för att få kunskap om kvaliteter och problem i området (demokrati & delaktighet)

Frågor?

Vad är det bästa med Lindängen? • Vad är det sämsta med Lindängen?

Frågor riktades mot de frågeområden intervjupersonerna i steg 1 valt att uppmärksamma:

• Grönområden • Trafiksäkerhet • Trygghet, Lindängen centrum • Mötesplatser • Integration

Reportagefilm

Intervjuer om trafiksäkerheten på Munkhättegratan.

Utställningen på Lindängen biblioteket

Foton på olika delar av Lindängen

Idéskisser → Lindängens framtid

Flygfoto → markeras delar av området där besökarna trivs och inte trivs

Loggbok → besökarnas syn på Lindängen

Enkäter

Intervju

Företagare på Lindängen centrum

Lindängen centrum – dialog med företagare (Malmö stad, 2007a)

För att få veta hur företagarna ser på Lindängen centrum då och vilka förväntningar de har på med omnejd framtiden för centrum och den egna rörelsen. Några exempel på intervjufrågor:

Hur upplever du (företagare) Lindängen som område? Tryggt/Otryggt- Skräpigt/Rent m.m.

Vilka förväntningar har du på Lindängen centrum och din rörelses verksamhet i området?

Vad skulle du vilja ändra på Lindängen centrum och i området mera allmänt om du hade möjlighet? Vad är det bästa respektive det sämsta med att vara företagare på Lindängen centrum?

Planprogram

Förbereda angelägna stadsförnyelseinsatser